

INDIAN OPINION

Founded by Mahatma Gandhi in 1903

No. 50—VOL.—LI

FRIDAY,
18TH DECEMBER, 1953

Registered at the G.P.O. as a Newspaper

Price 6d.

THE TRADITIONAL SOUTH AFRICAN WAY OF LIFE

By PATRICK DUNCAN

★

AFRIKANER Nationalists often claim that *apartheid* (whatever that proteus among ideas may mean) is nothing more than the traditional South African way of life. In particular the Group Areas Act is often defended on this ground—that law that enables a power-drunk minority first to expropriate other groups and then to possess itself of the spoils.

They are right—the Group Areas Act is traditional, of the tradition of the old frontier wars, wars of extermination, which we should long ago have learnt to put behind us.

Listen to this story, told by Stow in his classic "The Native Races of South Africa" (on pp 175-177.) From about 1770 the whites on the one hand, and the Bantu on the other, had been sending commandoes against the Bushman tribes, the original owners of the land of all South Africa. These expeditions were like hunting forays against wild beasts—they exterminated any Bushmen that they found. In addition they often took the women and children of the Bushmen to make slaves of them. Then, in 1814, two mission stations were set up to collect some of the scattered Bushmen, and to teach them agriculture so that they need no longer steal the stock of others. One was at Towerberg near Colesberg, and another was at Hephzibah in the same district. In a few months no fewer than 1,700 Bushmen had taken refuge at these two stations. They stopped stealing and learned "to cultivate with the inherent energy of their race." But they were not allowed to remain long in peaceful possession of these lands. "Too many greedy eyes were set upon the fountains which watered the fertile fields they had been taught to sow. In 1816 some differences arose between the resident missionary of Towerberg and some of the neighbouring farmers.....respecting the seizure of some children belonging to the station. This disagreement became the pretext for the suppression of the missions; the fieldcornet van der Walt was against the missions, and had reported unfavourably about them to the landdrost. No specific charges appear to have been made, nor was any investigation instituted. A kind of general assertion was made that the collection of so many savages so near the colonial border was a menace to the peace of the colony. Poor Bushmen! The colonial border advanced upon them, not they towards the frontier line. This however mattered not, (the Governor) merely stated that he was under the obligation of recalling the missionaries within the limits of the colony, as these Bushmen institutions were detrimental to its interests.....About 1819-20 the greater part of the mission Bushmen were either killed or frightened away by the great influx of Boers in that year....."

There follows the description of what happened to them by 'Na'na'kow, the last Bushman captain of the Towerberg. It is a story of genocide. "Such was the statement of a Bushman when heard in his own defence,.....It seems also a significant fact that Fieldcornet van der Walt, the very man who was most active in raising the outcry against the institutions...was the one who profited most by their suppression, by possessing himself of a large portion of the lands attached to them."

When will our governors learn that we have long ago become one economically, and that our residential layouts and political constitutions ought to be drawn up with this fact in mind?

★

The Wisdom Of Buddha

Only the deeds not the doers live from generation to generation. Men are judged according to their deeds, not by caste. Good-will towards all beings is the true religion. Peace is found only in seeking peace for all humanity.

Saintliness and content lie not in knowledge of the universe and God, but simply in selfless and beneficent living. You yourself must make an effort. Work out your own salvation with diligence."

INDIAN OPINION

FRIDAY, 18TH DECEMBER, 1953

Confused Thinking

IN the 'Natal Witness' dated Monday, December 7, we read on the front page Sapa reports of three speeches delivered by three distinguished personalities—two Europeans and one non-European. All these three speeches have given us the impression of confused thinking. All the three reports are reproduced elsewhere in this issue. We will first deal with the speech delivered by the Bishop of Natal, the Right Rev. Vernon Inman at the annual giving of the Girls' Congregate School in Marburg. The views expressed by the Bishop are very lofty indeed and if they were applied to all the races of South Africa, as indeed they should, there would be no room left for entertaining the idea of segregation in any shape or form. For all are God's children and He has destined none of His children to be the slaves of others. But evidently while the Bishop was speaking he had in mind only the English-speaking and the Afrikaans-speaking section of the people, which did not include the non-Whites, in whose case there exists a different code altogether. It should not be forgotten that segregation in schools based on race and colour was first introduced in South Africa not by the Afrikaans speaking people but by English speaking people which, according to the Bishop of Natal, the Right Rev. Vernon Inman

was, and very rightly so, un-Christian. And what is un-Christian must be condemned and must be fought against. That is what the non-Europeans are doing to-day and the Church must whole-heartedly support their action as long as it conforms to the Christian principle of non-violence. We do not suggest that segregation which has existed so long should be abolished over night. We say that it should not be defended but should at all times be treated as an evil and steps should be taken to eradicate it from our political, social and moral life with the least possible delay.

Secondly we come to the speech delivered by the Minister of Health, Dr. A. J. R. van Rhijn when he visited the Santoor Tuberculosis Settlement at Thaba Nchu. The Minister accused the United Nations of having done nothing to assist the non-Whites. The only thing they did, according to the Minister, was to use the non-Whites against the White man. "Have they ever sent out a penny to help you?" he asked. Well the United Nations have focussed the world's eyes on the ill treatment of the non-Whites in South Africa. That is not a small thing. That is why the South African Government and their supporters are so uneasy about the whole thing. As to financial help the country would be flooded with financial help to the

non-Whites in their struggle against the injustices they have to suffer if only the South African Government would allow it to come. The fact is that it has threatened to confiscate such money if ever it were sent.

Dr. van Rhijn referred to the shortage of labour in South Africa and said it could not afford to have its labour force dissipated by the ravage of tuberculosis. It would have been far better, he said, if the £1,000,000 that had been spent in erecting a hospital for non-Europeans had been spent on improving housing. If that had been done, the hospital might not have been needed, he said. We fully agree with the Minister of Health. The root cause of the evil is the living conditions of the non-Whites. If they were improved the disease would disappear of its own accord. What we cannot understand, however, is why there should be any shortage of labour in South Africa while it has a population of twelve million in its midst. If only the manpower that God has blessed this country with were properly cared for and made proper use of there would be no dearth of labour in this country. In fact it would be the envy of the world. It is not the world that is setting the non-White against the White man. It is the White man's Government that is setting the non-White against the White man.

Thirdly we refer to the speech of Dr. J. S. Moroka, ex-President of the African National Congress, at a reception to the Minister of Health, at the Thaba Nchu T.B. Settlement. In his enthusiasm to welcome the Minister of Health, we feel that he has been a little unfair to his own people. We would certainly

wish the day when non-Whites would be completely independent and would be able to look after themselves without any outside help. If they are seeking independence it must come from within. They must become independent. But the undeniable fact remains that the White Government of South Africa is mainly looking after the needs and comforts of the small White population and criminally neglecting its duties to the vast majority of non-Whites who are being taxed without representation. No section of the population in any country can look after itself without the help of the Government. The Government is there to help the people. In South Africa the Government is exploiting the non-Whites for the advantage of the White people and keeping them enslaved. To say, as Dr. Moroka is reported to have said, that "the Government was trying to uplift the non-Europeans, both morally and physically," when not a single unjust and oppressive measure against which the African National Congress and the South African Indian Congress deemed it essential to launch a defiance campaign has been removed but on the contrary further measures have been added, is bound to create an utterly wrong impression in the outside world. We therefore consider Dr. Moroka's utterances to be most regrettable.

The progress of the world has depended on dreamers and their dreams—not dreams of exploitation and aggrandisement and perpetuating injustice, but dreams of progress, happiness for the widest masses, liberty and independence for all nations.

—Subhas Chandra Bose.

NOTES AND NEWS

Minister Of Health On Non-European Question

"It is all very well to promise people the moon and the stars from more than 6,000 miles away if you are not going to do anything about it. These people want to use you against the White man. They don't want to assist you." The Minister of Health, Dr. A. J. R. van Rhijn, said this in an address delivered when he visited the Santoord Tuberculosis Settlement at Thaba N'chu last week. "What have these people at the United Nations ever done to assist you?" he said. The Minister said those at the United Nations who "blackened South Africa's name" did not realise what was being done for the non-Europeans by a small European population. "The less people in Europe poke their noses into South Africa's affairs, the better it will be for them and better it will be for us," said the Minister of Health. It was his ideal that, when he laid down his portfolio, every family in South Africa should at least have a roof over its head, he said. The problem of tuberculosis could be attributed largely to a lack of adequate housing for both Europeans and non-Europeans. South Africa, with its shortage of labour, both European and non-European, could not afford to have its present labour force dissipated by the ravages of tuberculosis. In Port Elizabeth, a hospital costing £1,000,000 had been erected for non-Europeans. It was probably the finest hospital in the country, but it overlooked some of the worst Native houses he had seen. It would have been far better if the £1,000,000 had been spent on improved houses. If that had been done, the hospital might not have been needed.

Dr. Moroka Flatters Government

It was the aspiration of the African people not to be a burden to anyone, said Dr. J. S. Moroka, a former President General of the African National Congress, at a reception to the Minister of Health, Dr. A. J. H. van Rhijn, at the Thaba N'chu Tuberculosis Settlement, Santoord. Dr. Moroka said it was not fair that the Europeans should be expected to do everything for the non-Europeans. Today hospitals and other institutions were operated for the non-Europeans because they were not in a

position to operate them themselves. "For the time being you must help us, but we will try our best to become self-sufficient," he said. Dr. Moroka said the reason for the prevalence of tuberculosis among the non-Europeans was that they were the poorest section of the population, often living in houses which were too small and badly ventilated and having nothing to eat but porridge. But these days were passing. The Government was trying to uplift the non-Europeans, both morally and physically. The non-Europeans had cause to be grateful for what was being done for their health. "I sometimes wonder what would happen to the Africans if the Europeans had to leave the country," he said. It was apparent, however, that the Europeans and non-Europeans could remain friends but retain their own identity.

Mrs. Pandit On Problem Of Africa

Mrs. Vijaya Lakshmi Pandit, President of the United Nations General Assembly, is reported by Sapa-Renter to have said last week, that the Indian delegation had always felt that the "problem of Africa is perhaps the most inflammatory problem the United Nations ever had." Other United Nations members sometimes interpreted Indian speeches on Africa incorrectly "in the sense that they think we are trying to discuss the policies of member States." "Africa is a vast continent and the people are on the march. They want and demand their rights. With the United Nations and the present position of the world, these rights cannot be kept from the people. The people are beginning to realise that they can now claim their birthright," she said. "If they are not satisfied the only alternative is such things as the Mau Mau and other cases where the people turn to violence and leadership passes to the disruptive element. Africa will claim as much time and attention of the United Nations next year as it has this year unless there is some striking change in the situation. But I do not expect anything like a striking change," she said.

Seven New Non-European Doctors

Seven medical students passed their final examination at the University of Capetown last month. This is believed, says the 'Cape Times,' to be the

largest number of non-European students to graduate at the same time at the University in the 12 years. Of the seven who passed, five already hold either the B.Sc. or B.A. degrees and are considered the biggest batch of medical finalists among the non-Europeans to pass with these additional academic qualifications. The new doctors are: D. J. Choonoo, B.Sc. (Hygiene), I. D. K. Davids, B.Sc. (Hygiene), A. J. du Toit, H. J. Green-Thompson, B.Sc., G. J. W. Maurice, B.A., G. Mayet, B.Sc. and C. O. Petersen.

How Dr. Choonoo Passed

Donald Joshua Choonoo, 27, whose father is the Rev. A. J. Choonoo, of the Methodist Church in Durban and well-known in the Indian community, worked as a wine steward in Capetown hotels to earn part of his fees and board and lodging. He obtained his B.Sc. degree at the age of 20, and decided to become a doctor, but his father could not afford to pay for his medical studies, so Dr. Choonoo worked for a year in the Government Laboratory in Durban. Later, with the help of various friends, he was able to begin his studies as a medical student, but the problem of paying for his upkeep forced him to work at weekends and at night as a wine steward. Dr. Choonoo's mother died when he was two. His father, who earned only £15 a month, sacrificed a great deal to give him the opportunity to become a doctor. He had also been fortunate in obtaining help from a number of European and non-European friends. "Lecturers who met me when I was working as a wine steward told me, he told the 'Cape Times,' that I should be using that time to study, and they immediately set out to help me. One doctor in Capetown, who is also a lecturer, gave me a complete set of medical books.

"The kindness of everyone has been overwhelming and I am glad that my success has justified the confidence they had placed in me. The late Mr. Jalbhoy Rustomjee paid regularly towards my upkeep while I was studying. I am greatly indebted to him. He died a few days before the final examination results were announced." At the time Dr. Choonoo was interviewed he was splashed with paint and was busy whitewashing the home of some friends. He said he would be an intern at the McCord Hospital, Durban. He is engaged to be married to

Miss Lillian Alexander, daughter of Mrs. and the late Mr. P. Alexander, of Rosberton Street, Cape Town.

African Student's Plight

An application by a Native student for leave to be allowed to write the examinations for the primary higher teacher's certificate was refused by Mr. Acting Justice Watermeyer in the Cape Town Supreme Court on November 27. The applicant was Sandile Tshune, a former student at the Healdtown Missionary Institution. Tshune had, for the past two years, been studying for his primary higher teacher's certificate, but was expelled as a result of disturbances which took place at the Mission in October this year. Of 108 students sent home at the time, 66 were readmitted, but the remaining 42, including Tshune, were refused readmittance or leave to write their examinations. In his judgment, Mr. Acting Justice Watermeyer said: "Reviewing the case as a whole, the applicant has only himself to blame for the unfortunate predicament in which he finds himself." When the application was heard, Mr. P. W. E. Baker applied for leave to intervene on behalf of the governing body of the institution. An affidavit on behalf of the institution said: "Even the appearance of the 42 students at examinations held at the institution would earn them, in the eyes of the other students, all the prestige of successful defiance of authority."

New School For Indians In Mooi River

The foundation stone of the A. I. Kajee Government Aided Indian School at Mooi River, was laid on Saturday, December 12, by Mrs. H. D. Brunt, the chairman of the Mooi River Town Board and the Mooi River Indian School Advisory Committee. There was a large gathering of Indians and Europeans and Mr. A. B. Moosa presided. Mr. Moosa said that while the Moosa Haje Cassim Trust had originally agreed to donate the cost of the building it was later decided that the cost would be borne by Kajee Moosa Company. Glowing tributes were paid to the late Mr. A. I. Kajee for the great interest he had taken in Indian education by many speakers including Mrs. Brunt, who was presented with a silver trowel and a basket of flowers. The function terminated with light refreshments which were provided in the Mooi River Town Hall.

The
New India Assurance
Company Limited

for
FIRE, MARINE, LIFE, ACCIDENT
1919-1950

31 YEARS OF SUSTAINED PROGRESS

The confidence of the discerning Public in the NEW INDIA is amply evidenced by the following records attained in 1949:

	Rs.			Rs.
Fire Premium	1,70,32,179		Life Business in force	
Marine Premium	56,04,844		exceeds ...	54,34,00,000
Miscellaneous Premium ...	35,84,968		Assets exceed	15,36,00,000
Life Premium	2,88,79,302		Total claims paid over ...	17,95,00,000

In the vanguard of Indian Insurance THE NEW INDIA offers matchless Security and Service in all fields of Insurance.

The
New India Assurance Company Limited

*Cable & Telegraphic
Address:*

"RUSTOMJEE" or
"NIASURANCE"

RUSTOMJEE (PTY.) LTD.

Directors: Sorabjee Rustomjee
Rustom Jalbhoy Rustomjee

Principal Controlling Officers in the Union of South Africa

**EXPERIENCED,
RELIABLE
AGENTS
MAY APPLY**

Phone Nos: 25845, 29807 & 28513.—P.O. Box 1610.

74 Victoria Street, DURBAN, NATAL.

"NEW INDIA IN THE SERVICE OF THE NATION"

Telephone 2335.   Telegrams 'BRADFORD'

P.O. Box 110

LUSAKA, NORTHERN RHODESIA

**BRADFORD CLOTHING
FACTORY**

Direct Importers and
Wholesale Merchants

Clothing Manufacturers

Proprietor RAMBHAI D. PATEL

Branch:

CITY STORE

Cairo Road, Lusaka

Always in Stock:

Piece Goods, Hosiery, Cutlery,
Enamelware, Stationery, Drapery,
Crockery, & Wool.

Telegrams
"META" Brokenhill.

Phone 298.
P.O. Box 65.

MEHTA BROS.

(PROP. M. D. MEHTA)

Wholesale Merchants
and
Clothing Manufacturers

We specialise in
Manufacturing
**OVERALL
AND
BOILER SUITS**

Supplied To Trades Only

LIBERAL PERSPECTIVE

INDIANS AND THEIR WIVES

REPATRIATION ETC.

By C. W. M. GELL

By courtesy of 'The Forum' (Johannesburg)

(Concluded from last week)

II

WE come then to the first Cape Town (Malan-Sastri) agreement of 1927. Dr. Donges devotes a column of Hansard to rebutting the Indian claim that this agreement confirmed the 1914 "concession." Having shown quite clearly that it did that very thing, he comes to the astonishing conclusion (which he had the opportunity to correct before Hansard was published) that "it is clear from this that the claim that the concession was conferred by the Cape Town agreement cannot be sustained." (4140-1) The Minister then spent a great deal of time explaining that the agreement was not a treaty (which India has never claimed), was not an international agreement (which is much more doubtful), but was only "a statement of policy or 'an agreed communique.'" (4141) Dr. Malan himself described it in 1927 as "not an agreement in the ordinary sense" but "an honourable and friendly understanding," from which he immediately proceeded to remove the "honour" by declaring that South Africa was in no way bound by it. A strange agreement indeed and our interpretation of it is hardly calculated to enhance our international reputation.

But the agreement, or whatever it was, did three things relevant to this article: it confirmed the 1914 "concession" about wives and children; undertook that the Indian and Union Governments would co-operate to try and repatriate our Indians; and accepted responsibility on behalf of the Union for the "uplift" of whatever Indians remained here permanently. Nothing now said by any Nationalist sophist can explain away the plain fact that the Nationalist Government of 1927 confirmed the 1914 "concession" unconditionally and linked that confirmation with the implementation of the Reciprocity Resolution of the Imperial War Conference of 1918. Pace Dr. Donges, the present Bill is a breach of the Cape Town agreement and of our acceptance of the Reciprocity Resolution; and it remains a breach whether the "agreement" was an agreement or something else, even if the "concession" was confirmed not conferred in 1927 and 1918. Once again we have a Nationalist Gov-

ernment breaking its word given on behalf of South Africa. As to the "uplift" clause, we know how far it has been honoured or otherwise. And so I pass hastily to Dr. Donges' allegation that repatriation broke down because India failed to co-operate. "It is a matter of history today that as a result of the reception which the first few batches had in India, the whole scheme came to nought." (4145) Now Dr. Donges' difficulty here is not merely with me and history, though we could tell him a thing or two, but with his own leader. Here is Dr. Malan, a little later in the debate: "During the first three years the repatriation scheme was a success; it was very satisfactory. Opposition was then raised not, in the first instance by India, but that opposition came from Indians in South Africa. They set on foot an agitation against that repatriation, which caused the failure of the scheme." (4163).

Well, there we have it. If readers will recall that 1929 saw the Wall Street crash and that by 1930 (i.e. in the scheme's third year) no Government in the world was able to meet its economic commitments, they will understand, if they do not fully condone, India's failure thereafter to do more for repatriates in India. Yet Dr. Malan has made it clear that agitation was already under way among Indians. Why? Because then about 80 per cent, and now about 95 per cent, were born in this country and few know India; and secondly because, then and now, they are slightly better off here economically than they might be in India. Hope of better economic conditions is the mainspring of all, even indentured, immigration. The Indians here have prospered less than any other immigrant race. But there is still a small margin over the all-India average. At 1947 prices the average income per head for Indians in Natal outside Durban was £39 (White £156, rising to £250 in urban areas); in Durban it was £21 per head for Indian labourers (about half the Natal Indian population). The all-India figure was then about £15. Even allowing that the Indian peasant grows much of his own food and some of his clothes, our Indians are very slightly better off, even in Dur-

ban. Now we have Dr. Malan's word that repatriation failed because our Indians did not want to go. And because the Indian Government will have nothing to do with forcible repatriation, it refuses to help further, until our Indians change their mind. Thus it is pointless for the Prime Minister to deplore Mr. Nehru's "obstinacy" and his refusal on grounds of "prestige." It is not a personal matter at all. What would Dr. Malan's attitude be, if Rhodesia or Kenya sought his co-operation for the compulsory expulsion of their Afrikaners against the latter's wishes and their material interests? And it is equally impossible for Mr. Mitchell to conceal the U.P.'s lack of constructive policy and refusal to face facts behind a plea to get back to 1927 or 1932, when the Indian Government was willing to try and help move our Indians to India or elsewhere. Since then it has become quite clear that they do not wish to leave the country to which we Europeans freely invited them. And the precedent of the bloody exchange of populations between Pakistan and India to solve a historical problem which had accumulated without fixed purpose or direction over centuries is not one we, as a civilised and peaceful nation, can cold-bloodedly invoke, though Dr. Malan did have the consummate bad taste to suggest it to Mr. Nehru. (4164) The "liberal compensation" he offered would have to be liberal indeed.

The Nationalists through Mr. Maree and Dr. Donges reluctantly accept the temporary impossibility of forcible expatriation; they refuse to accept, even temporarily, that the Indians are a part of our population. Historical obligations and past agreements mean nothing to them. Mr. Maree proposes (4177) and Dr. Donges accepts that they shall never have political rights and shall be strictly segregated. (4184) And the U.P.? Well, it is prepared to consider that the small injustice about wives and children involves "the fundamental question of the position and status of our Indians" which "requires the unanimity of the established European population" (Mr. Lawrence 4141)—thus giving the U.P. yet another 'opportunity to vote with the Nationalists and demonstrate how little they differ on colour issues. "We must tackle this issue fearlessly, courageously and justly in the interests of all concerned" (4157), approaching India "in the name of the people of South Africa as a whole" (4155). The Prime Minister "can feel that he has South Africa behind him" (Indians, Africans and Coloureds too?), "he has the whole country behind him" (Mitchell 4165, 69). But

of course, "it is certainly not the policy of the U.P. that there should be compulsory repatriation of Indians because such a policy is impracticable, unrealistic and not one that can be carried out" (Lawrence 4161). Not unjust? Or immoral? Or a contravention of our obligations (Natal Laws 14 of 1859, 12 of 1872 and 19 of 1874, for instance) and our undertakings (say, the Smuts-Gandhi and Malan-Sastri agreements or the Reciprocity Resolution)? So, what does the U.P. propose? A conference with India (which will never accept compulsory expatriation) to discuss the removal of our Indians, who do not wish to go?

Is it not altogether more honest to say with Mrs. Ballinger and the Liberal Party that "we are not going to solve our Indian problem by repatriation. These people are our citizens, they belong to South Africa, and the future of South Africa depends on our ability to find an understanding with our own citizens." (4174-5) Or even as that surprising voice said out of Natal on August 14: "The time has passed when the nation can shut its eyes to the danger of treating the Indian population as if it did not exist. By law and by treaty they have become a permanent part of the population. The Union Federal Party, setting out to face realities, cannot ignore that simple fact." And Senator Heaton Nicholls went on to outline his party's promise of communal parliamentary representation and its acceptance of the "uplift" obligation under the Cape Town agreement. Greatly as I prefer the Liberals' common citizenship, I must salute this breach with Natal's reactionary past.

TROUBLED WATERS

By JOHN O'HIND

This book deals with that period of Indian history when three empires were at a clash with each other on the Indian Peninsula. The Mughal Empire was breaking up; the Maratha Kingdom was declining; and the British were establishing themselves. The story is full of suspense, keeping the reader engrossed in the acts of heroism and valour, naval bombardment and piracy on the high seas, escapades, a chase with bloodhounds, and romance. Order your copy as soon as possible, as there are only a few copies on sale at our office.

Price 10s.

Available at:

'Indian Opinion',
P/Bag, Phoenix, Natal.

The
New India Assurance
Company Limited

For
FIRE, MARINE, LIFE, ACCIDENT
1919-1950

31 YEARS OF SUSTAINED PROGRESS

The confidence of the discerning Public in the NEW INDIA is amply evidenced by the following records attained in 1949:

	Rs.			Rs.
Fire Premium	1,70,32,179	: : : : : : : : : : :	Life Business in force	
Marine Premium	56,04,844		exceeds ...	54,34,00,000
Miscellaneous Premium ...	35,84,968		Assets exceed	15,36,00,000
Life Premium	2,88,79,302		Total claims paid over ...	17,95,00,000

In the vanguard of Indian Insurance THE NEW INDIA offers matchless Security and Service in all fields of Insurance.

The

New India Assurance Company Limited

Cable & Telegraphic
Address:
"RUSTOMJEE" or
"NIASURANCE"

RUSTOMJEE (PTY.) LTD.
Directors: Sorabjee Rustomjee
Rustom Jalbhoy Rustomjee

Principal Controlling Officers in the Union of South Africa

**EXPERIENCED,
RELIABLE
AGENTS
MAY APPLY**

Phone Nos: 25845, 29807 & 28513.—P.O. Box 1610.
74 Victoria Street, DURBAN, NATAL.

"NEW INDIA IN THE SERVICE OF THE NATION"

Telephone 2335.   Telegrams 'BRADFORD'

P.O. Box 110

LUSAKA, NORTHERN RHODESIA

**BRADFORD CLOTHING
FACTORY**

Direct Importers and
Wholesale Merchants

Clothing Manufacturers

Proprietor RAMBHAI D. PATEL

Branch:

CITY STORE

Cairo Road, Lusaka

Always in Stock:

Piece Goods, Hosiery, Cutlery,
Enamelware, Stationery, Drapery,
Crockery, & Wool.

Telegrams
"META" Brokenhill.

Phone 298.
P.O. Box 65.

MEHTA BROS.

(PROP. M. D. MEHTA)

Wholesale Merchants
and
Clothing Manufacturers

**We specialise in
Manufacturing
OVERALL
AND
BOILER SUITS**

Supplied To Trades Only

LIBERAL PERSPECTIVE

INDIANS AND THEIR WIVES

REPATRIATION ETC.

By C. W. M. GELL

By courtesy of 'The Forum' (Johannesburg)

(Concluded from last week)

II

WE come then to the first Cape Town (Malan-Sastri) agreement of 1927. Dr. Donges devotes a column of Hansard to rebutting the Indian claim that this agreement confirmed the 1914 "concession." Having shown quite clearly that it did that very thing, he comes to the astonishing conclusion (which he had the opportunity to correct before Hansard was published) that "it is clear from this that the claim that the concession was conferred by the Cape Town agreement cannot be sustained." (4140-1) The Minister then spent a great deal of time explaining that the agreement was not a treaty (which India has never claimed), was not an international agreement (which is much more doubtful), but was only "a statement of policy or 'an agreed communique.'" (4141) Dr. Malan himself described it in 1927 as "not an agreement in the ordinary sense" but "an honourable and friendly understanding," from which he immediately proceeded to remove the "honour" by declaring that South Africa was in no way bound by it. A strange agreement indeed and our interpretation of it is hardly calculated to enhance our international reputation.

But the agreement, or whatever it was, did three things relevant to this article: it confirmed the 1914 "concession" about wives and children; undertook that the Indian and Union Governments would co-operate to try and repatriate our Indians; and accepted responsibility on behalf of the Union for the "uplift" of whatever Indians remained here permanently. Nothing now said by any Nationalist sophist can explain away the plain fact that the Nationalist Government of 1927 confirmed the 1914 "concession" unconditionally and linked that confirmation with the implementation of the Reciprocity Resolution of the Imperial War Conference of 1918. Pace Dr. Donges, the present Bill is a breach of the Cape Town agreement and of our acceptance of the Reciprocity Resolution; and it remains a breach whether the "agreement" was an agreement or something else, even if the "concession" was confirmed not conferred in 1927 and 1918. Once again we have a Nationalist Gov-

ernment breaking its word given on behalf of South Africa. As to the "uplift" clause, we know how far it has been honoured or otherwise. And so I pass hastily to Dr. Donges' allegation that repatriation broke down because India failed to co-operate. "It is a matter of history today that as a result of the reception which the first few batches had in India, the whole scheme came to nought." (4145) Now Dr. Donges' difficulty here is not merely with me and history, though we could tell him a thing or two, but with his own leader. Here is Dr. Malan, a little later in the debate: "During the first three years the repatriation scheme was a success; it was very satisfactory. Opposition was then raised not, in the first instance by India, but that opposition came from Indians in South Africa. They set on foot an agitation against that repatriation, which caused the failure of the scheme." (4163).

Well, there we have it. If readers will recall that 1929 saw the Wall Street crash and that by 1930 (i.e. in the scheme's third year) no Government in the world was able to meet its economic commitments, they will understand, if they do not fully condone, India's failure thereafter to do more for repatriates in India. Yet Dr. Malan has made it clear that agitation was already under way among Indians. Why? Because then about 80 per cent, and now about 95 per cent, were born in this country and few know India; and secondly because, then and now, they are slightly better off here economically than they might be in India. Hope of better economic conditions is the mainspring of all, even indentured, immigration. The Indians here have prospered less than any other immigrant race. But there is still a small margin over the all-India average. At 1947 prices the average income per head for Indians in Natal outside Durban was £39 (White £156, rising to £250 in urban areas); in Durban it was £21 per head for Indian labourers (about half the Natal Indian population). The all-India figure was then about £15. Even allowing that the Indian peasant grows much of his own food and some of his clothes, our Indians are very slightly better off, even in Dur-

ban. Now we have Dr. Malan's word that repatriation failed because our Indians did not want to go. And because the Indian Government will have nothing to do with forcible repatriation, it refuses to help further, until our Indians change their mind. Thus it is pointless for the Prime Minister to deplore Mr. Nehru's "obstinacy" and his refusal on grounds of "prestige." It is not a personal matter at all. What would Dr. Malan's attitude be, if Rhodesia or Kenya sought his co-operation for the compulsory expulsion of their Afrikaners against the latter's wishes and their material interests? And it is equally impossible for Mr. Mitchell to conceal the U.P.'s lack of constructive policy and refusal to face facts behind a plea to get back to 1927 or 1932, when the Indian Government was willing to try and help move our Indians to India or elsewhere. Since then it has become quite clear that they do not wish to leave the country to which we Europeans freely invited them. And the precedent of the bloody exchange of populations between Pakistan and India to solve a historical problem which had accumulated without fixed purpose or direction over centuries is not one we, as a civilised and peaceful nation, can cold-bloodedly invoke, though Dr. Malan did have the consummate bad taste to suggest it to Mr. Nehru. (4164) The "liberal compensation" he offered would have to be liberal indeed.

The Nationalists through Mr. Maree and Dr. Donges reluctantly accept the temporary impossibility of forcible expatriation; they refuse to accept, even temporarily, that the Indians are a part of our population. Historical obligations and past agreements mean nothing to them. Mr. Maree proposes (4177) and Dr. Donges accepts that they shall never have political rights and shall be strictly segregated. (4184) And the U.P.? Well, it is prepared to consider that the small injustice about wives and children involves "the fundamental question of the position and status of our Indians" which "requires the unanimity of the established European population" (Mr. Lawrence 4141)—thus giving the U.P. yet another opportunity to vote with the Nationalists and demonstrate how little they differ on colour issues. "We must tackle this issue fearlessly, courageously and justly in the interests of all concerned" (4157), approaching India "in the name of the people of South Africa as a whole" (4155). The Prime Minister "can feel that he has South Africa behind him" (Indians, Africans and Coloureds too?), "he has the whole country behind him" (Mitchell 4165, 69). But

of course, "it is certainly not the policy of the U.P. that there should be compulsory repatriation of Indians because such a policy is impracticable, unrealistic and not one that can be carried out" (Lawrence 4161). Not unjust? Or immoral? Or a contravention of our obligations (Natal Laws 14 of 1859, 12 of 1872 and 19 of 1874, for instance) and our undertakings (say, the Smuts-Gandhi and Malan-Sastri agreements or the Reciprocity Resolution)? So, what does the U.P. propose? A conference with India (which will never accept compulsory expatriation) to discuss the removal of our Indians, who do not wish to go?

Is it not altogether more honest to say with Mrs. Ballinger and the Liberal Party that "we are not going to solve our Indian problem by repatriation. These people are our citizens, they belong to South Africa, and the future of South Africa depends on our ability to find an understanding with our own citizens." (4174-5) Or even as that surprising voice said out of Natal on August 14: "The time has passed when the nation can shut its eyes to the danger of treating the Indian population as if it did not exist. By law and by treaty they have become a permanent part of the population. The Union Federal Party, setting out to face realities, cannot ignore that simple fact." And Senator Heaton Nicholls went on to outline his party's promise of communal parliamentary representation and its acceptance of the "uplift" obligation under the Cape Town agreement. Greatly as I prefer the Liberals' common citizenship, I must salute this breach with Natal's reactionary past.

TROUBLED WATERS

By JOHN O'HIND

This book deals with that period of Indian history when three empires were at a clash with each other on the Indian Peninsula. The Mughal Empire was breaking up; the Maratha Kingdom was declining; and the British were establishing themselves. The story is full of suspense, keeping the reader engrossed in the acts of heroism and valour, naval bombardment and piracy on the high seas, escapades, a chase with bloodhounds, and romance. Order your copy as soon as possible, as there are only a few copies on sale at our office.

Price 10s.

Available at:

'Indian Opinion',
P/Bag, Phoenix, Natal.

ARCHBISHOP ON APARTHEID

THE main purpose of the recent statement by the bishops of the Church of the Province of South Africa on *apartheid* was to get people to examine their own aims and ideals in the light of Christian principles, the Most Rev. Dr. G. H. Clayton, Archbishop of Cape Town, states in *Good Hope*, the official organ of the Diocese of Cape Town.

"It is the case that the aim of the policy pursued, not only by the present Government and its supporters of the present Government, is directed towards the end of keeping certain racial groups in this country in a perpetual state of inferiority?"

"From some public utterances on the part of important and representative people it seems that is the case. If so, is that consistent with Christian principles? The bishops say that in their judgment it is not.

"The criticisms of our statement that have been brought to my notice do not attempt to deal with this matter at all. Our critics have been content, so far as I know, to question our sincerity and to accuse us of in-

consistency in our own practice.

"We are trying to do a very difficult thing, trying to give expression in our Church life to the principle laid by St. Paul—'there can be neither Jew nor Greek, there can be neither bond nor free, there can be no male or female, for we are all one in Christ Jesus.'

"It would hardly be questioned that to-day in this land St. Paul would have added that 'there can be neither European nor non-European.'

"We are trying to give expression to that principle in our Church life in a land where the colour bar prevails. That is a difficult thing to do, and it is not surprising that we are not in every case and in every place completely successful. That does not mean that the principle is wrong.

"It is a pity that our critics do not tell us whether they think that the principles which we have stated are right or wrong. It is or is it not right to aim at keeping a particular group in a permanent position of inferiority?" Dr. Clayton asked.

DR. MALAN ON UNIVERSITY APARTHEID

THE Prime Minister, Dr. D. F. Malan, who is Chancellor of Stellenbosch University, speaking at a graduation day ceremony at that university reported by *Saps* to have said last week that the mingling of Europeans and non-Europeans at two of the largest universities in South Africa would have to be eliminated as speedily as possible.

"What makes the matter more serious is that, with the growing desire for higher education of non-Europeans, the flow to these two universities will necessarily increase and the problem created by this mingling will become more acute," Dr. Malan said.

"This mingling is directly opposed to the policy of apartheid which, for many generations, has been traditionally applied to, and strongly maintained in, our lower and secondary education.

"It is a deviation from the policy of higher education itself, laid down when Fort Hare was instituted as a purely non-White college. And we do not even mention the more generally additional and accepted state policy.

"The glaring anomaly in our education system obviously cannot continue without having the most harmful results.

"The Government has, therefore, decided to end it as speedily as possible. A commission has already

been appointed to investigate the matter and consult on the steps which must be taken to make provision, appropriately and fairly, to separate Whites and non-Whites in the realm of higher education, whether inside or outside the existing universities.

"Provided that proper provision is made for the needs of both sections, the apartheid thus envisaged is not unjust. There is certainly nothing un-Christian about it: as has been asserted in some circles."

Dr. Malan said that the cry of the French Revolution, "liberty, equality, fraternity," had repercussions in South Africa about a century ago, but was checked by the joint resistance of the Voortrekkers and the 1820 British Settlers.

"Had it triumphed, where would we have been today? On the road to equality and the mixing of blood, and South Africa today would have been nothing more than a 19th-century bastard state with a living standard which would not merit being called civilised. Thank God we were saved from that, and have remained a White, civilised and Christian people with a fixed calling.

"In the fair but separate provision for the needs of Whites and non-Whites in the field of education there can be no injustice or slight, and least of all any oppression. Mingling is basically wrong

and will be harmful and even fatal for the higher interests of both groups."

Referring to the United Nations Organisation, Dr. Malan said an attempt was being made to make this "well-intentioned international organisation" a world authority, but just as the Tower of Babel had failed, so would such an attempt.

N.U.S.A.S. On University Apartheid

The contention that academic non-segregation is contrary to long-established South African traditions is without foundation, says a statement issued by the Executive Committee of the National Union of South African Students. "If it were so, how could it have survived for 30 years at Wit., and longer at Capetown, without anyone

saying a word against it until, in 1948, politicians started to attack it for political ends? "And why is it that the South African public have given, and still give, the two non-segregated universities more support than any others both by way of endowments and by sending their sons and daughters to study there? "Various Cabinet Ministers have talked of the public demand for the abolition of non-segregation. In fact, there has been no demand from any source except the Nationale Party, and we are confident that, following Dr. Malan's speech, organisations and individuals throughout South Africa who are interested in education will make it quite clear that public opinion will not tolerate tampering with our universities by politicians for political ends."

THE BISHOP OF NATAL ON LIBERALISM

IN some South African circles nowadays the noun "Liberal" tended to be used as an epithet of scorn, said the Bishop of Natal, the Right Rev. Vernon Inman, when he spoke at the annual prize-giving of the Girls' Collegiate School in Maritzburg last week.

The Bishop added: "Indeed, some would have us believe that Liberal means almost the same as Communist. Yet whether used as an adjective or noun the word 'Liberal' has the root meaning of freedom.

"For the Christian the word means that we believe in human freewill and that God has destined none of his children to be the slaves of others.

"Applied to education, it recognises that truth is many-sided, and that we have no right to prescribe the ends to which study must lead, other than to the glory of God.

"It means that we really must seek the truth, and when we have found it follow it, no matter how inconvenient it may be, no matter what it costs us."

The Bishop said he believed it should be proclaimed clearly in these days that the purpose of all English-speaking private schools in South Africa was to maintain the standards of a liberal Christian education.

"We have nothing for which to apologise in saying so," he added. "It happens to be our tradition, and we should be proud of it."

A liberal Christian education could not concede that it was required to teach the innate superiority of one race over another; nor could it subscribe to any doctrine of racial supremacy.

But it did recognise the differ-

ences of culture that exist between races and nations, and it had to take account of the social backgrounds which it had to teach. In this, however, it did not seek to effect change by force, but by the exercise of love and patience and by the discipline of self-restraint.

The Bishop said that he considered this reasoning was better received by the enemies than by the friends of private schools.

"Possibly, therefore, much good will result for such schools if they are increasingly made the objects of attack by those who hate what we stand for," he said. "Such attacks should force us to drop our apathy, and make us aware of the value of our traditions, that they are indeed worth fighting for."

R. VITHAL

Bookkeeper, Writing up Sets of Books, Balance Sheets, Income Tax Returns. Apply:

9 Adams Arcade,
40 Market Street,
Johannesburg

Cuticura
ANTISEPTIC
OINTMENT

FOR SAFETY'S SAKE

A break in the skin is a 'way in' for germs! Apply Cuticura Ointment—quickly. To rapidly restore skin health. To combat infection. To allay soreness, and to keep the injury clean and comfortable while it heals.

FOR CUTS AND SCRATCHES

CENTRAL AFRICAN FEDERATION QUESTION AT U.N.O.

BRITAIN refused in the Trusteeship Committee of the United Nations last week to discuss Central African Federation, action against alleged Mau Mau terrorists in Kenya and the situation in Buganda.

Mr. W. A. Mathieson, the British delegate, said that these matters were "outside the work of the Committee."

Mrs. K. Menon (India) said that her delegation had "keenly watched certain political and administrative measures which are today not only jeopardising the welfare of these territories, but are retarding their political, economic, social and educational advancement, their just treatment and their protection against abuses."

She added: "The Charter is not only a covenant between nations, but it is also a reliable dream, built on the hopes of the peoples of the world, struggling to be free human beings."

The communications received by the Secretary-General from Nyassaland chiefs were "full of fears and apprehensions of the people regarding the proposed federation. There have been, according to newspapers, outbursts of violence, provoked and unprovoked."

Mrs. Menon said that the African, rightly or wrongly, saw in federation "a setback to his progress and development towards freedom under the protection of the United Kingdom administration."

She added: "Under British administration, African nationalism has grown to measurable dimensions, but international security, as well as the welfare of the African people, demands that this incipient nationalism should not lend itself to hatred and violence, but should be canalised to healthy, constructive co-operation between the races,

"The two territories concerned in this matter—Northern Rhodesia and Nyassaland—have shown that the African is willing to face the difficulties of building a multi-racial democracy without coming into head-on collision during the process."

"Many of the chiefs share the sentiments of Chief Mwase, President of the All-Nyassaland Chiefs' Council, when he stated: "Nyassaland is a Protectorate and a free country. Our freedom cannot, therefore, be left at the mercy of the Southern Rhodesian referendum. Let us pull together as one race and never become an enemy of our own country and people."

Mrs. Menon said that Chief Mwase and his colleagues were the most respected African people in Nyassaland.

Mrs. Menon said that the fear of federation was deep and widespread in both Northern Rhodesia and Nyassaland.

"The social repercussions of federation are far too important to be ignored. In the copper belt we are told that Dixon Kongola, at Broken Hill, has initiated a 'break the colour bar' movement."

"This movement in a territory where no legal colour bar exists is illustrative of the new and dynamic trends of African political movement."

"Observers tell us that only the greatest vigilance can prevent federation from reproducing in Northern Rhodesia the legalised racial bars and barriers of Southern Rhodesia and the many consequences that arise therefrom."

"The legal position of Africans is safeguarded by the Royal instructions, whereby persons not of European birth or descent may not be subject to disabilities or restrictions to which Europeans are not also liable.—Sapa.

To the Korean problem, to the wider problem of peace, the colonial and racial problems—all questions in which his country is deeply interested—Mr. Rau despite indifferent health, applied himself with the same zeal which he displayed as a student, as an administrator and as a constitutional expert.

Mr. Rau was sent to Late Success by Prime Minister Nehru in June 1949 after he had finished his task as constitutional adviser to the Indian Constituent Assembly.

The story goes that in the early days of the Assembly the President Dr. Rajendra Prasad felt the need of a hand-book on constitutions of other democratic countries and "B.N." was asked to prepare it,

Mr. Rau produced it in four days to the surprise of the Assembly President. It contained all essential information about the constitutions of Great Britain, the U.S.A., Canada, Australia, the U.S.S.R., Switzerland and Sweden.

Before Mr. Rau came to the Constituent Assembly he had made a name for himself as judge of the Calcutta High Court (1939 to 1944), as Prime Minister of Jammu and Kashmir (1944-45) and as Chairman of the Hindu Code Committee (1943-46).

Born on February 26, 1887 in the district of South Kanara, Benegal Narsing Rau was the second in a family of four sons each of whom has attained distinction in his field. The eldest, Sanjeeva Rau recently retired from the Indian Educational Service as principal of Queens' College Benaras. The third Rama Rau, is Governor of the Reserve Bank of India and the youngest, Shiva Rau is an eminent journalist and Member of Parliament.

Mr. Rau was educated at Presidency College, Madras, and Trinity College, Cambridge. In the final examination of the University of Madras, he won a triple first, in English, Mathematics and Sanskrit. He also distinguished himself at tennis. He won the college championship within six months of taking to the game.

He went to England as Government of India scholar in 1907. In his very first year at Cambridge he became a Wrangler and his ambition in those days was to devote his life to research in Mathematics.

In 1910 he entered the Indian Civil Service and by 1925 rose to be Secretary to the Assam

Legislative Department and Assam Council, a post at which he remained until 1933. He joined the Legislative Department of the Government of India for two years, became Reforms Commissioner in 1938, when he was knighted and Judge of Calcutta High Court a year later.

In 1946 Mr. Rau was appointed Constitutional Adviser to the Constituent Assembly of India and in 1947 he also advised the Constituent Assembly of Burma in the framing of the Constitution of that country.

He was a delegate to the 1948 Paris session of United Nations General Assembly and was elected President of the Security Council for the month of June 1950.

Huggins On Apartheid

People should be asked to consider honestly whether there existed in countries which followed the policy of apartheid a greater happiness and security than in Southern Rhodesia, said Sir Godfrey Huggins, leader of the Federal Party and interim Federal Prime Minister, when he addressed the National Affairs Association in Salisbury on Friday December 11.

"I am satisfied, from all the experience that I can adduce, that the introduction of segregation in all its forms as a political philosophy in the Rhodesian Federation is outdated, morally wrong, quite impracticable, and would be a disaster," Sir Godfrey said.

By discussing this political philosophy, he was not criticising the policies of the Government of the Union of South Africa in any way, Sir Godfrey said, adding: "Their situation in every way is vastly different from ours. But I believe I am entitled to consider their experience and relate it to our conditions."

Tracing the development of racial separation in the Union, Sir Godfrey recalled that General Smuts, as he acquired more intimate experience of the working of the policy, came to acknowledge more and more readily that segregation, as distinct from social and residential separateness, was unworkable.—S.A.P.A.

THE DEATH OF SIR B. N. RAU

Moving tributes were paid to that great Indian statesman, Mr. Benegal Narsingh Rau, who died at Zurich, in the Indian Parliament by Mr. Nehru, the Prime Minister and Dr. Radhakrishnan, the Vice-President of India; in the death of Mr. B. N. Rau India has lost a great jurist and administrator and one of the architects of her constitution. At the time of his death, he was a judge at the International Court of Justice. At the United Nations this

frail, white-haired, soft-spoken man came to be highly respected in all quarters for his tact, fair-mindedness and ability to find possible answers to baffling problems.

Very often Mr. Narsingh Rau, little though he cared for publicity, held the spotlight during the endless discussions, formal and informal, on Korea. Tirelessly, he worked to devise formula to bring the contending parties together and end the conflict.

SHINGADIA STORES(Prop: Premier Silk Bazaar Ltd.)
Direct ImportersDrapery, Outfitting, Fancy Goods,
Oriental Curios Etc. Etc.

P.O. Box III. UMTALI, S. Rhodesia.

Telegrams: "Premsilk" Phone: 2523.

PREMIER WHOLESALERS

(Members of the Masbomaland Wholesalers Association)

Everything for the African Trade. Prints, Khaki,
Calicos, Blankets, Shoes & Fancy Goods.

P.O. Box 319. Phone: 2523/Extn 1.

UMTALI, S. Rhodesia

RHOD-INDIA LIMITED

Exporters, Importers & Manufacturers Representatives

Piece Goods, Hosiery, Jute Goods.

*Enquiries Solicited. Prompt Attention.***"Aryan Mahal" 6th Floor,
Plot 43, "C" Road,
Churchgate Reclamation,**

Cables "Indorhod." BOMBAY, INDIA.

Phone
Day 24169Phone
Night 833549**L. RAJKOOMAR (PTY.) LTD.**

14, CROSS STREET, DURBAN.

Funeral Directors and Manufacturers of all classes of
Coffins and WreathsContractors to the INTERNATIONAL FUNERAL
COMPANY, LIMITED.

Reg. Office: 14 CROSS STREET, DURBAN

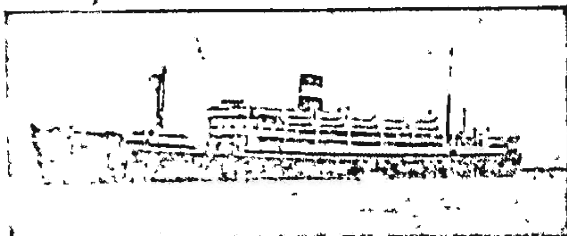
Country Orders for Coffins and Wreaths,
accepted by phone and despatched by rail
at the shortest notice.

Cable & Tel. Add.: "HARGYAN".

Phone 29388.

**P. HARGOVAN & CO.
(PTY.) LTD.****WHOLESALE MERCHANTS
AND IMPORTERS.**

P. O. BOX 1250.

155/7 Warwick Avenue
DURBAN.**B. I. S. N. Co. Ltd.**S.S. Karanja arriving Dec. 28. Sailing January 3
for Bombay via Karachi and PorebunderPassengers must conform with the Vaccination and Yellow
Fever inoculation requirements and obtain certificates from their
nearest District Surgeon. Inoculation by and certificates from
private Medical Practitioners will not be accepted.**FARES: DURBAN TO BOMBAY**

First Class	single	without	food	£75-15-0
Second "	"	"	"	50-13-0
Inter-Class	"	"	"	34-3-0
Unberthed (Deck)		without	food	21-3-0

Muslim Special Food £11-10-0 Ordinary Food £4-17-6
Hindu Special Food £10-3-0 Ordinary Food £4-5-6Bookings for 1st, 2nd, Inter Class and Unberthed (Deck) can
be effected by communication with us by telegram or letters.Under no circumstances will unberthed passengers be
permitted to keep on deck with them more than one bed-
ding roll and one trunk for use during the voyage.

For further particulars apply to—

SHAIK HIMED & SONS (PTY) LTD.370 PINE STREET, Telephone 20432, DURBAN.
Tel. Add.: "KARAMAT."**'INDIAN OPINION'**

(Founded By Mahatma Gandhi In 1903)

**For The Moral, political and
Social Advancement Of Indians
In South Africa.**

Published Every Friday.

Subscription Rates*Payable Always In Advance.*

Within the Union	30s.	Annually
" " "	15s. 6d.	Half-yearly
Outside the Union	30s.	Annually
" " "	15s.	Half-yearly

Become a Subscriber and persuade your friends
to do likewise.

Apply to—

*Manager,**Indian Opinion,**P. Bag, Phoenix, Natal.*

REPLY BY SENATOR COWLEY TO OPEN LETTER FROM MR. JORDAN K. NGUBANE

DEAR Mr. Ngubane,—As a rule I do not write to newspapers when my actions are commented on by those newspapers. I realise that in public work, especially when I am still a beginner, there is bound to be criticism of my actions, and I am willing to learn from critics.

I am taking pleasure, however, in answering your letter, firstly, because I believe you to have the interests of your nation at heart, even as I have; secondly, because of your friendly attitude, when you might have been bitter, and thirdly, because of the high quality of your literary style. Your mastery of the English language fills me with admiration. It is possibly common knowledge that for many years I have been trying to encourage the Zulu people to attain such a mastery of words as you have done. I gladly congratulate you on your achievement in acquiring near perfection in what is after all a foreign language to you.

I would point out, however, that to carry weight, and I believe in the days to come you will carry weight, it will be wise for you to follow the example of the great Mahatma and his son, the example of essential truthfulness, whether in giving forth facts, or withholding facts. I think, on reflection, you will recollect that I asked you if you were the editor of an Indian newspaper, and you denied it. I asked you if you were on the newspaper, and you denied it. Today, I understand that you were in fact at one time acting editor of 'Indian Opinion,' and I see from your letter that you are still a contributor. Were you ashamed of this? I think you should have been proud of it.

Further, why, after explanation, do you seek to maintain the pretence that this was a public meeting? You were told that invitations had been sent out by me. You were told that I had paid for the hall. You saw for yourself that the persons present were distinguished men among your people. You saw for yourself that refreshments and comforts were provided for my guests over a period of two days, and that there were ladies taking round refreshments to the guests. Surely you had perception enough to realise that you had infiltrated, or gatecrashed, into this meeting, no doubt led there by your journalistic sense that there might be something interesting going on to you a free-lance journalist, and in any case that there would be something of interest to you, a Zulu. As a journalist, had you

seen any public invitation? No, no, Mr. Ngubane, you knew it was not a public meeting, but took a chance. Had you, like the 'Mercury', asked for an invitation, I should have given you one, and would have welcomed you to the press table.

Further, why do you scoff at my having invited Senator Nel and the other Natal Senators and Members of the Lower House? You know quite well that Senator Nel has been appointed to his post by the Government on account of the knowledge which he is supposed to have of the circumstances of the non-Europeans. Do you not think it would have increased his knowledge if he had come to the meeting? Do you not think it would have been to the advantage of our people if they could have told him something of what is in their hearts?

And lastly, on this question of the truth of the matter, it stands to reason that I, like you, have personal friends among the Federal Party, the Liberal Party, the Labour Party, the United Party, yes and among the Nationalists, and I certainly have friends among the Zulus. Is there any reason why a man of any religion, politics or race should not be a valued friend?

To change the subject, I cannot comprehend how a man of your understanding should have made the accusation that my "views tallied very closely with those of the Nats. on the Education Bill." You also say, I did not reply to your question. I enclose a transcript of the verbatim notes of what I did say in reply, and, in view of your accusation at the meeting as to my siding with the Nats., and in view of your now saying that I did not reply to the question put by you, my uninvited guest, I wonder what more you would have expected?

You say that I banged my bosom; that I banged the table. I do not remember that I did so. I do not know whether it is poetic licence on your part, saying that I did so. I am not prepared to deny that I did so, but I am glad to see that you say in your letter that you do not allege that my violence was directed at you.

In your letter you say I am the best apologist that Malan could have in our midst. I think the extract from my speech clears that up. We fought Malan until we were overcome by the steamroller. His Acts are now on the Statute Books. They have been steamrollered there by superior power. When laws have been

constitutionally passed in a country, they must be observed. If, as the Liberals say we must, we fight these Acts even now, when they are already on the Statute Books, there will be chaos in the country. How will our children get education if we fight the Act? How will our workmen fare in their effort to make a living and to provide for their children, if they fight the Labour legislation? Is it not my duty now to get all I can out of the new legislation? Did I not say that, as the result of our fight in Parliament, the Ministers are now on their toes to make a success of the new legislation? And that it is our privilege and our duty to scrutinise their actions under the new laws, and that we in Parliament are given power to review their actions when they come before Parliament for money grants each year? I cannot see that I am doing wrong. What greater power has the Opposition in any country? I have made it clear on every occasion on which I have spoken that the Group Areas Act and the Apartheid principles of the Government are repugnant to me, but even so, we are forced to obey the laws of the country, and to get the best we can out of them for our own benefit.

Your next charge, which I must deal with, is that I am creating an atmosphere in which it is recognised that the Zulu people are a great nation, and that this reacts unfavourably upon the Bantu in the rest of South Africa. I wonder if by chance, you were in the hall when I explained that the African National Congress had taken exception to my references to the Zulu Nation, and that I now refer to "the Zulu Nation and the other Africans who have come to my constituency, and whom I also represent." I think I have made it clear that I represent them all, and presume that the newcomers will integrate with the Zulu people, but obviously there are some of the extreme Liberals among these newcomers, with whom I do not see eye to eye. However, I believe that I am working for their benefit as much as for the Zulu Nation as a whole, and those Zulus who, like yourself, have come to the top of your profession. I think it is an achievement on my part that the Government today gives to the Zulus the recognition they are giving. It is rather much for you to ask that I should build up the reputation of the Bantu elsewhere in the Union. Have they not their own representatives to speak for them?

You say that my ideas of a Zulu regiment are dreams. Let us compare it with another dream of mine. Were you in the hall

when I referred to the fact that I was told that I was dreaming, that I was mad, less than a year ago, when I said that I was going to try to get representation for the Bantu people of Zululand and Natal in the Lower House, in the Provincial Council and in the Town Councils? And yet, so far from my ideas being mere dreams, etc., this matter has progressed so much that today there is a Commission sitting considering my representations in this matter. What the final result will be, who can say, but others are following my lead. Are not the Federal Party and the Liberal Party now preaching my gospel in this respect, with slight amendments? My representations to the present Commission are that they now have the opportunity of making provision for the representation in the Lower House of Parliament of all the non-European peoples of South Africa, who have no representation there at present, not only my people of Natal and Zululand, but the Bantu people of the Transvaal and Free State, 65,000 Coloured persons of the Transvaal, and the Indian community, all of whom today have no representation at all in the House of Assembly. I believe the time has come when the question of Indian representation can be reopened. Were you present when I said that the Malanite claim that the Cape Coloureds are wanting the new legislation should be put to the acid test, i.e. do they want it or not?—by following the New Zealand system, where the Maoris can take their choice as to whether their names are put on to a common roll, or on a separate roll? There they have the two rolls, and can take their choice. That is the system in New Zealand. It is voluntary. The Maori voters decide for themselves on which roll they will go. Why should this system not be applied in regard to the Cape Coloureds? Is there anything derogatory to human beings in this choice of which of two rolls?

I certainly do believe that the only possible method of getting representation for parliamentary minorities is by communal representation, and I differ from the Communists, who say that every brown man and woman in South Africa should at once have the franchise equally with the educated Bantu and white people. In any case, it would be impossible at the present time. I believe it is the ultimate ideal to be striven for, and have made no bones about it in the House, but, as a practical man, I believe that we can only get our representation step by step, and that the first step will be to get some representation through the group

system in the Lower House, and that responsible people should be allowed to vote under that system. Under such a system the numbers of voters would be bound to grow until the final result of full representation is attained. How long it will take I cannot say; whether it will be ten years, or fifty years, or even longer. But it is sure to come... or do you still think I am dreaming?

The rest of your letter is justifiable criticism, which I can consider in due course. I am as anxious to represent my constituents correctly as you are to see them represented correctly. I believe we are both honest in that respect. You ask me if I will meet a group of intelligent African men and women. I shall be very happy to do that, whenever possible. I think you heard my invitation to Mr. Bhengu and yourself to come and have tea with me any morning when I am in Durban. (I have tea at 10 30 in Chambers.) This invitation has not yet been accepted. A formal meeting will be more difficult to arrange, as I still have to attend meetings at Greytown, Edendale, Dannhauser, Nqutu, Newcastle and Dundee, before I go back to Parliament next session. In addition to that, I have been asked to appear before the Commission in Cape Town, but the date has been changed three times, and I am still on a string as to when I am to go down there.

In one matter I definitely differ from you. Mr. Bhengu was not ordered by the Chair to sit down because he and you were of one mind. Mr. Bhengu fell foul of the Chair, firstly in refusing to use an interpreter; secondly, because he did not follow the procedure directed by the Chairman, namely that he should read the resolutions in full before speaking in support of the resolutions. Actually, Mr. Bhengu had mounted the platform, at the invitation of Senator Parker, to speak to a resolution which had been drafted by Senator Parker and himself, but he went on to speak to that and other resolutions. He continued to speak notwithstanding the Chairman's ruling. The Chairman directed him to read his resolutions first, and to have them interpreted, and then to speak upon them. This he did not do. The Chairman had a duty to perform, and even though he did not know of the change in the draft, he was in order in insisting on the procedure laid down by him being followed, and in ordering the speaker off the platform when

he did not follow the ruling of the Chair. Surely it is correct for a resolution to be read first and then spoken to, rather than there should be a long speech without a disclosed motion! I am indebted to my Chairman, Mr. Champion, for his able and impartial control of the meeting.

I am unaware that you received cheers. I was unaware that the "kraal men" rose and marched out of the hall because of Mr. Champion's conduct of the meeting. I was unaware that they stayed, congratulating you, till after six p.m. I am glad, however, that there is a live interest to-day among my constituents in regard to the work that I am doing: I venture to think I have helped to create it: that this interest in the political affairs of my constituents may grow and bring fruit. If I am selected to be the instrument to keep alive this interest and to get things done on behalf of my people, I shall be very glad. If the duty falls to somebody else, and it is properly performed, I shall still be glad. For myself, so far, am I justified in asking whether I have done so much work as any of the other seven Senators from Natal. Is it not a good thing that Parliament knows to-day that there is a Zulu Nation, and other Africans living in Natal whom I represent?

In the hope that there will one day be in South Africa a united people upon whom the sun will shine pleasantly, regardless of all differences,

I am,

Yours for equal justice,
ORCIL COWLEY.
9th December 1953.

Transcript Of Shorthand Notes Of Senator Cowley's Reply To Mr. Ngubane

I am very pleased indeed that we should have three responsible people, who put forward exactly the same views as we have been putting forward in the Cape for the last six weeks. You have said one thousandth part of what we have been saying against this legislation. We have been doing this job that you have done this morning one thousand times more strenuously in Cape Town. We have been full of suspicion. The country has been full of suspicion. We fought them tooth and nail to the very end. We fought them, as I say, to the last day of the session at midnight.

Mr. Bhengu says we must now oppose the law. It is now law. It has been passed as law. I say we cannot fight the law. Therein I differ from the new Liberal Party. I said that clear yesterday. I have made it clear that we are still full of misgiving

about how this law is going to operate.

In reply to the question raised by Mr. Ngubane, there has so far been no change in practice. Senator Parker told you that there has been no change. The new regulations are not yet passed. As time goes on, there may be changes. It is going to take years for the new Act to operate. As changes take place it will be our job to check up on them.

Mr. Ngubane is not to say

PINETOWN TO BE CLEARED OF INDIANS

THE secretary Pinetown Indian Ratepayers Association writes:—The Pinetown Town Council has now published their amended plans for the different group areas in Pinetown, which have been forwarded to the Land Tenure Advisory Board for approval. These plans briefly read as follows: The triangular block known as the Moodie Street area which is now predominantly Indian owned is earmarked for European occupation. This is also the fate of nearly all the areas which are at present Indian—Bullbrand area owned by Indian farmers, Underwood area owned by Indian farmers, Meller Road area owned by Indian residents, Gillis Road area owned by Indian farmers—the time limit given to Indians to vacate being five years.

Perhaps their whole plan would be much better explained and understood by everybody if it merely read: "The whole town of Pinetown, irrespective of anything, is earmarked and planned for European occupation only. The Indian must move three miles West out of the town into the bush presently unoccupied, the land being mostly virgin. The Africans who have their hias three miles east of Pinetown on the hill tops must now move three miles further east. The Town Councillors would feel much more at ease if the Africans were half a dozen miles away from them in the wilderness. Strangely their plans do not seek to move a single European.

It seems that the general pattern followed by all the towns who have so far published their group areas plans is to uproot the Indians from the central positions and send them on the other side of the boundaries. Usually the other side of the railway line or the river, or the hill somewhere into unoccupied bush.

that I have been taking the part of the Malanites, because I fought them tooth and nail to the very end. He has got a wrong idea in his mind when he says I have been taking the part of the Malanites. He has not wanted to understand what I have been saying. Does he understand me now when I tell him we fought them to the very end? Does he understand me when I tell him that I did so to such an extent that they said "That man is dangerous?"

Although it is claimed that the Group Areas Act is directly aimed at those who have penetrated into European areas, Pinetown is one example of how this Act is aimed to cripple all Indians irrespective of whether they were pioneers in a certain area or not.

At a mass meeting of the Indian ratepayers of Pinetown and district held on Sunday, December 6, it was unanimously resolved that the Indian community deplored the group areas plans of the Borough of Pinetown in which it was sought to uproot the entire Indian community living in Pinetown.

It has been an accepted fact, recognised by the Town Council, that the Indian community has never given the slightest cause to the local authorities for the drastic and unjust action proposed against them. Indians have not penetrated into European areas and have always displayed their civic responsibilities and shown their readiness to respond to any cause sponsored for the town as a whole.

The Indian community have lived in Pinetown for over three-quarters of a century, from the time when the principal street of Pinetown was Moodie Street. They have been pioneers in the district and have confined themselves to their areas ever since.

The action of the Town Council is most un-Christianlike and contrary to the principles of guardianship which is so often claimed by the European rulers.

The group area plans submitted by the Town Council have come as a complete shock to the Indian community who will leave no stone unturned to oppose the plans at all stages, no matter how big the sacrifices.

Always Better. Better Always.
Are Kapitan's Tempting
Sweetmeats.

For nearly half a century we are leading in the
manufacture of Quality Sweetmeats and Cakes.

TRY US FOR THE LATEST INDIAN RECORDS.

Address:

KAPITANS BALCONY HOTEL,

(KORNER SWEETMEAT HOUSE)
Corner Grey and Victoria Streets
DURBAN.

Phone 23414.

Tel. Add. 'KAPITANS.'

P.O. Box 96.

Phone 24471.

To Furnish Your Home Economically

See

LALA BABHAI & CO. (PTY.) LTD.

Show Rooms At 107 Prince Edward St. & 78 Victoria St.
DURBAN.

Stockists of:—

NEW & RECONDITIONED FURNITURE & HOUSE-
HOLD EFFECTS. RADIOS & RADIOGRAMS, MUSI-
CAL INSTRUMENTS, SEWING MACHINES & OFFICE
FURNITURE Etc.

Exporters and Commission Agents for Natal Fruit and
Vegetables. We specialize in green ginger and Indian
Vegetables. Wholesale only. Write for particulars
Box 96, Durban.

DHIRUBHAI P. NAIK

Travel, Insurance & General Agent

Book with us for your travelling by Air, Sea or Land either to India
or to any part of the world.

All types of Insurance—Life, Fire, Burglary, Riot, Storm, Accident,
Plate Glass, etc.

Consult Us Free of Charge For Your Income Tax, Personal Tax,
Writing Of Your Books, Trade Licences, Revenue Clearance Certificate,
Passports And Immigration Matters.

Representative: National Mutual Life Asso. Of Australasia,
Yorkshire Insurance Co. Ltd.

Telephone: 33-9033. 29e Commissioner Street,
JOHANNESBURG.

Tel. Add: "Charotar" Telephone: 33-9885.

MANGHESTER TRADING
—CO. LTD.—

ESTABLISHED 1923

Wholesale Soft & Fancy Goods Merchants

—&—

Direct Importers.

47, Commissioner Street,
JOHANNESBURG.

M. J. PATEL

INTERNATIONAL SPORTS COMPANY

Importers & Exporters & General
Commission Agents

10 Peking Road, Kowloon, HONG KONG.

Special attention is paid
to indent orders

Write To Us For Further Particulars.

LIFE INSURANCE

Are you adequately insured?

Have you provided for your dependants?

Prepare for the future

Life Insurance gives peace of mind for the unknown
future.

Insure with 'THE OLD MUTUAL' your friend for Life—
The S.A. Mutual Life Assurance Society, which has
best Bonus record in the WORLD.

Representative:—

DAYABHAI PATEL

P.O. Box 1760,
JOHANNESBURG.

Phones:— } Business 33-0711
              } Residence 33-5961

Phone 53.

Telegrams 'SOLANKI.'

P.O. Box 208.

Solanki & Co. Ltd.

Merchant & Direct Importers

Extensive range always carried in
the following:

Silks, Drapery, Toilets, Per-
fumes, Curios, Fashion Goods
and Jewellery, Wide Range of
Indian, Persian and Chinese
Carpets.

Stockists of well-known braded
Watches.

COPPERBELT PIONEER STORE

Where Quality and Service
are Paramount.

Luanshya,

Northern Rhodesia.

LATEST MATERIALS!

DOUBLE BORDER PAISLEY
CREPE-DE-CHINE 45" 5 6 yd.

EMBROSS GEORGETTES
all shades 45" 10 6 yd.

OPAL GEORGETTES
45" all shades 12 6 yd.

VELVET CHENILE
GEORGETTES 45" 15 6 yd.

4" PRINTED GEORGETTE
Spot & Floral Designs 45" 4 11 yd.

4" COLOURED GEORGETTES
4/11 yd.

CHAMPALS!

Ladies Latest Plastic Champals
all shades sizes 3 to 7 1 6/6 pair.
Colours: Green, White, Red,
Brown, Blue and Wine.

SAREES!

EMBROIDERED GEORGETTE
SAREES.

all shades £3/15/0 each.

WHITE COTTON SAREES
22/6 each.

GEORGETTE JARI WORK
SAREES £5-10-0.

EMBROIDERED SUEDE SILK
SAREES with borders 63 - each.

LADIES UNDIES

Huge range of SLIPS, NIGHTIES,
PANTIES, BLOOMERS etc.
Now unpacked.

Saree Borders, Jarl Trimmings
Always In Stock.

CHAMPALS

Ladies Leather Champals
Size 3 to 7 11/9 pair.

BABY WEAR!

INFANTS KNITTED WOOL
SHAWLS 17/6 to 30/- each.

INFANTS COT BLANKETS
Pink & Blue 6/3 & 12/6 each.

INFANTS GEORGETTE
DRESSES SMOCKED 18/11 each.

INFANTS BOOTIES, BONNETS,
BIBS, FILCHERS,
all one price 2/11 each.

HOUSE - HOLD

Bedsheets 15/6 to 25/- each.

Pillow Cases plain 3/6 each.

Pillow Cases Embroidered
4/11 each.

Towels from 2/11 to 15/6 each.

Table cloths & Satin Bedspreads
at Reduced Prices.

MENS & BOYS

SHIRTS, PYJAMAS, SOCKS,
TIES, HANDKERCHIEFS Etc.
Specially reduced.

JAYBEE SILK HOUSE

39a MARKET STREET, JOHANNESBURG.

P. O. Box 5169.

Phone 33-6229.

FOR
RUBBER STAMPS
AND
PRINTING

CONTACT
**STANDARD
PRINTING PRESS**

**GENERAL PRINTERS
AND
RUBBER STAMP MAKERS**

73 BEATRICE STREET, — DURBAN.

PHONE 61006.
P.O. BOX 2782.

TELEGRAPHIC ADDRESS
"QUICKPRINT"

ESTABLISHED 1927.

*News the other papers
don't print
is to be found each week
in*

PEACE NEWS

World news—events in Africa,
Asia, America, Europe—news of
constructive peacemaking; race
relations; progress towards a
non-violent society.

Obtainable by air-mail each week from Britain at
50s. 6d. per year; sea-mail 21s.; 4 weeks trial sub-
scription (sea-mail) 2s. 6d.

South African representative:

ELLA B. ELDER

Brownlee Street, Stutterheim, Cape.

London office:

3 BLACKSTOCK ROAD, N. 4

INDIA LETTER

(From Our Own Correspondent)

Bombay, December 3.

REPORTS of military aid negotiations between the United States and Pakistan continue to hold interest of politicians as well as the laymen in India. Although it is reported that talks between U.S.A. and Pakistan have been postponed indefinitely, due to timely representation of the Government of India, official confirmation is still lacking. It is learnt that the British Government supported the views of India and the British representative in U.S.A. informally represented the views of his Government to the Foreign Department of the United States.

Reports about Pakistan's readiness to give military bases to America have been denied by Pakistan's Governor-General and the Prime Minister, but it is pointed out in New Delhi that these reports first emanated from Pakistan and American newspapers quoting "authoritative" or "knowledgeable" sources and were not denied at that time by the spokesmen of either country. The Government of India came to know about the negotiations from Pakistani newspaper reports and then moved in the matter.

Questions were asked about these negotiations in the Indian Parliament. In reply Mr. Nehru, the Prime Minister of India, referred to the statements of the United States, the U.S. Secretary of State, and the denial of the Pakistan's Governor-General and said: "The varied statements are somewhat contradictory. They would indicate that this matter has been under discussion between the Governments of Pakistan and the United States of America for some time past, though no decisions have been arrived at."

"The Government of India," Mr. Nehru continued, "have clearly stated that they view any such developments with grave concern. Any further steps would depend on such developments as might take place."

The Prime Minister replying to a Member who asked whether the Government would change their policy of neutrality in view of this development, "The Government of India feel that their policy of neutrality has been confirmed and strengthened by all such developments."

Mr. Richard Nixon, Vice-President of U.S.A., now in India on a goodwill tour, is confabulating with Mr. Nehru

and he is expected to try to narrow down the differences between the foreign policies of the two countries and create better understanding.

Mr. Nixon is staying in New Delhi as the guest of the President of India, Dr. Rajendra Prasad. He has brought personal messages from President Eisenhower to the President of India and the Prime Minister. According to Mr. Nixon's statement at New Delhi, he expects to "discuss frankly with Government officials all problems which mutually affect the United States and India."

The Government of Pakistan has lodged a protest against Mr. Nehru's remark (which I had quoted in my last letter) about the treatment of minorities under the proposed constitution of Pakistan.

The charge of the Pakistan Government, politicians and the Press that Mr. Nehru's remarks are derogatory to Islam is interpreted by political circles here as an attempt on Pakistan's part to divert attention away from what Mr. Nehru actually said on the points raised by him.

These attempts of Pakistan, as also a similar campaign launched by the Pakistani missions abroad, according to these circles, is probably intended for propaganda particularly in the Middle East, where Pakistan's attempts in the past to have a Middle East Defence Organisation, and now a military understanding with U.S.A. are being looked upon with suspicion.

Political quarters in India draw attention in this connection to the Nehru-Liaquat pact of April 1952 in regard to the status of minorities in both the countries. That Agreement said: "The Governments of India and Pakistan solemnly agree that each shall ensure to the minorities throughout its territory complete equality of citizenship, irrespective of religion, full sense of security in respect of life, future, property and personal honour, freedom of movement within each country and freedom of occupation, speech and worship, subject to law and morality. Members of the minorities shall have equal opportunity to participate in the public life of their country, to hold political or other office, and to serve in their country's civil and armed forces. Both Governments declare these

rights to be fundamental and undertake to enforce them effectively."

Under this agreement which still continues to be in force, the treatment that Pakistan metes out to its minorities is certainly of direct concern to India. The present decisions of the Pakistan Constituent Assembly are a clear breach of the provisions of the agreement.

It is noted with regret that Pakistan Constituent Assembly has decided to apply Islamic principles in the case of minority interest only and that Islamic principles would not apply monetary, fiscal, insurance and banking laws for the next 25 years. This means that the legislatures will be competent to enact laws repugnant to the Holy Quran and the Sunnah and Islamic principles are not to be applied to prohibit interest and usury,

The Government of India has started giving interim compensation for properties left in Pakistan to refugees from West Pakistan. Nearly 50,000 refugees will receive the benefit under the present scheme. The scheme to give final compensation will take time as it is difficult to evolve an equitable basis without displeasing one or the other section of the refugees.

According to the Rehabilitation Minister Mr. Ajitprasad Jain, the Government had in hand in all about Rs. 200 crores which were to be distributed equitably amongst 3,00,000 claimants. Of these about Rs. 100 crores had been estimated as the value of evacuee property left in India. The remaining Rs. 100 crores would be the contribution of the Government of India towards payment of compensation to displaced persons.

The newly created Andhra State witnessed demonstrations in regard to the location of capital of the State. Kurnool, the temporary capital of the State, observed a strike for three days as a protest against establishing a permanent capital at some other place.

In the State Assembly, 23 members from Rayalseema threatened to resign *en bloc* if Vijaywada or Guntur were named as a permanent capital. But Mr. Prakasam, the Chief Minister, handled the situation with tact and after parleys with prominent members of the non-Communist parties, declared in the House that "if within three years the question of forming

Vishal Andhra was not settled steps would be taken by the Government to establish the permanent capital of the State at Guntur or Vijaywada or Waltair as the case may be. If, as a result of the decision of the high-power Commission to be appointed shortly to study and recommend on the re-organisation of the States, the Telugu districts of the Hyderabad State are integrated with Andhra State, Hyderabad will become the natural capital of the combined Andhra State. How difficult it is to run the Government with only a marginal majority in the State Assembly was proved in the Andhra State Assembly. The Andhra Ministry suffered a defeat by a single vote majority in the State Assembly in a snap division on the salaries of Ministers. The House carried an opposition amendment tabled by an opposition member to clause three of the Payment of Salaries and Removal of Disqualifications Bill. The amendment, passed by 53 to 52 votes, reduced the monthly salary of the Ministers from Rs. 1000 to 500 only. This defeat was not taken a vote of no-confidence by the Ministry.

With such a precarious majority in the House, one cannot say how long the present Ministry will survive.

The Madras Government will shortly bring in legislation to validate *Swayam Maryada* (Self-Respectors) marriages, a number of which have taken place in Tamilnad.

A recent judgment of the State High Court held these marriages as invalid and as not conforming to any of the recognised forms of marriages under Hindu Law.

The Self-Respectors' marriage, introduced by Dravid Kaxhagam, consists of a simple ceremony in which the contracting parties exchange garlands and express their willingness to become life-partners in the presence of their relatives and partymen.

The parties dispense with professional priests and in their place the party leader, Mr. E. V. Ramswamy Naicker, or any other prominent partyman officiates over the marriage.

The proposed legislation would require those who are already married under the Self-Respectors system to have their marriages registered but would give retrospective effect to the marriage from the date of marriage. In cases where the parents, husbands or wives die, their children will be empowered to get their parents' mar-

riage registered so that they could be legal heirs of the properties left behind.

Construction on the main super-structure of the Somnath Temple in Saurashtra will begin shortly on the lines of the architectural design of the temple as it stood there originally eleven centuries ago before its destruction by invading iconoclasts.

The richest and the most glorious temple in the history of India will be rebuilt by the descendants of the original builders of the Somnath temple, who have preserved the art of temple building through the centuries and lived in the neighbouring areas as a distinct community of builders of temples known as *Sompura*. The construction of the temple will take nearly five years.

Had Sardar Patel, who had decided to rebuild this temple and had formed a Committee for the purpose, been alive, the construction of the temple would probably have been completed by now.

Somnath Temple was first built in ninth century A.D.. It was destroyed and looted twice by the invading Muslim armies but was re-built each time. It was destroyed for the third time in the 14th century by another Muslim invader after which it was not re-built.

NEW BOOKS

Just Arrived From India

- A Gandhi Anthology —By V. G. Desai 9/-
  - Why Lies Hope —By R. B. Gregg 2/-
  - Why Prohibition —By Kumarappa 1/-
  - Gandhi And Marx —By K. G. Mashruwala 2/6
  - Satyagraha In S.A. —By M. K. Gandhi 15/-
- Obtainable from:
 'INDIAN OPINION,'
 P/Bag, Phoenix, Natal.

Is one antiseptic better than another?

In all matters affecting your health it is advisable to let your doctor's experience and judgment be your guide. When there is the risk of infection, use the antiseptic which your doctor uses and recommends.

DETTOL
REGD

Perth & Colman (Africa) Ltd., P.O. Box 1097, Cape Town

"Nugget every day - that's how I keep my young looks."

Even though your shoes may look clean, never neglect the DAILY dose of Nugget. That's the secret that p-r-o-l-o-n-g-s the life of your shoes.

"That's right Sir, it's the regular daily dose that does it."

There's a Nugget Shade for every shoe that's made!

SUNBEAM
gives a lasting shine!

Housewives realise that cheerful and clean-looking homes make for contented and happy living...and Sunbeam gives a brighter, more lasting shine! With such ease a little Sunbeam spreads over a large area, quickly giving a lasting shine to floors and furniture.

It is easier to work with, shines brighter, lasts longer!

FOR BRIGHTER FLOORS AND LIGHTER WORK
Always ask for

SUNBEAM
POLISH

Shines... and shines... and shines

BOOKS FOR SALE

GANDHIANA—D. G. Deshpande—(A Bibliography of Gandhian Literature)	5	0
PILGRIMAGE FOR PEACE—Pyarelal	12	6
TO STUDENTS—M. K. Gandhi	6	0
GANDHIAN ETHICS—Benoy Gopal Ray	2	0
BAPU—Marry F. Barr	4	0
COMMUNAL UNITY—M. K. Gandhi	25	0
FAMOUS PARSIS	7	6
SEVEN MONTHS WITH GANDHI—Krisnadas	12	6
STORY OF THE BIBLE—S. K. George	6	0
A RIGHTEOUS STRUGGLE—Mahadev Desai	2	8
THE POLITICAL PHILOSOPHY OF MAHATMA GANDHI—Gopinath Dhewan	17	9
GANDHI AS WE KNOW HIM—Intimate and delightful incidents by various writers	9	0
NON-VIOLENCE IN PEACE AND WAR Vol. I.—M. K. Gandhi	15	0
NON-VIOLENCE IN PEACE AND WAR Vol. II.—M. K. Gandhi	14	0
THE STORY OF BARDOLI—Mahadev Desai	6	0
FROM YERAVDA MANDIR—M. K. Gandhi	1	0
MAHADEV DESAI'S EARLY LIFE —By Narahari D. Parikh	2	6
DEHUMANIZATION IN MODERN SOCIETY —Rene Fulop-Miller	1	0

Obtainable from:

"INDIAN OPINION,"

P. Bag, Phoenix, Natal.

Golden Number

OF

"INDIAN OPINION"

Souvenir

Of The

Passive Resistance

Movement

1906—1914

*****

Price: Four Shillings.

Obtainable From:

"Indian Opinion"

Phoenix, Natal.

BOOKS FOR SALE

INDIAN JUDGES (Biographical and critical sketches with portraits)	7	6	SOVIET ATTITUDE TOWARDS CHINA Pacts And Facts—Stanley Powell	5	0
EMNIENT AMERICANS WHOM INDIA SHOULD KNOW—Jabez T. Sunderland	7	6	AMONG THE GREAT (Conversation with Romain Rolland, Mahatma Gandhi, Bertrand Russell, Rabindranath Tagore and Sri Aurobindo)—Dilip Kumar Roy	23	0
THE BHAGAVAD GITA—The Lord's Song— (An English Translation)—Annie Besant	1	0	TWO HISTORICAL TRIALS IN RED FORT —An account of the trial of the Officers of the I.N.A.	14	0
WHAT IS WRONG WITH INDIAN ECONOMIC LIFE? —Dr. V. K. R. V. Rao	3	0	WHY CRIPPS FAILED (Documented account from the Indian Nationalist point of view)—M. Subrahmanyah	2	6
OUR INDIA (Children's stories by various writers, illustrated) —Minoo Masani	2	6	GANDHI-JINNAH TALKS (Text of Correspondence and other relevant matter)	2	6
COTTAGE INDUSTRIES AND THEIR ROLE IN INDIAN ECONOMY—Prof. Rao	2	6	THE STORY OF MY EXPERIMENTS WITH TRUTH —M. K. Gandhi	15	0
GOLDEN NUMBER OF "INDIAN OPINION", 1914 (Souvenir of the Passive Resistance Movement in S.A., 1906-1914)	4	0	CHRISTIAN MISSIONS IN INDIA (Their place in India)—M. K. Gandhi	5	0
THE DELIVERANCE (A picture of the palpitating life of the joint family)	4	6	RAMANAMA—M. K. Gandhi	2	0
GANDHIAN TECHNIQUES IN THE MODERN WORLD—Pyarelal.	2	0	TOWARDS NON-VIOLENT SOCIALISM —M. K. Gandhi	5	0
INDIAN STATES' PROBLEM (Gandhiji's Writings and Utterances)—M. K. Gandhi	10	0	REBUILDING OUR VILLAGES—M. K. Gandhi	3	0
FOUNDATIONS OF PEACE (Critical study of the conditions which precipitated two world wars)—K. T. Shah	15	0	AN ATHEIST WITH GANDHI—Gora G. R. Rao	2	0
INDIA SPEAKING (Various contributions on economic, political, cultural and social problems of modern India)	15	0			

Obtainable from:

'Indian Opinion,'

P. Bag, Phoenix, Natal.

Phones: 29121/3 (Switchboard)
24179 (Manager)

Cables & Tel. Add:
"PROSPERITY" (All Branches)
(Established 1927)

P.O. Box 2197

Premier Produce Co. (Pty) Ltd.

General Wholesale Merchants
EXPORTERS AND IMPORTERS

Buyers and large Stockists of all kinds of Indian and European Groceries, Provisions, Soaps, Oils, Grains, Beans, Peas, Kaffircorn, Malt, Maize, Maize Products, Wheat, Wheaten Products, Crockery, Hardware and also Coal of all types.

.....
All enquiries for Export and Import
to the Head-Office.

Head-Office: "PREMIER HOUSE"
364 Pine Street, Durban.

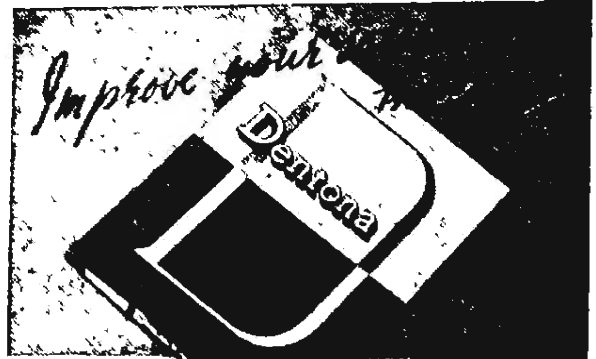
.....
also at

JOHANNESBURG

Phones: 34-3554/5
P.O. Box 200, Fordsburg,
82, Crown Road,
Fordsburg, Johannesburg.

BENONI

Benoni Coal Site
Phone 54-1813,
Rangeview Coal Sites—54-2205
P.O. Box 392, Benoni.

Full range of men's and
boys' khaki shirts and
clothing.

In khaki
gabs,
tropicals.

DENTONA
SHORTS AND SLACKS
IN MOTION Regd.
TRADE ENQUIRIES

UNION OF S. AFRICA, SWAZILAND, BASUTOLAND,
SOUTH WEST AFRICA, SOUTHERN BECHUANALAND.

DENTON TRADING CO
JOHANNESBURG P.O. Box 3561

N. RHODESIA
FEIGENBAUM BROS.
BULAWAYO P.O. Box 354

SOUTHERN RHODESIA
MASHONALAND, P.E.A. & N. BECHUANALAND
W. F. NEUMAN P.O. Box 1492
SALISBURY

BRITISH EAST AFRICA
VAN BRUSSEL & CO. (E.A.) LTD.
NAIROBI
Trust Missions

BULAWAYO CLOTHING FACTORY LTD.
Phone 2410, Bulawayo, P.O. Box 427, Southern Rhodesia.

Proprietors:

C. L. Patel, D. K. Patel
V. B. Patel, H. J. Patel
K. C. Patel

The Star Clothing Factory

Wholesale Merchants

CLOTHING MANUFACTURERS

P.O. Box 237. Phone 514.
Jameson Road, Livingstone,
NORTHERN RHODESIA.

Our S.A. Representatives:

H. L. Hompes & Co.,
(Pty.) Ltd.

Durban, P.O. Box 1301.
Johannesburg, P.O. Box 3480.
Capetown, P.O. Box 824.

NEW TYPEWRITERS

POPULAR MAKES

Remington, Smith-Corona, Olivetti,
Hermes, R. C. Allen.

PORTABLE & STANDARD MODELS
AVAILABLE AT:

NATIONAL OFFICE SUPPLIES
(PTY. LTD.)

(Directors: N. V. MEHTA, J. P. GOKOOL, K. V. MEHTA)

LEGAL & COMMERCIAL STATIONERS
OFFICE EQUIPMENT SPECIALISTS

76 Victoria Street, Durban.

PHONES 22622
" 63535

P. O. BOX 1317
Tel. Add. NOSLIMITED.

For Quality Printing Consult:—

UNIVERSAL PRINTING WORKS

Commercial Printers & Calendar Specialists

9 Bond Street, Durban, Phone 25295.

પુસ્તક પર મું—અંક ૫૦
તા. ૧૮ ડીસેમ્બર, ૧૯૫૩.
છુટક નકલ પેની ૬.
૬૨ શુક્રવારે બહાર પડે છે.

ઈન્ડિઅન

ઓપિનિઅન

મહાત્મા ગાંધીજીના હસ્તે સને ૧૯૦૩માં સ્થપાયું.

સંયમની શક્તિ

(શ્રી. કેદારનાથજીના પ્રવચનોમાંથી)

૨૪ કલાક

જેને ચોતાનાં મહત્વનું ભાન ન હોય એજ યથાર્થ પુરૂષ, જેને ચોતાનું મહત્વ દેખાવા લાગે તેનાથી તે મહત્વ હર નાસવા માંડે છે.

વૈરાગ્ય એ ઇશ્વરની ચોતાની ખાનગી સામગ્રી છે. તેને છુપી રાખવામાંજ કલ્યાણ છે. જેઓ ચોતાના વૈરાગ્યનું ઢાલ પીટાવે છે તેમનાથી તે વૈરાગ્ય પણ રીસાઈ જાય છે.

જો આપણે વિવેકયુક્ત વર્તન કરીએ તો કંઈક દુઃખો ઓછાં થઈ જશે. લોભવશ-લાલચવશ થઈ જવું તે ખરાબ વસ્તુ છે. સુખી થવા માટે વિવેકયુક્ત વર્તન કરવું જોઈએ. વિવેક બતાવે તે કરવા માટે ઇન્દ્રિયોપર કાબુ જોઈએ. સુખ માટે સંયમ-ત્યાગની આવશ્યકતા છે. કાર્યનું પરિણામ દુઃખદાયક હોય તો તેને તે બાબુથી ખેંચી લેવું જોઈએ, કાબુ માં રાખવું જોઈએ. તે પ્રમાણે કરવાથી દુઃખોમાંથી મુક્ત થઈશું. કેવળ વિવેકથી કામ ચાલતું નથી. વિવેકથી જે ખરાબ-અહિતકર સમભય તે ટાળવાની શક્તિ જોઈએ. સંયમથી સુખ મળે છે. સુખ એટલે ત્યાગ. ત્યાગ સિવાય સુખી થવાતું નથી. ખોરાક લીધાનું સુખ લેવું હોય તો ખારોક લીધા પછી સંયમ કરવો પડે છે. ભુખ લાગે અને સારી ચીજ મળે તો સુખ થાય છે. તે માટે ઇન્દ્રિયોની વૃત્તિ જોઈએ અને વસ્તુ પણ સારી જોઈએ. તરસ લાગે ત્યારે જ પાણી પીવાનું સુખ લાગે. નિદ્રાનું સુખ ત્યારે જ લાગે જ્યારે ઉંઘ આવે. માત્ર પથારીમાં પડી રહેવાથી ઉંઘનું સુખ નથી લઈ શકતા. ઉંઘ માટે પરિશ્રમ ન કરે તેને પાચન થતું નથી. સુખ માટે સંયમ કરવો જોઈએ.

ભોગી શ્રેષ્ઠ નથી ત્યાગી શ્રેષ્ઠ છે. મનુષ્યમાં ભોગ લેવાની એક વૃત્તિ છે. તેને કાબુમાં લે તે સુખી થઈ શકે.

ઘણા વ્યાપારી વેપાર કરે છે. પણ અસત્યથી વેપાર કરીને ઢાન ધર્મ કરે છે!! સત્ય વ્યવહાર માટે છે. એક જ પ્રસંગમાં એક સત્યથી અને બીજા અસત્યથી વર્તે છે. એક લાંચ લે છે અને બીજા લેતો નથી. જેવી જેની વૃત્તિ અને નિષ્ઠા તે પ્રમાણે તે વર્તે છે.

માનવ જન્મની કીમત સમજ્યા નથી તેથી આપણી એવી ખરાબ દશા થઈ છે. આપણે લક્ષ્યોરાસી જન્મમાં ફરીએ છીએ, તો પછી એક જન્મથી ડરીએ છીએ શા માટે? કોઈને બીજા જન્મ પર ભરોસો નથી. બોલે છે ખરો પણ શ્રદ્ધા નથી. લગ્ન કરવાનું બીજા જન્મ પર છોડતો નથી. ધન કમાવાનું બીજા જન્મ પર છોડતો નથી. બધા હમણાં ભલે કમાય, હું પછી કમાઈશ તેમ કહેતો નથી. એટલે ચાલુ જન્મને વધુ શુદ્ધ પવિત્ર કરવો તે આપણું કામ છે. જે મનુષ્ય ખરાબ વસ્તુ લે નહિ, ખરાબ કામ કરે નહિ, દગો કપટ-હુદયતા કરે નહિ તેનામાં માનવતા છે. મનુષ્યનું તે સુખ્ય લક્ષણ છે. તે માટે કલાત્મ સહન કરવું પડે પણ તેમાં શાંતિ-પ્રસન્નતા છે. તે તેના મનુષ્યજન્મને શોભા અપાવે છે. સુખ મેળવવું તે હૃદયની ભુખ છે. પણ માનવતાને ઉચિત સુખ લેવું જોઈએ. શાંતિનું સુખ કોઈ ભૂંટી શકતું નથી. ઉદારતા તે સાચું સુખ છે. શક્તિનો સહુપયોગ કરવો, વિકાસ કરવો જોઈએ. બંધ તરીકે સર્વ વ્યવહાર કરીએ તો કોઈ દુઃખી અથવા તો પીડિત ન રહે.

સંયમ વગર સુખ નથી. મોટરની ઝડપ હોય પણ બ્રેક ન હોય તો અંદર બેઠેલાને ધાસ્તી છે. તેમ યુદ્ધિ વધવાથી-સાધન વધવાથી સુખી નહિ થવાય. સુખી થવાને માટે પ્રેરક બળ તેમજ ગતિને રોકવાની શક્તિ જોઈએ. દયા ઉત્પન્ન થવાથી દયાની પરિપુર્ણતા જ નથી, પણ સંકટમાંથી છોડાવવાની વૃત્તિ જોઈએ. પુરૂષાર્થ જોઈએ. સાંઠ કામ કરવા માટે શુદ્ધિ-પ્રેરકબળ-કરતૃત્વ-પુરૂષાર્થ હોય તો જ માનવતાની પુર્ણતા થાય. જીવનમાં સદ્ગુણ અને પુરૂષાર્થ જોઈએ. જીવનમાં સદ્ગુણોનું મહત્વ છે. મનુષ્યનો ધર્મ બીજાને સુખ આપવાનો છે, દુઃખમાંથી છોડાવવાનો છે. તે માટે સામર્થ્ય-પુરૂષાર્થ જોઈએ. આપણામાં નિરૂપદ્રવી સજ્જનતા જોઈએ. અહીંસાથી પ્રતિકાર કરવાનો ઉપદેશ આપણને મળ્યો છે. કેવળ અહીંસાથી માનવી પુર્ણ નથી થતો-કાર્ય પુરૂ થતું નથી. અન્યાય સહન કરે તે પુર્ણતા નથી. આગ આપણે ન લગાડી હોય પણ તેને જોયા કરવું તે માનવતા નથી. માનવ જન્મ બીજાને દુઃખ આપવા

(અનુસંધાન પાને ૬૦૬ મે)

Phone 22905

Tel. ADD.: 'GANDABHAI'

The Home Of INDIAN SWEETMEATS. G. C. Kapitan & Son

Vegetarian Restaurant

Upcountry customers are requested to send their cheques with their orders.

Write For Price List.

સ્વાદિષ્ટ મીઠાઈનું જાણીતું મથક

અંકારામના પ્રાદેશી ચોરડર સાથે ચેક મોકલવા મહેરબાની કરવી.

પ્રાઇસ લીસ્ટ મંગાવો

154 GREY STREET,
DURBAN.

Phone 339659

Phone 228727

K. J. TAVARIA

Representing Associated Shop Fitters Ltd.
43 Commissioner Street, JOHANNESBURG

ગ્લાસ કાઉન્ટર

સુન્દર અને ટકાઉ ગ્લાસ કાઉન્ટર, શો કેસીસ, વોલ કેસીસ, સ્વીટ કાઉન્ટર તેમજ ફીચ કાઉન્ટર, ફીચ કાચર, સુન્દર વીન્ડો ફીટિંગ્સ વગેરે હમારે ત્યાં મળશે.

તમારા જીવા કાઉન્ટર-વલ્લી અથવા વેચી આપીશું.

લાંબી મુદતની ઉધારની ગોઠવણ કરી આપીશું.

GLASS COUNTERS

Glass Counters, Show Cases, Wall Cases, Sweet Counters, Fridge Counters, Fish Frier, also up to date Window Fittings.

We sell your old Counteas.

Easy Terms Arranged.

ધીરુભાઈ પી. નાયક

મુસાફરી. વીમાનાં અને જનરલ એજન્ટ

હિંદુસ્તાન અન્ડર ઇન્ડીયાના કોઈ પણ ભાગની હવાઈ ટ્રિપ્સ અન્ડર જમીન માર્ગે મુસાફરી કરવા ધરે બધા અમારી મારફતે હુર્મત કરો.

ઈન્ડીયા, આમ, ચોરી, હુસ્તુડ, અફઝાબાદ, પોલ્લોસ, વિગેરેના વીમા અને ઉત્તરાની આપીએ છીએ.

ઈન્ડિયન એરવેય્સ, પારસનલ એરવેય્સ, હિસાબના ચોપડા લખાવવા રેવન્યુ કમ્પ્લિયન્સ સર્ટીફિકેટ કે વેપારના લાઇસેન્સો પાસપોર્ટ તેમજ ઈમીગ્રેશનને લગતી બાબતોમાં કંઈ પણ ફી લીધા વિના અમે મફત સલાહ આપીએ છીએ.

નેશનલ ટ્રયુસ્ટીઅલ લાઈફ એસોસીએશન ઓફ ચોરડૂ લીયા, ચોઈશાધર ઈન્ડિયન ઈન્સ્યુરન્સ કંપની લીમીટેડના પ્રતિનિધિ.

Phone : 33-9033. 29a Commissioner Street, JOHANNESBURG.

ધી ન્યુ દિલ ખુશ સ્વીટ માર્ટ

એનેન્સ: મળીબાઈ ભાખાભાઈ શરીપોરનાના.

ફેક જાતની મીઠાઈઓ, ચોખ્ખા ધીની તેમજ ચોખા ચેવા, મસાલાથી અમે બનાવીએ છીએ.

અમારું વખણાએલું છુવતી ભુજી ચેવા, મમરા, આંડીઆ, ભજઆ, પાતરા વિગેરે હરેજા તાલ બનાવીએ છીએ.

પાઈ વીગેરે માટે ચોટા પ્રમાણમાં મીઠાઈ ઓડર પ્રમાણે કંઈ વખતમાં બનાવી આપીશું.

PHONE 33-6575.

P. O. BOX 3680.

THE NEW DIL-KHUSH SWEET MART,
34 President St., Corner Diagonal Street.
JOHANNESBURG.

તાજુ ઉમદા ફ્રુટ

કરબનું આડુ ૧/૬ રતલ; મોટી કલીનું લસણુ ૧/૬ રતલ; જાળ બાસ કીટ ૧૦/૬ ડઝન; લાંબી અને સ્કવેર બાસકીટો ૧૬/૦ ડઝન; કપુરી તથા સેનલી પાન શી. ૫ રતલ; પોરેજ અલમ.....બનાના, કાચા બનાના, પોપો, પાઇનાપલ, નાચીસ અને મેન્ડરીન રોજના બજાર બાવથી મળશે. ફેશી શાકભાજીમાં સુરતી સફેદ પાપડી, કાળી પાપડી, તુવેર સીંગ, વેમણ, શેકટાની શીંગ, ફુધી અને લીલાં મરચાં મળશે. શી. ૭-૬ થી શી. ૧૦ તુ પારસલ બનાવી પોસ્ટથી મોકલીએ છીએ. સુરજી, આંબા હળદ તથા લીલી દળદની મેસમ આજુ થઈ છે. કાચી ઠોરી પણ હવે મળી શકશે.

A. KADER & Co., (PTY) LTD.

WHOLESALE FRUIT MERCHANTS

P. O. Box 251. DURBAN.

NATHOO TABHA

TIMBER & HARDWARE MERCHANT
& DIRECT IMPORTER

Door, Windows, Corrugated Iron, Cement, Monarch, Iron Duke, Buffalo, and Elephant brands paint or any other building material at reasonable price.

Established 1907,

NATHOO TABHA,

107 Queen Street,

Phone 24647.

Telegraph "Mani,"

DURBAN.

ફરનીચર! ફરનીચર!! ફરનીચર!!!

બિઝનેસ છુદ, ડાર્નિંગ્સ છુદ, વેલ્ડિંગ, ટેલિફોન વેલ્ડ, કાર્બોન વોર્ડ ઓફિસ ટેલ્, છુદ ટેલ, ટેબલ, તાલ મીઠાઈત બાવે ખરીદી શકશો. બંને પધારી કાલ હેવા મુકશો નહિ.

—બોક્સ, ટેબલ અને ફીચન હરેસર—

જે હમારી વેબરેજ નીચે તર્કવાર થાય છે. તેના રોજ હમણા તર્કવાર રહે છે. માત્ર રોજના પ્રાર્થસ વીરં મંગાવો અને વેપાર આગલ વધારો.

L. MISTRY

51 BREE STREET, BURGERSDORP, J'BURG.

PHONE 33-4691.

BOX 2626.

“ઇન્ડિયન ઓપિનિયન”

શુક્રવાર તા. ૧૮ ડીસેમ્બર, ૧૯૫૩.

ગોટાળાભરેલા વિચારો

સો મવાર ડીસેમ્બર તા. ૭મી ના ‘નાટાલ વિટનેસ’ના આગલા પાનાપર ત્રણ બાણીની વ્યક્તિઓના ત્રણ લાપણોનો સાપાનો હેવાલ પ્રસિદ્ધ થયો છે. તેમાંની બે વ્યક્તિઓ યુરોપીયન છે અને એક બીન-યુરોપીયન છે. આ ત્રણે લાપણોની અમારા પર ગોટાળાભરેલા/ વીચારોની છાપ પડેલી છે. ત્રણે હેવાલો આ અંકમાં અન્ય સ્થળે પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવ્યા છે. પ્રથમ અમે નાટાલના બીશપ રાઇટ રેવરન્ડ વરનર ઇનમેન ના લાપણોનો હેવાલ લઈશું. મેરીટલ બર્ગની ગર્લ્સ કોલેજિયેટ સ્કૂલના વાર્ષિક ઇનામી મેળાવડામાં તેમણે લાપણ કહ્યું હતું. બીશપે દર્શાવેલા વિચારો ઘણાજ સુંદર છે અને જો તે દક્ષિણ આફ્રિકાની સઘળી જાતીના લોકોને લાગુ પાડવામાં આવે, અને પાડવામાં આવવા બેઠકે, તો પછી સેક્રેગેશનને વીચાર કોઈ પણ સ્વરૂપમાં થઈ શકે જ નહિ. કારણ સઘળા ઇશ્વરના સંતાનો છે અને પોતાના કોઈ પણ સંતાનોને તેણે બીજાના ગુલામો થઈને રહેવાનું નીમું હતું નથી. પરંતુ બીશપે જ્યારે લાપણ કરી રહ્યા હતા ત્યારે તેમના ખ્યાલમાં એ વખતે અંગ્રેજ અને આફ્રિકાનર એ બે વર્ગો જ હોવા બેઠકે, જેમાં બીન-ગોરાઓનો સમાવેશ થતો નથી. તેઓને માટે તદન જુદો જ નીયમ વર્તી રહ્યો છે. એ બુલવું નહિ બેઠકે કે નિશાળોમાં જાતી અને વર્ણના આધારે સેક્રેગેશન સૌથી પ્રથમ આફ્રિકાનરો તરફ થી નહિ પરંતુ અંગ્રેજો તરફ જ દાખલ કરવામાં આવ્યું હતું, જે નાટાલના બીશપે વાળખીજ કહ્યું હતું કે, અખ્રીસ્તી ગણાય. અને જે અખ્રીસ્તી હોય તેને વખોડી કાઢવું જ બેઠકે અને તેની સામે લડવું બેઠકે. બીન-ગોરાઓ આને તેમ કરી રહ્યા છે અને ન્યા મુખી તેઓ અહિંસાના ખ્રીસ્તી સિદ્ધાંતોને વળગી રહીને લડતા હોય લાં મુખી ખ્રીસ્તી અંગ્રેજોએ તેઓનાં પગલાંને સહાય દેકા આપવો બેઠકે. અમે એમ કહેવા નથી ઇચ્છતા કે આટલા વખતે થયાં હસ્તી ધરાવવું આવેલું સેક્રેગેશન આખંતા પલકારામાં નાશુદ થઈ જવું બેઠકે. એટલું જ કહીએ છીએ કે તેનો ખ્યાલ થવો નહિ બેઠકે પરંતુ એ બધી તરીકે મણી આપણા રાજકીય, સામા

જીક અને નૈતિક જીવનમાંથી તેને નાશુદ કરવાના જેમ અને તેમ ત્વરિત પગલાં લેવામાં બેઠકે. બીજું લાપણ તંદુરસ્તી ખાતાના પ્રધાન ડો. એ. જે. આર. વાનરાઇને થાપાંચુ ટ્યુબરક્યુલોસીસ સેટલમેન્ટમાં કરેલું તેના તરફ અમે ધ્યાન ખેંચીએ છીએ. પ્રધાને યુનાઇટેડ નેશન્સ બીન-ગોરાઓને મદદ કરવાને કશું જ કરેલું નથી એવો તે સંસ્થા પર આરોપ મુક્યો હતો અને કહ્યું હતું કે તેણે બીન-ગોરાઓને ગોરાઓની વિરૂદ્ધ ચઢાવી મુક્યા છે. “એક પેની પણ તમને મદદ કરવાને તેણે મોકલી છે ખરી?” એવો તેણે સવાલ પુછ્યો હતો. હકીકત એ છે કે યુનાઇટેડ નેશન્સ દક્ષિણ આફ્રિકાના બીન-ગોરાઓ પ્રત્યે થઈ રહેલા ગેરવર્તીય તરફ દુનીયાની નજર ખેંચી હતી. એ કંઈ નાની વસ્તુ નહિ ગણાય. એજ કારણથી આજે દક્ષિણ આફ્રિકાની સરકાર અને તેને ટેકા આપનારાઓ એટલા બધા અડગાઈ રહ્યા છે. આર્થિક મદદ આપવાના સંબંધમાં દક્ષિણ આફ્રિકાની સરકારે જે એવાં નોંધાં જત કરી લેવાની ધમકી નહિ આપેલી હોત તો બીન-ગોરાઓની અન્યાયોની સામેની લડતને મદદ કરવાને નાણાનો વરસાદ વરસ્યો હોત. ડો. વાનરાઇને દક્ષિણ આફ્રિકામાં મજુરોની અછત વિષે મુચત કહ્યું હતું અને કહ્યું હતું કે ક્ષયરોગથી એ મજુરી વધારે ઘટાડી દેવી પોપાય તેમ નથી. તેમણે કહ્યું કે જે દસ લાખ પાઉન્ડ બીન-ગોરાઓને માટે ઇસ્પીતાલ બાંધવામાં ખર્ચાયા તેને જે તેઓનાં રહેઠાણો સુધારવા પાછળ ખર્ચાયા હોત તો ઇસ્પીતાલ બાંધવાની જરૂર જ નહિ પડત. અમે તંદુરસ્તી ખાતાના પ્રધાન સાથે સાવ સંમત થઈએ છીએ. ખરું અનિષ્ટ બીન-ગોરાઓની રહેણીની રિથિત જ છે. એ જે સુધારવામાં આવે તો રોગ આપોઆપ જ દુર થઈ જાય. પરંતુ જે વસ્તુ અમારા સમજવામાં નથી આવતી તે એ કે દક્ષિણ આફ્રિકામાં દોઢ કરોડની વસતી હોવા છતાં મજુરીની અછત કેમ હોવી બેઠકે. ઇશ્વરે આપેલ માનવબળનું જે યોગ્ય રીતે જતન કરવામાં આવે અને હડા પાલુથી ઉપયોગ કરવામાં આવે તો આ દેશમાં મજુરીની અછત રહે જ નહિ. બલકે આખા

દુનીયાને તેની ઇર્ષા થાય એટલી મજુરી મળી રહે. બીન-ગોરાઓને ગોરાઓની વિરૂદ્ધ દુનીયા નથી કરી રહી પરંતુ આ દેશની ગોરી સરકાર જ તેઓને તેઓની વિરૂદ્ધ કરી રહી છે. ત્રીજું આફ્રિકન નેશનલ કોંગ્રેસના માજી પ્રમુખ ડો. જે. એસ. મોરોકા એ તંદુરસ્તી ખાતાના પ્રધાનને થાપાંચુ ડી. બી. સેટલમેન્ટમાં આવકાર આપ નાં લાપણ કહ્યું હતું તે તરફ ધ્યાન ખેંચીએ છીએ. તંદુરસ્તી ખાતાના પ્રધાનને આવકાર આપવાના ઉત્સાહમાં અમને લાગે લાગે છે કે ડો. મોરોકા એ તેમના પોતાના લોકોને અન્યાય કર્યો છે. અમે એ દીવસ આપવાની આશા સેવીએ છીએ કે જ્યારે બીન-ગોરાઓ સંપૂર્ણ સ્વતંત્રતા ભોગવતા થઈ જાય અને બહારની કશી પણ મદદ વિના તેઓ પોતાનું સંભાળી શકે. પરંતુ નહિ ઇન્કારી શકાય એવી એ હકીકત તો રહે જ છે કે દક્ષિણ આફ્રિકાની ગોરી સરકાર કેવળ બીન ગોરી પ્રજા નાજ મુખ સગવડોને ધ્યાન આપી રહી છે અને બીન-ગોરાઓની વિશાળ બહુમતીની જરૂરીયાતો પુરી પાડવાની જવાબદારી ઉઠાવવામાં ઘણી જ નિષ્કાળજી બતાવી રહી છે.

બીન-ગોરાઓની ઉપર કરો નાખવા માં આવ્યા છે પરંતુ રાજતંત્રમાં તેઓને પ્રતિનિધિત્વ આપવામાં આવ્યું નથી. કોઈ પણ દેશની વસતીનો કોઈ પણ વર્ગ સરકારની મદદ વિના પોતાનું સઘળું સંભાળી શકતો નથી. સરકારનું કામજ પ્રજાની સંભાળ રાખવાનું છે. દક્ષિણ આફ્રિકાની સરકાર બીન-ગોરી પ્રજાનું ગોરી પ્રજા ના લાભને ખાતર શોષણ કરી રહી છે અને એ પ્રજાને ગુલામીમાં રાખી રહી છે. ડો. મોરોકા કહે છે તેમ કહેવું કે “સરકાર બીન-ગોરાઓની નૈતિક તેમજ શારિરિક ઉચતી કરી રહી છે” જ્યારે આફ્રિકન નેશનલ કોંગ્રેસ અને સાથે આફ્રિકન ઇન્ડિયન કોંગ્રેસ તરફથી તેઓપરના જે જુલમી અને અન્યાયી કાયદાઓ સામે સત્યાગ્રહની લડત કરવાનું આવશ્યક ગણ્યું છે તેમાંના એક પણ હજુ નાશુદ કરવામાં કે સુધારવામાં નથી આવ્યો બલકે એ કાયદાઓમાં વધુ ઉમેરો કરવામાં આવ્યો છે, એ બહારની દુનીયાને અહિની પરિસ્થિતિ વિષે પ્રદન ખોટી જ છાપ પાડવા જેવું ગણાય અને તેથી ડો. મોરોકાની એ ઉકળીને અમે શોચનીય ગણીએ છીએ.

નોંધ અને સમાચાર

થાપાંચુમાં તંદુરસ્તી ખાતાના પ્રધાનનું લાપણ
થાપાંચુ (ઓરેન્જ ફ્રી સ્ટેટ) ના સાન્ડર ટ્યુબરક્યુલોસીસ સેટલમેન્ટની મુલાકાત વખતે તંદુરસ્તી ખાતાના પ્રધાન ડો. એ. જે. આર. વાનરાઇને આફ્રિકનો સમક્ષ કહ્યું હતું કે, જ હવર માઇલ દુરથી કરવું કાંઈ નહિ અને લોકોને ચાંદ અને તારા મેળવી આપવાનાં વચનો આપવા એ ઠીકજ છે. આ લોકો તો તમને ગોરાની વિરૂદ્ધ ચઢાવી મારવા માંગે છે, તમને કશી મદદ કરવા માંગતા નથી. યુનાઇટેડ નેશન્સમાં આ બધા લોકોએ તમને મદદ કરવાને શું કરેલું છે? શું તમને કદી એક પેની પણ મોકલી છે ખરી? યુનાઇટેડ નેશન્સમાં જેઓ દક્ષિણ આફ્રિકાનાં નામને કલંકિત કરી રહ્યા છે તેઓ એ સમજતા નથી કે એક નાની યુરોપીયન કોમ બીન-ગોરાઓ માટે શું કરી રહ્યા છે. યુરોપના લોકો દક્ષિણ આફ્રિકાની અખત બાળપણમાં જેટલું આણું માથું મારતા થાય તેટલું તેઓને પોતાને માટે તેમજ આપણે માટે સાઈ છે. તેમણે કહ્યું કે તેમની મુરદ, એ છે કે તેઓ આ દોષાપરથી દરાગત થાય તેટલી શુદ્ધતા દક્ષિણ આફ્રિકાના દરેકેદરેક કુટુંબને રહેવાને ધર હોવું બેઠકે. ક્ષય રોગનું મુળ કારણ યુરોપીયનોને

તેમજ બીન-યુરોપીયનોને રહેવાને ઘરો પુરતાં નથી એ છે. તેમણે કહ્યું કે દક્ષિણ આફ્રિકામાં યુરોપીયન તેમજ બીન યુરોપીયન મજુરોની અછત છે અને ક્ષય રોગથી તેમાં ઘટાડો થાય એ નહિ પોપાય. પોર્ટ એલીઝાબેથમાં બીન-ગોરાઓ માટે પા. ૧૦ લાખના ખર્ચે એક ઇસ્પીતાલ બાંધવામાં આવી છે. તેના જેવી કદાચ આખા દેશમાં બીજી ઇસ્પીતાલ નહિ હોય. પરંતુ તેની ઉપરથી નેટીવોના વસવાટના ખરાબમાં ખરાબ મકાનો બેઠકે શકાય છે. એટલા જ પાઉન્ડ જે તેઓના રહેઠાણો સુધારવામાં વપરાયા હોત તો ઘણું વધારે સાઈ થાત. કદાચ ઇસ્પીતાલ બાંધવાની જરૂર પડત જ નહિ. ડો. મોરોકાએ સરકારની કહેલી ખુશામત આફ્રિકન નેશનલ કોંગ્રેસના માજી પ્રમુખ ડો. જે. એસ. મોરોકાએ તંદુરસ્તી ખાતાના પ્રધાન ડો. એ. જે. આર. વાનરાઇનેને થાપાંચુ-ટ્યુબરક્યુલોસીસ સેટલમેન્ટમાં આવકાર આપ નાં લાપણ કરતાં જણાવ્યું હતું કે, આફ્રિકન લોકો દોષાને બોળવપ થવા નથી ઇચ્છતા. ગોરાઓએ બીન-ગોરાઓ માટે બધું જ કરવું બેઠકે અને આશા રાખવી વાળખી નથી. આજે ઇસ્પીતાલો અને બીજી સંસ્થાઓ બીન-

ગોરાઓ માટે સલામત છે કારણ ખીન-ગોરાઓથી તે ચકાગી સકાય તેમ નથી. હાલ પુસ્તકો માટે તમારે અમને મદદ કરવી પડશે પરંતુ અમે સ્વાસ્થ્ય સંબંધી થાનો અમારો બનવા પ્રયત્ન કરીશું. ખીન-ગોરાઓમાં ક્ષયરોગ પ્રચલિત હોવાથી કારણ એ છે કે તેઓ વસ્તીના સૌથી ગરીબ વર્ગ છે. અને ઘણા દાખલાઓમાં તેઓ ધણા બનાના અને હવા ઉભાસ વગરના ધરામાં રહે છે. અને પેરેજ સિવાય બીજું કશું ખાતા નથી. પરંતુ એ દાખલો પસાર થઈ જતા લાગ્યા છે. સરકાર ખીન-ગોરાઓની ને તેમ તેમજ શારિરિક ઉત્તમ કરવાનો પ્રયત્ન કરી રહી છે. ખીન-ગોરાઓ પેતાની તંદુરસ્તીને માટે જે થઈ રહ્યું છે તેને માટે આભારી થવાનું છે.

અને ટટલાં વાર વિચાર આવે છે કે આ દેશ એ ગોરાઓને છોડી જવાનું થાય તો આફ્રિકાનો પુ મુ. પરંતુ એ દેખીતું છે કે ગોરાઓ અને ખીન-ગોરાઓ પેતાઓની આગળ ટકાવી રાખવા સાથે મારો તરીકે રહેવું પડશે.

સાત નવા ખીન-ગોરા દાકતરી

દાકતરી અનાસ કનારા સાત વિચારી બા કેપટાકતરી પુનિવસીતી માયી અને મરને દાકતરીની છેતી પરિસ્થિતિ પાલ ચકા. કેપટાકતરીના જલુવા. નામ છે. આ નાસમા આ પડે તે પાલ ખીન-ગોરા વિચારી આના નામ મેડા મુખ્યા અડા વખતે પાલ રહે છે. આ પાસ થયવા મામખી પાલ પ્રયમીય વિચાર નામ સોનેસની અવસ પલિય નામ નાટોની ઉપર આ મેડા નુ. આ હતા અને આ હામખી સાથે દાકતરી ડીપા મેળવ નોન ખીન-ગોરા વિચારી આની આ-દી મેડા નામ આ પડે તો જ નામ છે. નામ દાકતરી નીચ મુખ્યા છે. ડી. જે. નુ. ખી. અન. ની. (ના-ટન). આ. ડી. જે. ડેલિય. ખી. અન. ની. (ના-ટન). એ. જે. કુશીટ. એમ જે. ગીતપા. અવન. ખી. અન. ની. એ. જે. ઉપર. મારીત ખી. અ. એ. માયન ખી. એસ. ની. અને ની ની પેટાનન.

ડા. મુટુ કેવી સીક પાસ થાય કોના ટેલર નુ. (અમ ૨૦) જેમના પિતા કન્યાના ગુલામની પત્ની કન્યાને આપેર જે. નુ. જે. તે પેતાની જા અને પાડે અને પોષ્ટને આર્થ પુરે પાડવાને કેપટા નામ આપેલ. વાઈન નુ. અડે તરીકે નેડી કન્યા હતા. ૨૦ વર્ષની તા તેમનું બી. અન. ગોની ડીપા મેડા હતી અને પડી દાકતરી પાલ નુ. નાટા કયું. પરંતુ તેમના પિતા તેમના અનામનો આર્થ કેપટા ની નેડે આપેલ નામના.

તેથી ડા. મુનુએ એક વર્ષે ડરબનમાં સરકારી લેબોરેટરીમાં નોકરી કરી. ત્યારબાદ કેટલાક મીચોની મદદથી તેમણે દાકતરી અનાસ શરૂ કર્યો પરંતુ પોતાનો અર્થ કાઢવાને તેમને વીકએ-ડના અને દરોજ રાને વાઈન સ્ટુઅર્ડ તરીકે કામ કરવું પડ્યું. પોને બે વર્ષના હતા ત્યારે તેમનાં માતા ગુજરી ગયાં હતાં તેમના પિતા માસિક પા. ૧૫ કમાતા હતા અને પોતાના પુત્રને દાકતર બનાવવા ને તણે ભોગ આપેલા પડ્યા હતા. કેટલાક અંગ્રેજ અને કેટલાક આપણી કોમતા લાઈઓની ઘણું મદદ મેળવવા ને તેઓ લાગણીથી થયા હતા. વાઈન સ્ટુઅર્ડ તરીકે કામ કરતા હતા ત્યારે કેટલાક યુનીવર્સિટીના લેકચરોનો પરિચય થતાં તેઓએ તેમને આ કામ કરતાં જોઈને કહ્યું કે તેમણે તો પોતાનો સમય અનાસમાં ગાળવો જોઈએ. અને તેઓએ તેમને મદદ કરી. કેપટાકતરી એક દાકતરે તેમને દાકતરી પુસ્તકોનો આપેલ સેટ આપેલ. કેપટાકતરીને ગુલાકાતમાં તેમણે કહ્યું કે સૌથી મારા પર તણે જ એમ વર્ષોનો છે અને મને આનંદ થાય છે કે તેઓએ મારા પર મુકેલો વિધામ મરી સફળતાથી સાર્થક થયો છે. તેમણે કહ્યું કે તેમને મદદ આપ નારાઓમાંના એક મરુમ આઝબાઈ રસ્તમજ પાલ હતા જેમણે તેમના અનાસ દરમીયાન તેમને રહેણીનો અર્થ નીચમીન પુરો પાડ્યો હતો, જે અજ તે તેમના અલત તણી છે. જે વખતે તેમની મુલાકાત લેવાઈ રહી હતી તે વખતે ડા. મુનુ કેટલાક મીચોનું વર ગંગી રવા હતા. એક વર્ષની હાઈમમેનથી પે તેઓ ડરબનની મેકાઈ ડોસ્પીટામાં કરશે.

આફ્રિકાના રાજાલ પર શ્રીમતી પંડિત

યુનાઇટેડ નેશન્સ જનરલ એસેમ્બલી ના પ્રમુખ તીપતી વિજયાલાક્ષ્મી પંડિતે એક અકાદમી એક પ્રકાશકમાં જણાવ્યું હતું કે દોહના ડેસીગેશનને કમેશા લાગતું આવેલું છે કે આફ્રિકા નો મહાન યુનાઇટેડ નેશન્સનો એક સૌથી વધારે સળગી ઉડનારો છે. યુનાઇટેડ નેશન્સના અન્ય સભ્યો આફ્રિકા પરનાં દોહના બાબજોનો કેટલીક વખત, અમે અન્ય રાજ્યોની અર્થ કરીએ છીએ, એવો ખોટો અર્થ કરે છે.

આફ્રિકા એક વિશાળ ખંડ છે અને ત્યાના લોક પ્રગતી કરી રવા છે. તેઓ પોતાના હોટની માગણી કરી રવા છે. યુનાઇટેડ નેશન્સની ક્ષમતામાં અને કુનીયાની વર્તમાન પરિસ્થિતિમાં આ હોટ લોકો પામેથી રોજી સકશે નહિ. લોકો હવે સમજવા લાગ્યા છે કે તેઓને હવે પોતાનો જનમસિક હક માગવાનો અધિકાર છે. તેઓને

સંતોષવામાં નહિ આવે તો પરિણામ માલ માલ જેવી હોંસક પ્રવૃત્તિઓમાં આવશે અને નેતૃત્વ નિષાતક તત્વાના હાથમાં જતું રહેશે યુનાઇટેડ નેશન્સનો આફ્રિકાએ

ઉદારમતવાદ પર નાટાલના બીશપ

જે અટવાડીએ મેરીટકર્મમાં અસ કોલેજીયેટ સ્કુલના વાર્ષિક ધનામી મેળાવડામાં પ્રવચન કરતાં નાટાલના બીશપ રાષ્ટ્ર સેવરન્ડ વરતન ધનમેને કહ્યું હતું કે, દક્ષિણ આફ્રિકાના ડેટલક મેડિમાં આજકાલ "લીપરલ" (ઉદાર) સંજ્ઞાને તિરસ્કારથી જોવામાં આવે છે. કેટલાક તો એનજ ગનાવવા માંગે છે કે લીપરલ એટલે ક્રામ્યુનીસ્ટ. પરંતુ તેનો નામ તરીકે ઉપયોગ થાય કે તિરોપથ તરીકે છતાં તેનો મૂળ અર્થ તો મનની સ્વતંત્રતા થાય છે. ખીરતીઓને માટે એ શબ્દનો અર્થ એ થાય છે કે આપણે માનવીની સ્વતંત્ર છબ્બામાં માનીએ છીએ અને હાથે પોતાના કોષ પથ સંતાનોને ખીજાના ગુલામો તરીકે રહેવાનું નિર્મેલું નથી એમ માનીએ છીએ. ડેજવણીને એ વસ્તુ લાઇ પાડવામાં આવે તો સત્યને અનેક બાણુઓ છે એમ તે માને છે. અને ડેજવણીનું અંતિમ ખેંચ હાથરો મહિમા ઝોળખવા સિવાય બીજું કંઈ પથ ઠરાવવાનો આપણને હક નથી. તેનો અર્થ એ થયો કે આપણે સત્યની ખરેખર શોધ કરવી જોઈએ અને તે સધાવા પછી અમે તેટલું સુરેક લાગે અથવા અમે તે ભોગ આપવો પડે તો પણ તેને વળગી રહેવું જોઈએ.

બીશપે કહ્યું કે, હું માનું છું કે આને એ વસ્તુ સ્પષ્ટ જાહેર કરવામાં આવવી જોઈએ કે દક્ષિણ આફ્રિકાની અંગ્રેજ બાબા ખોલનારાઓની સધળી ખાનગી શાળાઓનો જેતુ ઉદાર ખિરતી શિક્ષણને ટકાવી રાખવાનો છે. તેમ કહેવામાં આપણે સંક્રામણનું કયુંજ કારણ નથી. એ આપણી ચાલતી આવેલી પ્રથા છે અને તેને માટે આપણે ગર્ભ લેવા જોઈએ. ઉદાર ખીરતી શિક્ષણ એક પ્રગતી બીજ પ્રગતિ સર્વોપરિતાનું શિક્ષણ આપી શકાય, એવી કુટ આપી શકતું નથી. તેમ જનન સર્વોપરિતાના સિદ્ધાંતને પણ તે ડેકો આપી શકતું નથી

પરંતુ જલ્દીમાં અને રાષ્ટ્રી વચ્ચેની સંસ્કૃતીમાં રહેલા તકાવત તે સિવાય છે અને સામાજિક જુમિકા જે તેજે શીખવવાની છે, તે પણ ખાનમાં શીખ જોઈએ. પરંતુ આ બાબતમાં તે જળાતારે પરિવર્તન કરવા નથી જમ્બવું પરંતુ પ્રમ અને ખીરત અને આમનિમકના શિસ્તપાપનથી તે કરવા માંગે છે

જેટલો આ વર્ષે લીધેલો છે તેટલો જ વખત આવતે વર્ષે પથ લેશે સિવાય કે પરિસ્થિતિમાં કંઈક અમતકારિક ફેરફાર થઈ જાય જે થવાનાં કશાં ચિન્હ જોવા માં આવતાં નથી.

બીશપે કહ્યું કે, આ વિચારણાથી ખાનગી શાળાઓના મીચોના કરતાં તેના શત્રુઓ વધારે સારી રીતે સમજે છે. આથી શક્ય છે કે એવી શાળાઓ આપણે જેમાં માનીએ છીએ તેનો તિરસ્કાર કરનારાઓના આક્રમણ

યુનીયનની મુસાફરીએ નીક-જોડા અમારા પ્રતિનિધિ અમારા પ્રતિનિધિ થી. મણીલાલ ગાંધીનાં પુત્ર શ્રી. અરુણભાઈ ગાંધી 'ઇન્ડિયન ઓપિનિયન'ના સવાજ-મો ઉધરાવવા યુનીયનની મુસાફરી એ નીકળ્યા છે. અમે ઉમેદ રાખીએ છીએ કે તેમને સધળાં સ્થળોમાં જોઈતી સગવડ પુરી પાડવામાં અને તેમના કાર્યમાં સર્વે બાધઓ આપતા આવેલા છે તેમ સહાયતા આપશે, જે બહુ અમે તેઓના આભારી થઈશું.

ની તે જેમ વધારે ભોગ થતી જશે તેમ તેવું વધારે કિંત થશે. તેવા આક્રમણોથી આપણી શીશીલતા ત્વજ દેવાની આપણામાં ધમશ આવવી જોઈએ અને આપણી ચાલતી આવેલી પ્રથાઓની આપણને કીમત આંકતા અને તેને માટે લડવું સાર્થક છે એમ સમજતા કરવા જોઈએ.

પરશુ રથ

—શ્રી સોની પરસેતમ આજુદહનાં પોત શ્રી નટવરલાલના શુભ લગન થી. સોની પોપટલાલ કારાભાઈની પુત્રી શ્રીમતી કીરામવરી સાથે તા. ૨૯-૧૧-૫૩ ના રોજ કાડીવાવાડ સેવા સમાજના હોલમાં સમારોનેહીએ તથા મીત્રમંડળની મેડી કાઠરી વચ્ચે ધામ ધુમથી થયાં હતાં.

—જેહાનીસળર્મના શ્રી. શ્રીમશર જેબાકર ગીતા અને આંખીજી ઉપર પ્રવચનોનો આર દિવસનો કાર્યક્રમ ડરબનમાં પુરો કરી ગયા સુરવારે જેહાનીસળર્મ પાળા ગયા છે. તેમની સાથે ડા. પરમજાભાઈ પોય આ ગયા હતા. પાનેએ ગયા મળવારે સહક્રમ આંખીજીની શીનીકસ સંસ્થાની શુભકાલ ભીથી હતી.

મારો જ્વલનો અનુભવ

(લેખક: મણીલાલ ગાંધી)

ગતાંકથી ચાલુ

સો મવારનો દિવસ હતો. પાંચ દિવસ પેટમાં બાગ્યેજ કંઈ પણ અનાજ ગયું હતું. નળખાણ ઠીક ઠીક જણાતી હતી. ઇશ્વરકૃપાએ રાત ઠીક પસાર થઇ કારણ મને જુદી કોટડીમાં પુરવા માં આવ્યો હતો, જેમાં રસોડામાં કામ કરનારા જાજ કોટડીમાં હતા આ કોટડીમાં સઘળા કોટડીઓ પુરાઇ ગયા પંજા મોડેથી પોતાનું રસોડાનું કામ પુરું કર્યો બાદ સાડા છએક વાગે પુરવામાં આવતા હતા અને સવારે ચુલા સળગાવનારને ૨ વાગે, બીજાઓને ચાર વાગે એ રીતે ખેલવામાં આવતા હતા. દિવસના આ કોટડીઓને આરામ લેવા દેવામાં આવતો હતો. આ કોટડીઓ પુરાય ત્યારે પોતાનું ખાવાનું કોટડીમાં સાથે લાવતા હતા. તેઓ મોટે ભાગે ઢાંખી મુદતની સળ વાળાજ હોય એવી તેઓને દુધ વગરની કોશી તે મળતીજ હોય. વળી રસોડામાં કામ કરતા હોઇ માંસ ઇલાદિ બીજું કંઈક કંઈક ખાવાનું પણ પોતાની સાથે લાવતા હોય. હું કશું ખાતો નથી એ તેઓ જાણતા હતા. વળી મારી તબીબત પણ ઠીક નહોતી એ પણ તેઓ જાણતા હતા અને હું શા કારણ થી આવ્યો હતો એ જાણતા હોઇ એકદરે મારા પ્રત્યે સારી લાગણી ધરાવતા હતા અને પોતાના ખાવાના માંથી મને કંઈક લેવાનો આગ્રહ કરતા હતા. કોષ્ટક વાર કોશી અથવા ચા હું થોડી લઇ લેતો. બીજું કંઈ પણ નહિ લેવાના કારણે હતાં. એક તો એ કે જ્વલનો બહારતું કંઈ પણ ચોરી થી નહિ લેવાના સિદ્ધાંતનું મારી જ્વલની આખી કાર્કીદીમાં હું હમેશાં પાલન કરતો આવ્યો હતો. આપણા સત્યાગ્રહી ભાષણો તેનો છુટથી ભંગ કરી રહ્યા હતા એ વસ્તુ મને જરાયે પસંદ નહોતી. પરંતુ તેઓની એ બાબતમાં અજ્ઞાનતાનું મને બાન હતું અને જ્વલના બીજા સંકટો તેઓ ભોગવી રહ્યા હતા તેનું મને તેઓ પ્રત્યે માન પણ હતું એથી તેઓની એ નળખાણને હું દરજુબર કરી ઉદાર દ્રષ્ટિથી જોતો હતો. આ, કોશીનું મને સહુબાગ્યે મારાં આખાં જીવનમાં કદી વ્યસન તો હતુંજ નહિ. બલકે, ઇશ્વરની કૃપાથી, કોષ્ટક પણ પ્રકારનું મને વ્યસન હતું નહિ અને છે નહિ. એક વ્યસન હતું અને હજુ પણ છે તે એ કે કંઈ પણ ગરમ પીણું મારે બદબદતું ગરમજ નોષએ, નહિ તો તેના વિના ચલાવી લેવાનું હું વધારે પસંદ કરું. આ રીતે હું આ, કોશી વિ બહાર સવાર સાંજ વર્ષોથી પીતો હતો.

પરંતુ ત્રણ વર્ષપર મારા પહેલા ૨૪ દિવસના ઉપવાસ બાદ મેં આ, કોશી, કોષ્ટક ઇલાદિ સઘળાં પીણાંઓનો ત્યાગ કર્યો હતો. પરંતુ એ ત્યાગ એવો નહોતો કે કદી ગમે તેવા સંજોગમાં પણ તે નજ લઇ શકાય. અનિવાર્ય સંજોગમાં તે લેવાની મેં છુટ રાખી હતી અને વગર સ્વાદે તે હું તેવા સંજોગમાં લઇ શકું છું. દાખલા તરીકે કોષ્ટક યુગેપીયન મીઝેને ત્યાં જઈ અને આ, કોશી નહિ લેવાથી તેઓને હું અગવડમાં નાખી રહ્યો છું તેવું લાગે તો વગર આનાકાનીએ હું તે દુધ કે ખાંડ વગર ગરમ પાણીની જેમ પી જઈ છું પરંતુ એના દાખલા જવલેજ અને છે. જ્વલમાં મારા એ નીચમોમાં થોડી છુટછાટ યુક્તાનું મને અનિવાર્ય લાગ્યું હતું. માંસ, મદીરા કે કુષ્ટપાનનો તો મેં જીવનમાં કદી સ્પર્શ પણ કર્યો નથી અને ઇશ્વર કરાવે નહિ. બીજી કોટડીક ખાણ વસ્તુઓ પણ જે સાધારણ રીતે બહાર હું નથી લેતો તે જ્વલમાં જ લેવાની પડે તો હું તેનો ખાણ લેતો નહોતો. જે કે એવી કશી વસ્તુ લેવાનો કરી પ્રસંગ આવેલો નથી સિવાય કે એક જેતું વર્ણન આગળ જતાં થયો.

અહીં તો એટલુંજ કહેવું બસ થયો કે કોશી કે આ, જે મને કોષ્ટકજ વાર અહિ મળતી હતી, તે જો મારે જોઇતી ગરમ હોય અને એકી જુદી થએલી નહિ હોય તો સ્વાદને ખાતર નહિ પરંતુ પેટમાં કંઈ ગરમ પીણું જાય એ દ્રષ્ટિએ હું લેતો હતો. જુખથી હું મરતો હોઉં તો પણ એકું તો હું ખાણ શકતોજ નથી જ્યારે જ્વલમાં સઘળા કોટડીઓને એ બાબતમાં કોષ્ટક પણ પ્રકાર નો ખાણ હોતોજ નથી. મેં એકું કરેલું બીજાને આપતાં પણ મને તો અતિશય સંકોચ થતો પરંતુ તેઓ તો તે ઘણી જ યુશીથી આભોગી જતા.

જુદી કોટડીમાં સુનાનો બીજો લાભ એ થયો કે કુદરતી હાજરે જવાને મને એકાંત મળી શકતી હતી. કેમકે મારી સાથેના કોટડીઓ સવારના વહેલા બહાર ચાલ્યા જતા અને રાતે મોડેથી પુરાતા હતા. તેનો લાભ લઇ હું હાજરોને ધ્યાન આપી શકતો હતો પરંતુ તેનો પણ નીચમ કરી નાખવો પડ્યો હતો અને એકી તો શું પરંતુ એકીએ જવાનું પણ છ આઠ કલાક માં એકજ વાર કરી નાખવું પડ્યું હતું.

આ રીતે આજે તો, હું અગાઉ જણાવી ગયા તેમ, મને સવારથી અર્ધા કોટડીઓની સાથે બહાર કામપર

લઇ જવામાં આવ્યો. બીજાઓના જેટલું સખત કામ મને આપવામાં આવ્યું નહોતું. પ્રથમ તો આક્રીકન દરોગાને જોજ ખખર નહિ પડી કે હળવી મજુરી વાળા મને બહાર કામ પર કેમ મોકલવામાં આવ્યો. થોડી વાર તો મને ક્યારાઓમાંથી ઘાસ કાઢવાનું કામ આવ્યું. તાપ સખત હતો અને પેટમાં અનાજ નહિ જવાથી નળખાણ પણ જણાતી હતી. તેમાં વળી આખરે દિવસે એપસમ સોદાનો જુલખ લીધો હતો તેની પણ અસર જણાઈ રહી હતી. જ્વલમાં હાજર લાગે ત્યારે કાવે ત્યારે ન જઇ શકાય. જવાની આગણી કરીએ તો તુરત સંભળાવી દેવામાં આવે કે અંદર હતા ત્યારે કેમ નાહો ગયા. અહિ કશી સગવડ નથી. અને જો જતુંજ હોય તો દરોગાની ઇન્કામાં આવે એ યુજમ બધાને સાથેજ લઇ જવામાં આવે. પાણીની તરસ પણ નહિ લાગરી જોઇએ. એ પણ કાવે ત્યારે નહિ છીપી શકાય, પછી મને યાદેવો જોઇ બેઠાં બેઠાં સુકાઇ ગયેલાં કળ, કુલના બીયાં કાઢવાનું કામ આવ્યું. ૧૨ વાગે સૌએ પાછા જ્વલમાં જવાનું. ત્યાં ગયા એટલે સૌની ઝડતી લેવામાં આવે. તેની રીત અતિશય બેહુડી છે. બધાએ પોતાના કપડાં કાઢી તદન નાગા યઇ જવાનું. પછી એક એકનું એક એક કપડું તપાસે અને મેહું બોલાવે અને બે પગ પહેળા કરાવી કુદકો મરાવવામાં આવે. આ પ્રમાણે કરવા તું કારણ એ કે કોટડીઓ મોઢામાં અથવા યુદામાં તમાકુ સંતાડી રાખે છે. આ સઘળું ઘણી ઉત્તવળે અને જનવરોને હંકારતા હોય તેમ જુમા જુમ પાડી કરવામાં આવે. અને એ વિધિ પુરી થઈ કે તુરત હાથમાં કપડાં લઇ નારાને નાખાજ તમારા ખોરાકનું વાસણ ઉપાડી કોટડીમાં પુરાઇ જવાનું. અને તે પણ સૌએ પોત પોતાની કોટડીમાં નહિ પરંતુ ગમે તે કોટડીમાં અને વખર જણાવીએ ૨૫-૩૦-૩૫ને જનવરની જેમ જોંધવામાં આવે. કામેથી આવ્યા બાદ હાથ પગ ગંદાં હોય તે ધોવાનો પણ વખા ન મળે. કોટડીની અંદર એક બાલ્ટી પીવાના પાણીની હોય અને એક જાજ પીશાખતી. પાણી પીવા તું કશું વાસણ પણ ન હોય. આ રિવાજમાં ખાણ હોય તો પણ શી રીત અને શું ખાણ શકાય? મને આ જાતી અનુભવ પહેલો થયો. અત્યાર સુધી બીજાઓને યતો હું જોયા કરતો હતો. મારે તો ખાવાપણું હતુંજ નહિ કેમકે આ બધું જોઇને જ જુખ મરી અઇ હતી. છતાં જેમ તેમ જરા તરા હાથ ધોઇને એકાદ ચમચો મકાઇના લોટની પેરેજ ખાવાની હતી તે ખાણ બાકીની બીજાઓને આપી દીધી.

૧ વાગે ફરી પાછા કામપર ગયા. બપોરનો તાપ સખત હતો તેમાં મારે તો જોરથી બીયાંજ કાઢવાનાં કામને જો મારે નહિ લાગ્યું. સાંજના ૪ વાગે જ્વલમાં ઢાખજ થયા અને બપોરે જે વિધિમાંથી પસાર થયા તેજ વિધિમાંથી સાંજે પસાર થયું પડ્યું. સાંજે હ થ પગ ધોવાનો જરા વખત મળી શક્યો. પરંતુ ઘણીજ ઉતાવળે અને જેમ તેમ. એટલે જુધવાર અને શનીવાર એ બે દિવસ સિવાય બાકીના દિવસોએ તો સાવ ગંદાજ રહેવાનું હોય. સાંજે પાંચ વાગે રોજની જેમ અમને પુરી દેવામાં આવ્યા. મોડેથી મારા સાથી કોટડીઓ આવ્યા ત્યારે તેઓની પાસેથી થોડી દુધ વગરની કાળી કોશી પીવાની મળી. એ સિવાય મેં કશું ખાણું નહિ. ૪-૫ દિવસની વાસી રોડીમાંથી એક દ બટકું ખાઇ બાકીની તેઓને આપી દીધી.

પ્રાર્થના નીચરીત કરતોજ હતો. જુદી કોટડીમાં પુરાતાં તેને માટે કંઈક એકાંત મળી એ બહુ ગમ્યું અને પૂજ્ય બાપુના મંગળ પ્રાબાન અને ગીતા બોધમાંથી રોજનું એક એક પ્રકરણ વાંચી તેનું મનન કરતો હતો. તે કરી રાત પસાર કરી.

(અધુરું)

નવલ કથાઓ		
ઈંદીરાની આપ વીતી	૫	૩
મંગલ સુત	૧૨	૬
રોજની રામાયણ		
(નાટીકાસંગ્રહ)	૫	૦
છેલ્લો અબીનવ	૯	૬
બીજા નવાં પુસ્તકો		
ભૂકાન યજ્ઞ	૨	૦
શ્રેયાર્થની સાધના		
(કીશોરલાલ મશરૂવાળાનું જીવન)	૭	૬
રખડવાનો આનંદ (કાલેકર)	૮	૬
મળવાનું ટેકાણું આ ઓરીસ		
'Indian Opinion', P. Bag,		
Phoenix, Natal.		
નવાં પુસ્તકો		
ગાંધી સાહિત્ય		
દિલ્હી ડાયરી	૧૦	૦
કીશોરલાલ મશરૂવાળા કૃત		
સંસાર ધર્મ	૬	૦
ગીતા મંથન	૭	૬
જીવન શોધન	૮	૦
લગ્ન ગીતા	૪	૬
પુરુષ પરવાહનું નથી	૫	૬
મળવાનું ટેકાણું આ ઓરીસ		
'Indian Opinion'		
Private Bag,		
Phoenix, Natal.		

સંયમની શકિત

(પહેલાં પાનાનું અનુસંધાન)

માટે નથી. પોતે ખરાબ ન કરે પણ બીજાને કરવા ન દે તેટલી વ્યાપકતા આવવી જોઈએ.

આપણામાં તાકત નથી તેથી સફળ્યોનો વિકાસ -યતો નથી. નિર્મળના-સાદસ-નીરતા નથી તેથી પ્રનિકાર કરવાની શક્તિ થતી નથી. સુસાધરીમાં મોટર બમરે તો તેને મદદ કરવાને બદલે બીજા પોતાની મોટર ગડપથી ગણાવે છે. અડચણમાં સહાય કરવાની શક્તિ ઓછી છે. ઠોકરને દુઃખ ન આપીએ તેથી મનુષ્ય જન્મ કૃતાર્થ થતો નથી. મનુષ્ય તેજ છે જે પોતે દુઃખ ન આપે પણ બીજાને દુઃખ આપે તેને સહન પણ ન કરે. તે ઠોકરને ફસાવે નહિ, અને પોતે ફસે નહિ અને બીજાને ફસાવે દોષ તેને તેમાંથી દુર કરવા મદદ કરે પોતે છુટે નહિ અને બીજાને છુટવા પણ દે નહિ મનુષ્ય તરીકે જીવું હોય તો એ શકિત વધારવી જોઈએ.

દબરે સાલ પહેલાના પુર્વજોનું અભિમાન લઈએ છીએ અને સાથે સાથે આપણે કાળાબબર કરીએ છીએ. આની આપણને શરમ લાગતી જોઈએ. આપણે દારૂ પીતા નથી છતાં આપણી મોટર કેમ તપાસે છે? ચોરાને ટેકસ આપવો પડતો નથી. હંડ ટિકિટ લેવો હોય તેને જ આપવો પડે છે. એટલે જીવન સામુદાયિક છે. બીમારી ગામમાં ફેલાય તો ઘર એકઠું રવચ્છ રાખવાથી બીમારી જશે નહિ. ઘરની સાથે ગામ પણ રવચ્છ કરવું જોઈએ. આપણામાં સાવજનિક શક્તિ નથી તેથી અકલ્યાણ-નુકસાન થવું આવ્યું છે. પરદેશમાં છાપાં વેચના માટે માણસ રાખતા નથી. જ્યારે અહીંયા છાપાં અને પૈસા બધું જ ચાલી ગય છે. જે ચીજ લઈએ તેના પુરા પૈસા આપવા તે આપણું કર્તવ્ય છે.

શ્રી. બી. એન. રાવનું અવસાન

શ્રી. બેને. ન. નરસિંહ રાવનું નવે-મ્મર તા. ૩૦ મીના ગુરૂચ આને અવસાન થયું છે. તેઓ ૧૮૮૨ નેચનક કોર્ટ એક જરૂરીસના એક જન્મ દત્તા રામચંદ્રના અવસાનથી હોંદને એક મદાન વિદ્યાનની મોટ યજ છે. હોંદની બંધારણ સભામાં બંધારણની ગાળતમાં સહાયકાર હતા. કલેવાય છે કે બંધારણ સભાની રચાવના વખતે રાષ્ટ્રપતિ ડો. રાજેન્દ્રપ્રસાદને બીજા પ્રમુખને ફેરોના બંધારણોપર એક આર્થિક પુસ્તકની જરૂર પડી હતી અને શ્રી. બી. એન. રાવને તે તૃપ્તકાર કરતા સુચવવામાં આવ્યું હતું. શ્રી રાવે તે બંધારણ સભાના પ્રમુખ ના આચાર્ય અને ચાર દિવસમાં તૃપ્તકાર કરી દીધું હતું. તેમાં મેટ પીટન, યુ. એસ. એ., ફેનેલા, એરટૂમીલા, યુ. એસ. એમ. આર., સીટરરેનેડ અને સીટરના બંધારણો વિષે સવળી અગત્યની માર્ગદર્શી હતી.

શ્રી. રાવ બંધારણ સભામાં આખા તે પહેલાં તેમણે ૧૯૩૬-૧૯૪૬ દરમીયાન કલકત્તાની હાઈકોર્ટના જજ તરીકે, ૧૯૪૬-૪૯ દરમીયાન વચ્ચે અને કાલમીરના વડા પ્રધાન તરીકે અને ૧૯૪૭-૪૯ દરમીયાન હોંડ કોર્ટ કમીટીના પ્રમુખ તરીકે જવાની મેળવી હતી.

યુન હેડ નેચનમાં ઠોરીયા પરથી મરણી થયોઆમાં તેઓ આમન પડેને બામ પણ રચા હતા. અને તેનું સમ્પાદન માત્રમાં તેમણે અધ્યાય

મહેનત લીધી હતી. શ્રી. બેનેમ નરસિંહ રવનો જન્મ ૧૮૮૭ માં દાણુ કનારામાં થયો હતો. ચાર બાઈઓમાં તેઓ બીજા હતા. તેમના સૌથી મોટા બાઈ બનારસની કમીન્સ કોલેજના પ્રીન્સીપલ તરીકેના પદ પરથી દમણાજ નિરત થયા છે. તેમના ત્રીજા બાઈ શ્રી. રામ રાવ આ દેશમાં હોંદના હાઈ કમીશનર તરીકે આખા હતા અને હાલ હોંદની રીઝર્વ બેંકના અવરનર છે. સૌથી નાના શ્રી. શીવરાવ બાણીના પત્રકર અને હોંદની પોસ્ટોફિસના સજા છે. શ્રી બી. એન. રાવે પોતાની જીવનગળી મદાસની પ્રેસીડેન્સી કોલેજમાં અને કેમ્બ્રીજની ટ્રીનીટી કોલેજમાં લીધી હતી. મદાસની યુનીવર્સીટીની હેલ્થી પરિક્ષામાં તેઓ અંગ્રેજી, ગળ્ફન અને સંસ્કૃતમાં પહેલે નંબરે પાસ થયા હતા.

રમત અમનમાં પણ તેઓએ ટેનીસની રમતમાં છ માસેનો અનુભવ લઈ તેમની કોલેજની એમ્બીવનથી મેળવી હતી. કેમ્બ્રીજમાં તેઓ પહેલે જ નંબરે ગળ્ફનમાં રંગસર બન્યા હતા અને તેમની અભિયાગ ગળ્ફનમાં સંશોધન કરવામાં પોતાનું જીવન આગવાની હતી.

૧૯૧૦ માં તેઓ ઇન્ડિઅન સીપીમ સર્વિસમાં જોડાયા અને ૧૯૨૫માં આસામની ધારાસભામાં મંત્રીનું પદ મેળવ્યું અને ૧૯૩૩ સુધી એ પદ પર રચા.

હોંદના સરકારી ખાતામાં જોડાયા અને ૧૯૩૮ માં રીફોર્મસ કમીશનર બન્યા. એ સાલમાં તેઓને સરનો ઇલકાય મળ્યો અને કલકત્તાની હાઈ કોર્ટના જજ બન્યા. ૧૯૪૬માં હોંદની બંધારણ સભામાં તેઓ બંધારણ પરના સલાહકાર નીમાયા અને ૧૯૪૭માં બમોનું બંધાર

ણ ઘડવામાં પણ તેમણે બાગ લીધો અને તેના પણ સલાહકાર બન્યા. ૧૯૪૮ માં પેરીસ ખાતેની યુનાઈટેડ નેશન્સ જનરલ એસેમ્બલીમાં તેઓ હોંદના ડેલીગેટ નીમાયા હતા અને ૧૯૫૦ના જુન માસને માટે તેઓ સીકયોરીટી કોમિશીનના પ્રમુખ બન્યા હતા

યુનીવર્સીટીના એપાર્ટમેન્ટ પર ડો. મહાન

વડા પ્રધાન ડો. મહાન, જેઓ રોજન-મોશ યુનીવર્સીટીના ચાન્સેલર છે, તેમણે એ યુનીવર્સીટીના પદ્ધિદાન સમારંભ વખતે બાબણ કરતાં ગમે અલ્પાડીયે જણાવ્યું હતું કે દક્ષિણ આફ્રિકા ની બે વરિષ્ટ યુનીવર્સીટીઓમાં ગોરા અને કાળાઓનું મીશણ થાય છે એ બનતી ત્વરાએ નાણુક થયુંજ પડશે. તેમણે કહ્યું કે વધારે ગંભીર તો એ છે કે જેમ જેમ બીન ગોરાઓની ઉચ્ચ જીવણીની જરૂરીયાત વધતી જશે તેમ તેમ આ યુનીવર્સીટીઓમાં તેઓની સંખ્યા વધતી જશે અને આ મીશણથી ઉપરિચત થતો સવાલ વધારે તીવ્ર બનતો જશે.

એપાર્ટમેન્ટની નીતી જે જમાનાઓ થી ચાલતી આવેલી છે અને પ્રાયશીક અને માધ્યમિક શાળાઓમાં ચુરતપણે લાય પાડવામાં આવેલી છે અને પાળવામાં આવેલી છે તેનાથી આ મીશણ સંવંતર વિરૂદ્ધ છે. અને કોર્ટદેર કોલેજ જે કેવળ બીન-ગોરાઓને માટે જ છે તેની રચાવના થતાં ઉચ્ચ જીવણીને પણ એ નીતી લાય પાડવામાં આવી હતી. એટલે એ મીશણ તેનાથી પણ વિરૂદ્ધ છે. એ સિવાય રાજ્યની વધારાની બને સામાન્ય નીતીની તો આપણે વાન કરતા જ નથી.

આપણી જીવણીની પ્રયામાં આ હબીની અવ્યવસ્થા ચાલુ રાખવાના ધણા જ નુકસાનકારક પરિણામો આવ્યા વિના નહિ રહે.

આથી સરકારે તેને ત્વરાથી અંત લાવવાને નિશ્ચય કર્યો છે. આ બાબત માં તપાસ કરવાને અને ઉચ્ચ જીવણીના સંબંધમાં ગોરા અને કાળાઓને માટે દવાત યુનીવર્સીટીઓની અંદર અધ્યાય બંધાર વાજબી અને ન્યાયી ધોરણે ઇલાયતી સમવડો કરવાને શા પદમાં લઈ શકાય એ બાબતમાં મસલત કરવા એક કમીશન નીમાઈ ચુકે છે. બને વગેે માટે મોડા સમવડો કરવામાં આવે તો કલ્પાયેલી એપાર્ટમેન્ટની નીતી અન્યાયી નહિ થઈ પડે. કેટલક સોંકા કરે છે તેમ તે અખીરતી તો અતરપ નહિ જ ગણાય.

ડો. મહાને કહ્યું કે, રવનંશ્રવા, બંધુલ વિગેે પોકારોના દક્ષિણ આફ્રીકામાં એક સોંકા પહેલાં શુરાં પરિબાગે આવ્યા હતાં પરંતુ ફરેફરે

અને ૧૯૨૦ના ધરીટીશ સેટલરોના સંયુક્ત પ્રયાસોથી તેને કાણુમાં આણુ વામાં આવ્યાં હતાં. એ પરિણામો બે સફળ થયાં હોત તો આને આપણે કષ્ટ દશામાં હોત? સમાનતા અને લોહીનું મીશણ થઈ રહ્યાં હોત અને દક્ષિણ આફ્રીકા આને દલકામાં દલકાં ધોરણનું અણુસુધરેલું વર્ણસંકર રાજ્ય થઈ પડ્યું હોત. ઇશરને પાડ છે કે તેમાંથી આપણે બની ગયા છીએ અને એક શુદ્ધ ગોરી, સુધરેલી અને ખીરતી પ્રજા તરીકે રહી શક્યા છીએ.

જીવણીના ક્ષેત્રમાં વાજબી પરંતુ ઇલાયતી સમવડો કરવાથી અપમાન કે અન્યાય થતાં જ નથી. અને હમન તો તેમાં કોઈ જાતનું નથી. મીશણ મૂળે જ એટું છે. અને તે નુકસાન કરતો ઉપરાંત બને વગેેના ઉચ્ચ લાભોને વિધાતક થઈ પડશે.

યુનાઈટેડ નેશન્સ સંસ્થા વિષે બોલતાં ડો. મહાને કહ્યું કે આ "સહ ભાવના ધરાવતી આંતરરાષ્ટ્રીય સંસ્થા" ને એક વિશ્વસત્તા બનાવવાનો પ્રયત્ન થઈ રહ્યો છે પરંતુ હવાઈ કિફાની જેગ એ પ્રયત્ન નિષ્ફળ નીવડશે.

૧૧ પુસ્તકોનો સેટ

આ સેટમાં વિવિધ પુસ્તકો તમને વાંચવા મળશે. પુસ્તકો મોટાઓ માટે છે.

કીમત દકત પા. ૧-૧૬-૦૦. આ ઓરીસેપી મળશે.

સોલેટીરાની સફર

હોંદના પ્રામ્ય જીવન વિષે લેખકે સવાસ જાણ રૂપે આ પુસ્તકમાં સોલેટીસના ત્રીચારો દર્શાવ્યા છે.

કીમત શી. ૩-૧. મળવાનું ઠેકાણું : આ ઓરીસ.

નવાં પુસ્તકો

લોક ભારત. નાનાબાઈ બા મહા ભારતના ૧૨ પાંચાની જુદી જુદી બાર પુસ્તકોઓનો સેટ ૧૩ ૧ દીપા નવાંબાઈ (દશક) ૭ • મળવાનું ઠેકાણું આ ઓરીસ

ભારતનો પત્ર

(અમારા અખરપત્રી તરફથી)

મુંબઈ, તા. ૮-૧૨-૫૩.

રાજકારણના રંગબેદનમાં હજી પણ પાકીસ્તાન અને અમેરિકા વચ્ચે લશ્કરી સહાય અંગે ચાલતી કહેવાતી વાટાઘાટોનો પ્રશ્ન ચર્ચાઈ રહ્યો છે. પાકીસ્તાનમાં અમેરિકાને લશ્કરી મદદ આપવાને પાકીસ્તાન તૃપ્તચાર છે, એવા હેવાલોનો પાકીસ્તાનના મર્નર જનરલ અને વડા પ્રધાન બંનેએ ઇનકાર કર્યો છે. પરંતુ આ સંબંધમાં ભારતના રાજદારી વર્તુળો એ હકીકત પ્રત્યે ધ્યાન ખેંચે છે કે આવા હેવાલો પ્રથમ તો પાકીસ્તાની અને અમેરિકાના અખબારોમાં "સત્તાવાર" અને "જાણકાર" વર્તુળોના નામે છપાયા હતા અને એ હેવાલો પરથીજ આવી વાટાઘાટો ચાલતી હોવાની હાઈ સરકારને જાણ થઈ હતી અને તે પછીજ તેણે જરૂરી પગલાં લીધાં હતાં.

હવે એમ જાણવા મળે છે કે, પાકીસ્તાન અને અમેરિકા મક્કમ રજીઆતને પરિણામે, હાલ તરત તો મોટુંકે રહી છે. આ દિશામાં હવે અમેરિકા આગળ નહિ વધે એમ પણ ધ્યાનમાં આવે છે.

આ સંબંધમાં ભારતની લોકસભામાં પ્રશ્નો પુછવામાં આવ્યા હતા. જવાબમાં શ્રી. નેહરૂએ અમેરિકાના પ્રમુખ અને વિદેશ મંત્રીના નિવેદનો તથા પાકીસ્તાનના મર્નર જનરલના ઇનકારનો ઉલ્લેખ કરીને કહ્યું હતું કે, આ જુદા જુદા નિવેદનો એકબીજાથી કાંઈક વિરૂદ્ધ લાગે છે. તેના પરથી એમ જાણાય છે કે, આ બાબત પાકીસ્તાન અને અમેરિકાની સરકાર વચ્ચે છેલ્લા કેટલાક સમયથી ચર્ચાઈ રહી છે, બે કે હજી સુધી તેના વિષે કાંઈ નિર્ણય લેવાયા નથી. ભારત સરકારે સ્પષ્ટપણે જણાવી દીધું છે કે, તે આવા કોઈ બનાવને ગંભીર ચિંતાની નજરે જુએ છે. ભવિષ્યમાં આ બાબત કેવું સ્વરૂપ લે છે, તેના પર આપણા ભાવી પગલાંનો આધાર રહે છે.

આને કારણે ભારત સરકાર પોતાની તટસ્થતાની નીતિ અલ્પશે કે નહિ, એવા એક પ્રશ્નનો જવાબ આપતાં શ્રી. નેહરૂએ જણાવ્યું હતું કે, આવા બધા બનાવોથી પોતાની તટસ્થતાની નીતિને સમર્થન અને પુષ્ટિ મળે છે, એમ ભારત સરકારને લાગે છે.

અમેરિકાના ઉપ-પ્રમુખ શ્રી રીચાર્ડ ડીકસને હાલમાં ભારતના શુબેચ્છા પ્રવાસે આવ્યા છે. તેમ શ્રી નેહરૂ સાથે મંત્રણા શરૂ કરી છે. શ્રી. નિક્સન ભારત અને અમેરિકા વચ્ચેના મતભેદના સુદાઓને ઊકલવાનો પ્રયાસ કરશે અને બંને દેશો વચ્ચે સારી સમજૂતિ સ્થાપવા કોશીલ્ય કરશે, એમ મનાય છે.

શ્રી નિક્સન નવી દિલ્હીમાં ભારતના રાષ્ટ્રપતિ ડો. રાજેન્દ્રપ્રસાદના મહેમાન તરીકે રહે છે. તેઓ અમેરિકાના પ્રમુખના ભારતના રાષ્ટ્રપતિ

તથા વડા પ્રધાન પરના અંગત સંદેશ લખીને આવ્યા છે. તેમના કહેવા મુજબ, તેઓ ભારતના અધિકારીઓ સાથે અમેરિકા અને ભારતને પરસ્પર વચ્ચે કરતી એવા તમામ સુદાઓની નિખાલસ રીતે ચર્ચા કરવાની આશા રાખે છે.

પાકીસ્તાનના સુચિત અધિકારી હેઠળ લઘુમત્તોના વર્તો વધે શ્રી. નેહરૂએ કરેલી ટીકા (જે મેં છેલ્લા પત્રમાં છપાવી હતી), સામે પાકીસ્તાન સરકારે વિરોધ ઉઠાવ્યો છે.

પાકીસ્તાનના રાજપુષ્કો, અખબારો અને સરકારે શ્રી નેહરૂ સામે કરેલા આક્ષેપો, શ્રી નેહરૂએ ખરેખર જે કંઈ કહ્યું હતું, તેના પ્રત્યેથી વિશ્વના લોક મતનું લક્ષ અન્ય દિશા તરફ વાળવાના પ્રયાસ સમૂહોવાનું એવું મનાય છે. પાકીસ્તાનના આ પ્રયાસો તથા પરદેશોમાંના પાકીસ્તાની એલચી ખાતાઓ તરફથી શરૂ થયેલી આવી ઝુંબેશો ખાસ કરીને મધ્યપૂર્વ કે ભૂમિ પહેલાં પાકીસ્તાનના મધ્યપૂર્વ સંરક્ષણ સંરચના સ્થાપવાના પ્રયાસો પ્રત્યે શંકાની નજરે જોવાતું હતું અને આભારે અમેરિકા સાથે લશ્કરી સમજૂતિને શંકાની નજરે જોવાય છે, ત્યાં શ્રામક પ્રચાર ફેલાવવા માટે છે.

આ સંબંધમાં અમેરિકાના રાજદારી વર્તુળો એપ્રિલ ૧૯૫૦ના નેહરૂ સિયાકત કરાર કે જે હજી અમલમાં છે, તેના પ્રત્યે ધ્યાન ખેંચે છે. આ કરાર જણાવે છે કે, "ભારત અને પાકીસ્તાનની સરકાર સાચા દિલથી એની કબુલાત આપે છે કે, પ્રત્યેક સરકાર પોતપોતાના પ્રદેશમાં અકિતના ધર્મને ધ્યાનમાં લીધા વિના સૌને સંપૂર્ણપણે સમાન નામરિકત્વ આપશે; સૌના જીવન, ભવિષ્ય, મિલકત તથા અંગત મોબાની સલામતી જાળવશે; કાયદા અને નીતિમત્તાના નિયમોને અનુસરીને સૌને પોતપોતાના પ્રદેશમાં સુકત રીતે ફરવાની, ધંધો કરવાની અને ધર્મ પાળવાની છુટ આપશે; સૌને વાણી સ્વાતંત્ર્ય મળશે. લઘુમતિ કોમોના સભ્યોને પોતપોતાના દેશના જાહેર જીવનમાં ભાગ લેવાની, રાજદારી હોદ્દા ધરાવવાની અને પોતપોતાના દેશના સુલ્હી અને લશ્કરી જોગમાં જોડાવાની અધિકારી કોમના સભ્યોના જેટલીજ તક આપશે. બંને સરકારો આ અધિકારોને પ્રધાન અધિકારો તરીકે જાહેર કરે છે અને તેનો અસરકારક અમલ કરવાની ખાતરી આપે છે."

આ કરાર હેઠળ ભારતને પાકીસ્તાનમાંની લઘુમતીઓ પ્રત્યેના વર્તો સાથે

સીધો સંબંધ છે, એ દેખીતું છે. પાકીસ્તાનની અધિકારી સભાનો લઘુમતિઓ અંગેનો નિર્ણય આ કરારનો ભંગ કરે છે. એ હકીકતની ખેદપૂર્વક નોંધ લેવાય છે કે, પાકીસ્તાનની અધિકારી સભાએ લઘુમતીઓ પ્રત્યેના વર્તોની બાબતને ઇસ્લામના સિદ્ધાંતો લાગુ કર્યાં, પણ આર્થિક, નાણાકીય, ઈન્ડ્યુસ્ટ્રિયલ (વીએ) અને બેંકોની બાબતોને આવતા ૨૫ વર્ષ સુધી ઇસ્લામી સિદ્ધાંતોથી મુક્ત રાખેલ છે. એટલે કે, પાકીસ્તાનની ધારાસભાએ આ બાબતોમાં કુરાન અને સુન્નહ વિરોધી કાયદાઓ પણ ધરી શકશે અને વ્યાજ વટાવ અને એવા. ખીજા આર્થિક રીતે પ્રતિબંધિત બાબતોને ઇસ્લામના સિદ્ધાંતો લાગુ નહિ પડે.

પશ્ચિમ પાકીસ્તાનથી આવેલા અને ત્યાં મિલકતો સુધી આવેલા નિર્વાસિતોને ભારત સરકારે વચગાળાનું વળતર આપવાનું કાર્ય શરૂ કરી દીધું છે. સરકારની વર્તમાન યોજના હેઠળ આશરે ૫૦૦૦ નિર્વાસિતોને વળતર મળશે. વળતરની અંતિમ રકમ નક્કી કરવામાં હજી સમય લાગશે, કેમકે વળતરનું ધોરણ ન્યાયી રીતે નક્કી કરવાનું કાર્ય ઘણું કઠીન છે.

ભારતનો પુનર્વસવાટ ખાતાના પ્રધાન શ્રી અજીતપ્રસાદ જૈનના કથન મુજબ, ભારત સરકાર પાસે કુલે આશરે ૩,૯૦,૦૦૦ નિર્વાસિત મિલકત દારો વચ્ચે વહેંચવા માટે આશરે રૂ. ૨૦૦ કરોડ છે. આમાં રૂ. ૧૦૦ કરોડ ભારતમાંથી ઊંચરત કરી ગયેલા એની મિલકતના ઉપજશે અને રૂ. ૧૦૦ કરોડ સરકાર પોતાના કાળા તરીકે આપશે.

નવા સ્થપાયેલા આંધ્ર રાજ્યમાં પાટનગર અંગે ગરબડ શરૂ થઈ છે. રાજ્યના કામચલાઉ પાટનગર કનુલ ખાતે ત્રણ દિવસની હડતાળ પડી ગઈ અને થોડાંક છમકલાં પણ થઈ ગયાં. વિજયવાડા કે ગન્ટુરને પાટનગર બનાવવા તો ધારાસભાના ૩૦ સભ્યોએ રાજીનામાં આપવાની પણ ધમકી આપી પરંતુ મુખ્ય પ્રધાન શ્રી. પ્રકાશમે પરિચિતને કુશળતાપૂર્વક હાથ ધરી એવો નિવેડો આપ્યો કે, જો રાજ્યોની પુનઃરચના માટે નિમાનાઈ પંચ ત્રણ વર્ષમાં હકદાખાદના તેલુચુ ભાષી જિલ્લાઓને વિશાળ આંધ્રમાં જોડી દે તો હકદાખાદને રાજ્યનું કાયમી પાટનગર બનાવવું. પણ જો ત્રણ વર્ષમાં એમ ન થાય તો વિજય-

વાડા, ગન્ટુર કે વોલ્ટરને કાયમી રાજધાની બનાવવાના પગલાં લેવાં.

આંધ્ર રાજ્યની ધારાસભામાં નજીબ અહમમતી ધરાવતી સરકારની ધારાસભામાં પડેલી વાર પ્રધાનોના પગારોની બાબતમાં એક જ મતે હાર થઈ છે. વીરોધ પક્ષનો સુધારો પસાર થઈ જતાં હવે પ્રધાનોને માસિક રૂ. ૧૦૦૦ ને બદલે રૂ. ૫૦૦નો પગાર લેવો પડશે. આટલી સાંકડી અહમમતિ પર આધાર રાખતી આંધ્રની સરકાર કેટલોક વખત ટકી શકશે એ કહી શકાય નહિ.

સૌરાષ્ટ્રમાં વેરાવળ પાસે આવેલા પ્રાચીન ઐતિહાસિક સોમનાથ મંદિરનું બાંધકામ ટુક સમયમાં શરૂ થશે. ૧૧૦૦ વર્ષ પહેલાં મુસ્લિમ આક્રમકોએ તેનો નાશ કર્યો. એ પહેલાં તેનું બાંધકામ જેવું હતું તેવુંજ બાંધકામ હવે કરાશે. એ પ્રાચીન નમુનામાં ખાસ ફેરફાર નહિ કરાય.

ભારતના એક વખતના આ સૌથી સમૃદ્ધ અને સુવિખ્યાત મંદિરના પુનઃબાંધકામનું કાર્ય, સોમનાથનું અસલ સદીઓ પહેલાં બાંધકામ કરનારોના વંશ વારસો, જેમણે હજી મંદિરના બાંધકામની કળા જાળવી રાખી છે, તેઓ જ કરશે. "સોમપુરા" નામે જાણખાતા આ કારીગરો હજી જુદી કોમ તરીકે આ મંદિરની નજીકના વીરતારોમાં વસવાટ કરે છે. મંદિરનું બાંધકામ સંપૂર્ણ થતાં પાંચેક વર્ષ લાગી જશે.

જુનાગઢના ભારત સાથે જોડાણ પછી ૧૯૪૭માં સોમનાથ મંદિરનો પુનરુદ્ધાર કરવાનો સરદાર પટેલે નિર્ણય કર્યો હતો અને આ કાર્ય માટે એક ઉચ્ચ સમિતિ નિમિત્ત હતી. એ સમિતીએ મંદિરમાં રાષ્ટ્રપતિના હસ્તે પ્રતિમાની પ્રતિષ્ઠા કરાવી પરંતુ સરદારશ્રીનું અકાળે અવસાન નિપજતાં, મંદિરનું બાંધકામ જોરભે પડ્યું. જો તેઓ હયાત હોત તો આ અર્ધિતિહાસિક મંદિર ક્યારેનું ચે બંધાઈ ગયું હોત.

સોમનાથનું મંદિર પ્રથમ નવમી સદીમાં બંધાયું હતું. એ પછી મુસ્લીમ આક્રમણકારોએ તેને બે વખત ધુલિતે તેનો નાશ કર્યો હતો, પરંતુ દરેક વખતે તેને નવેસરથી બાંધવામાં આવ્યું હતું. ૧૪મી સદીમાં ત્રીજી વખત તેનો મુસ્લીમ આક્રમકોએ નાશ કર્યો હતો. એ પછી તે એવી ને એવી ખંડો હાલતમાં રહ્યું હતું. હવે ભારત આઝાદ થતાં તેનો પુનરુદ્ધાર થશે.

પાકીસ્તાનની જેલમાં સડને જૂપત ફરી ભારત અને પાકીસ્તાનના અખબારોના પાને ચડ્યો છે. જૂપતે સીંધ અટકાવતી ધારા હેઠળ પોતાની ચાલુ અટકાવત સામે સિંધની વડી અદાલત

ને અરજ કરી છે. ખાખી કપડામાં સન્ન થયેલા ભુવને પોલીસ પહેરા હેઠળ કરાવીની અદાલતમાં લઈ જવા માં આવ્યા હતા. તેણે બહેર ક્યું હતું કે, તે ભારતમાં સરકાર સામે રાજદારી લાગ લડતો હતા અને પાકી સ્નાનને તે વફાદાર મીત્ર હતા. તેના તરફથી શાંતીને અંગ યગનો ભય રાખવાતું પાકીસ્તાનને કાંઈ કારણ નથી. એટલે તેને છુટા કરી દેવા જોઈએ. તેની અરજીને હજી ચુકાદો આવ્યો નથી.

યુદ્ધ પછી વધી જાય છે અને ઠારિયા ના યુદ્ધને કારણે જ અત્યારે ઉંચા ટકી રહ્યા છે. એટલે એ અજુતરી પાપા માંથી ખોટી છે, કારણ કે એ બાવો ધીમે ધીમે ધટી જશે.

આ પાકીમાં વધુમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે, સુચિત ભાવનમર-તારા પુર રેલવે સૌરાષ્ટ્રના ચોથા ભાગના દક્ષિણ વીસ્તારના અમુક ભાગનો દાંશિક

જ (માલ તથા ઉતાડ) મેળવશે, એવી સરકારે અજુતરી કરી છે. પરંતુ અમને એવો ભય છે કે, આ રેલવે લાઇનને નવો દાંશિક મળવાને બદલે સૌરાષ્ટ્ર રેલવેના અન્ય વિભાગોને દાંશિક એ લાઇન પર તથાઈ જશે અને એથી રાજ્યના અન્ય ભાગોમાં વેપાર, ઉદ્યોગ અને કામદારો ન હોવાની પહેલંચશે.

તેને માટે અવાસ્તવિક હોય છે, જોકે, એવું તે તો તેવું રાજકારણ જ સૌથી વધુ તહેવાર નીવડે છે.

ઈશ્વરની દોરવણી વિષેની શ્રદ્ધા ધરાવનાર સત્યાગ્રહીએ સત્યને વિષે સદા જાગ્રત રહેવાનું હોય છે. એના પરજ તેનો કેસ અવલંબિતો હોય છે. વિવિધ મેળવવાના ઉત્સાહને વશ થઈને પોતા ના વિરોધીને મન, વાચા કે કર્મથી અન્યાય ન કરી બેસે એ પણ તેણે યાદ રાખવું રહ્યું. ઈશ્વરને બરોસે ચાલવાના અને સત્યના પાપા પર અમળ રહેવાના તેના એ કાર્મમાં તે કશું ખોટું પમણું ન બરી બેસે એટલા માટે તેણે પોતાની સધળી ધીરજ અને જાગૃતિ કામે લગાડવી પડે છે.

એ કાર્યપદ્ધતિ અખત્યાર કરવા માટે જરૂરી જીવનભરની તાલીમ તથા તકવારી જેની પાસે ન હોય તેને મટે એનું આચરણ અશક્ય છે. સત્યાગ્રહ વેદનામાંથી અથવા માટેના કાપરનો માર્ગ નથી. એ તો વીરોનો માર્ગ છે. તેઓ તો જે ધ્યેયને તેઓ વર્ષા હોય છે તેને માટે સ્વેચ્છાપુર્વક પોતાના સ્વંસ્વનો ભોગ આપે છે અને વીરતા પુર્વક પોતાની રમત રમે છે. આવા સત્યાગ્રહીની, તેનું કાર્ય પુરું થવા પછી ની નિદ્રા સાથે જ ઈશ્વરની ભેટ હોય છે.

'હનિતખંધુ'માંથી

‘હનિતખંધુ’માંથી

‘હનિતખંધુ’માંથી

શ્રી. જીવજીભાઈ ગોપાળજી, ૬૧૦ ખી રફીટ, ન્યુટાઉન, ૩મ નંબર ૧૪, અથવા ફર શ્રી. ધીરુભાઈ પી. નાયક, ૨૬ (ઈ) કમીશનર રફીટ.

કેપટાઉન :

શ્રી. બી. ડી. ચાવડા, ૧૦૨ મેન રોડ, મેપે.

પોર્ટ એલ્બીઆએથ :

વી. બી. રામજી, ૨૮ નેક્સન રફીટ અને ૬૫ એડરલી રફીટ.

ઈસ્ટ લંડન :

શ્રી. એલ. ફેરી, ૧૦૧ સેંટ ન્યોર્થ્સ રોડ.

નવાં પુસ્તકો

- તાગ મૂર્તી અને બીજા લેખો ૬ •
- આલના તેર દિવસ ૧ •
- ધર્મ સંમન ૫ •
- જીવન શીખન ૮ •

મળવાનું ઉકાળું: આ ઓપીનિ.
INDIAN OPINION,
PRIVATE BAG,
Phoenix, Natal.

સત્યાગ્રહનો ચોગ્ય ઉપયોગ

[યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સના ઓહિયો રાજ્ય માં આવેલા પલો ર્શીંગ્સ નામના રયજેથી ‘પીસ મેક્સ’ નામનું સામયિક અહવાડીયામાં એ વાર પ્રગટ થાય છે. એ શાન્તિ માટેની ચળવળ યલાવ નારાઓ વચ્ચે સંપર્ક સાધવાના સાધન તરીકે પ્રગટ કરવામાં આવે છે. એનો ૧૯૫૩ના ઓગસ્ટની ૧૭મી તારીખનો અંક હમણાં થોડા દિવસ પર અમને મળ્યો. એમાં ‘માંધી મીશન સોસા-યટી’ના મુખ્યપત્ર ‘માંધી ભોધક’માંથી ‘સત્યાગ્રહનો ચોગ્ય ઉપયોગ’ એ વિષેનો એક તંત્રોલેખ પ્રગટ કરવામાં આવ્યો છે. હોંદમાં આપણે સત્યાગ્રહ ના શસ્ત્રના મહાન પ્રયોજાના સ્વયુએ થી સાંભળ્યું છે અને વાંચ્યું છે એટલે મજદૂર લેખમાં આપણે માટે એને વિષે કશું નવું નથી એમ કહી શકાય. આમ છતાં, અમેરિકામાંના માંધીવાદી જીવન પદ્ધતિના અભ્યાસીએ તથા શાંતિચાહક મિત્રોએ એને વિષે જે કંઈ કહ્યું છે તે ખમ્મસ બોધપ્રદ છે. ખાસ કરીને, આજકાલ જ્યાં ત્યાં જેવા મળતા બમ-સત્યાગ્રહીએ અથવા નિમ્ન સત્યાગ્રહીએને વિષે જે કંઈ નોંધવામાં આવ્યું છે તે જાણવા જેવું છે. નીચેનું લખાણ એ લેખમાંથી ઉતારવામાં આવ્યું છે.—મ.મ.]

સરકાર સામે કંઈને કંઈ હરિયાદ કરનારા લોકો આજકાલ સત્યાગ્રહ શબ્દનો ઉપયોગ બહુ જ છુટકી કરી રહ્યા છે. તેઓ સત્યાગ્રહની કાર્યપદ્ધતિ એવી નડોરતા અને ગેદરકારીથી અજ માવી રહ્યા છે કે આ નવી પદ્ધતિના પાપમાં રહેલા સિદ્ધાંતોનો જ ભંગ થઈ રહ્યો છે. ‘સોમી યાજુ’ની દરની વિષે પણ તેઓ કશું સદા આપતા હોય એમ કહેવાનું નથી.

હરિયાદ ચાહે એટલી ન્યાયી હોય તોયે, એ હરિયાદનાં કારણોનું પુષ્કરજ કરવાની તથા એ ખાખી દુર કરવા માટે જે કંઈ પમણાં ભરવામાં આવે તેમને હરેક રીતે મત્યના ત્રાજવામાં તોથી જેનાની સત્યાગ્રહીની અનિવાર્ય ફરજ છે. વગતુએ સિદ્ધ કરવાની બીજી રીતો અજમાવનારાએને મત્યા ગ્રહ ખમ્મ મદદરૂપ ધતો નથી. આપણે સત્યાગ્રહ ઉપાડવાની હદ સુધી આવીએ ત્યારે બીજા બધા ઉપાયો

અજમાવી જેવા છે અને તે ઉણા નીવડ્યા છે એવો સંતોષ આપણને હોવો જોઈએ.

બીજા ઉપાયો દ્વારા વરસો સુધી મથી જેવા પછી જ માંધીજીએ સત્યા-ગ્રહના શસ્ત્રનો ઉપયોગ કર્યો હતો. તેમના વિષયને લોકમતના ખડક પર સારી પેઠે ઝીંકવામાં આવતો હતો તથા લગત શરૂ કરવાથી લાઠોના મન પર તેની ફેની અને કેટલી અસર થશે તેનો કાળજીપુર્વક અંદાજ તેઓ કાઢતા હતા.

આ કે તે હરિયાદના ઇલાજ માટે સત્યાગ્રહ કરવાના પોતાના સંકલ્પની બહેરાત કરતી વ્યક્તિઓનાં નામો દરેકજ છાપાંઓમાં જેવા મળે છે. એ હરિયાદો વિવાર્થી ધારે તેના કરતાં ઓછા માક તેને મળ્યા હોય ત્યાંથી માંડીને અમુક તકરારોના યુજાદોનોનો રતીકાર કરવામાં સરકારની નિષ્ણતા સુધીની હોય છે. હરિયાદ કરનારા એમ માનતા જણાય છે કે સત્યાગ્રહ એટલે આમરણ ઉપવાસ અને બાગ્ધે જ ઠાહીને હેતુ સિદ્ધ થયો હોવા છતાં, ઠાઈ પણ મરણ પામ્યું નથી એ નવાઈની વાત છે.

આ બધા લાખલાઓમાં ‘સત્યાગ્રહ’ શબ્દનો ખોટો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હોય છે. પરિણામે એ બધા સાદસખોરોને વખોડી કાઢવામાં આવે છે. આથી તેઓ વધુ ને વધુ યુરકેલ રિમતિમાં યુક્તાતા જાય છે, પોતાની અપીલની સખળતા યુમાવી બેસે છે અને પ્રજાની સદાનુચીત ખોષ બેસે છે. તેઓની પારાતાર ફજેતી થાય છે. એમાંથી બચવા માટે તેઓ વળી પાછા અનેક માંડપણ બર્ષા ફૂલો કરે છે અને જેમાંથી બહાર નીકળી ન શકાય એવું કુંડળું રમે છે.

તેમને તથા પોતાની વેદના ટાળવા નો સત્યાગ્રહ એ એકમાત્ર ઉપાય છે એમ માનનારાઓને એ યાદ દેવાવવા જુવું છે કે, ‘ઈશ્વરને વીરે તથા તેની દોરવણીને વીરેની જીવંત શ્રદ્ધા સત્યા ગ્રહની પુર્વશરત છે. નેતા પોતાના બળ પર નહીં પણ ઇશ્વરના બળ પર આધાર રાખે છે. તેનો અંતરાત્મા દોરે તે પ્રમાણે તે ચાલે છે. આથી પછી વાર, હરેવાનું વહેવાર રાજકારણ

આવનમર બંદરને વિકસાવવા અને આવનમર અને તારાપુર વચ્ચે ઝોડ ગેઝજ (મોટા પાટાની) રેલવે બાંધવા ના ભારત સરકારના નિર્ણય સામે જીવનમર, પોરખંદર, વેરાવળ અને યુનામડના વેપારી મંડલો ઉઠાણી ઉઠ્યા છે. આવનમર-તારાપુર રેલવે બંધાય તો આવનમરનો બંદરી વેપાર વધી જાય કેમકે—એ રસ્તે યુજરાત, ઉ. પ્રદેશ, મધ્ય પ્રદેશ વગેરેને જડપથી અને ઓછા ખર્ચે માસ મોકલી શકાય. જે આવી સમયે આવનમરને મળી જાય તો જીવનમર, પોરખંદર અને વેરાવળનો વેપાર ટુટી જાય એ દેખાતું છે. એટલે આ ત્રણેય બંદરો અને યુનામડ: શહેરના વેપારી મંડલોના પ્રમુખોએ મંચુકા રીતે ભારતવા રેલવે-પ્રધાનને એક પાકી મોકલી આ નિર્ણયનો અખન વિરોધ કર્યો છે.

આ ત્રણેય પ્રમુખોએ પોતાની પાકી માં જણાવ્યું છે કે, ‘‘સૌરાષ્ટ્રની મોટા ભાગની જનતાના વિનોને જેનાં આવન મર-તારાપુર ઝોડગેઝજ રેલવે બાંધવા નું અનિરજનીય છે. તેને બદલે વિરમ મામથી ઝોડગેઝજ લાઇન લંબાવીને કાંમકા સુધી લઈ જવી અને ત્યાંથી કંડમા સુધી લઈ જવી જોઈએ.

‘‘કંડમા કુંડમા બંદરને મોટા બંદર તરીકે બીવવા માટે ભારત સરકારે રોલેલા નાણાને મદદમાં લેનાં આવનમરને મોટા બંદર તરીકે વિકસા વવાનું ઉદાપણ બમું નહિ લેખાય. અને તે કુંડમા બંદરને નખણું બનાવશે. તેનીના માર બરાવા અને બીજા મોટા કુડરન મેરનામોને લીધે આવનમર જેવા ‘‘મરના બંદર’ને વિકમાવવાનો વિચાર આત્મ ધાતક છે. સરકારે એ નીચારનું બેરુએ કે, આવનમર બંદર ની જાગવનું માટે વાર્ષિક રૂ. ૨૦ થી ૩૦ લાખનો યતારો ખર્ચ પોપાલ સહિ એટલે વિદેશી સાથેનો વેપાર આકર્ષી શકશે કે નહિ. આવનમર- તારાપુરની નવી લાઇન પર પંજો બારે ટ્રાકીક મળી રહેશે, એવી માન્યતા હોવા આ યોજનાને અમળ વધારાય છે. આ યોજનાનો આધાર એ યુદ્ધ પર છે કે, જલ્દાએનાં વુર વધારે છે. એટલે આ નવી લાઇન કાપવાકારક નિવડશે. પણ જલ્દાએના વુર વેરક

ક્રોડી વાર્તા

કાવ્યા મોતિયાનું ઓપરેશન

લેખક : શ્રી. વેણીલાલ પુરેલિત, 'ચિત્રચુગ'માંથી

હાથમાંથી પેટી વચકી ગઇ અને ધડ ધડ ધડ કરતી દાદરા પરથી મુબંદીને મોટા અવાજ સાથે હેઠે ઓટલા પર આવી પડી. તેની પાછળ જ-ડોસીમા ગમડતા ગમડતા આવ્યા. માંડ માંડ જાત સંભાળીને તે બેઠા થયા ને બોલ્યા : 'અરે રે અરે !'

ઝરમરિએ વરસાદ વરસતો હતો. ઓટલા ઉપર મધઅપેરે બે મચ્છર સૂતા પડ્યા હતા. એક તો પાટીના સુંડલામાં માથું નાખીને ધસધસાટ ઉઠતો હતો અને બીજો બીંતને અઢેલીને બેઠો બેઠો બીડી કુંકતો હતો. બીડીને ક્ષમાવી દબને આ અવાજથી તે ઉભો થઇ ગયો. માછળને હાથ જાલીને તેમને બાજુ પર ઉભા થવામાં મદદ કરી ને પછી પેટી તરફ ભેંધને પુછ્યું : 'આ પેટી લઈ લઉં ?'

'એવ રે...' એમ બોલીને ડોસી એ હકારમાં ડોકું ધુણવ્યું. ડોસીના હાથમાં એક ગાંઠી પથુ હતી. હમાલે પેલા સૂતેલા હમાલનો સૂંડલો આસ્તેથી લઇ લીધો ને ઓટલાનાં પમથિયાં ઉતરી જઇને પાછળ ભેંચું. ડોસી લંગડાતા લંગડાતા આવી રહ્યા હતા. તે પાછો ગયો. ડોસીનો હાથ ઝાંઘા અને બંને રસ્તા પર આવ્યાં. પોટલી પથુ હવે હમાલે પોતાના હાથમાં લઇ લીધી.

હમાલે તો ટોપલાની છત્રી બનાવી લીધી હતી, પથુ ડોસી પલગતા હતા. હમાલે તેની નોંધ લીધી, પથુ કંઈ પુછ્યું નહિ. પાથુકોરા જેવી કાણું વાળી પછેડી હતી તે ડોસીમાને આપી ને કહ્યું : 'લ્યો, આ માથે નાખી લ્યો મા !' અંધારી પછેડીને ભેંધને પહેલાં ડોસી અચકાયા, પથુ પછી સમય સમજી લઇને તેમણે માથે ઓઢી લીધી.

થોડેક દુર, ગલીને નાકે આવીને હમાલે પુછ્યું : 'ક્યાં જવું છે, માછ ?' 'ચરનીરોડ રોશને.'

હમાલને હાથ પકડીને બોડમતા ડોસીમા-રસ્તો કાપતા હતા. વચ્ચે વચ્ચે કોષ અને દુઃખથી ઘેરાયેલે અવાજે કંઈક બમડતા હતા. ખુબ જ ધીમે ધીમે રસ્તો કાપાતો હતો. આમેય ડોસી ઝડપથી ચાલી શકતા નહોતા, તેમાં વળી દાદરેથી મુબંદી પડ્યા. એક આંખે કાચો મોતિયો ને બીજા આંખે ઝાંખ હતી. વરસાદે જરા જોર કયું. પવન પથુ પરચો પાતવવા લાગ્યો. ડોસી લમબમ પલળી જવા જેવા થઇ ગયા. હમાલ નો નડો ને મેલો આખી ઠોટ ઉપર ઉપરથી પલળ્યો, પથુ તેને માથે તો પેટી અને સૂંડલાની છત્રી હતી ને!

હમાલે કહ્યું : 'માછ, આપણે ક્યાંક ઉભા રહીએ તો ઠીક, નહિતર રોશને આવતાં સુધીમાં પલળી જશું.'

'પલળી જઇને માંડી પકું' ને મરી જાઉં તો તો છુટું ભાષ ! પથુ ચાલ ક્યાંક આશરો લઇએ. ધૂનતા અવાજે ડોસીએ કહ્યું.

એક બંધ દુકાનની ઓટલી પર બંને ઉભાં રહ્યાં. ઝાપટાં વધુ જોર થી ઝીંકવા માંડ્યાં. ડોસી એકલા જ બોલ્યા : 'કોણુ ભેજુ હવે શું થશે ?' વળી જરા વાર રહીને પોતે પોતાની સાથે જ વાત કરતાં હોય તેમ બોલ્યા : 'જે થવાનું હશે તે થશે.'

હમાલ આ સાંભળતો હતો. તેણે હવે પુછ્યું : 'તમારે ક્યાં જવું છે, મા ?'

'બાઈદર'

હમાલે બીડી સળમાવી. વધી ઝવુ નાં ટાઢા વાતાવરણમાં વ્યસનીને એનું વ્યસન વધુ વઢાલું લાગે છે. બે ત્રણ કુંક મારીને ધૂમાડા કાઢ્યા. અચાનક તેની નજર ડોસી પર પડી. ડોસીમા આ ધુમાડાથી અકળાતા હતા તરત જ મચ્છરે બીડી ઠારી નાખી ને કાન પર ગોઠવી દીધી. એ ભેંધ ને ડોસી રડમસ મોઠે હસતા હસતા બોલ્યા : 'પી લે, શું કામ બીડી ઠારી નાખી; એલ્યો મારો દીકરો દારૂ પીએ છે એને હું કંઈ નથી કહી શકતી, તો તને હું શું કામ ના પાડું ? લે, પી લે બીડી, પછી આપણે ઉપડીએ. પથુ આ વરસાદ ધીમે પડ્યો છે.'

'ના માડી, એટલી તમારી આમન્યા રાખવી જોઇએ ને !'

આ શબ્દો સાંભળતાં વેંત ડોસીની આંખમાં ઝળઝળિયાં આવી અમાં. કાળા પાલવથી કાળી વેંદનાનાં આંસુ લુછી નાખીને તે બોલ્યા : 'ચાલ બાઇ, રોશને જઇએ.'

'આલો' કહી હમાલે માછળને હાથ ઝાલ્યો. ટેકે ટેકે રસ્તો કાપતો હતો. મુંબંદના ધમાલિયા રસ્તા વચ્ચેથી મચ્છર સમાલીને સામાન તથા માછળને લઇને મજલ કાપતો હતો. આચીંતા ડોસી બોલ્યા : 'બાઇ' તું બાઈદર સુધી મારી સાથે આવશો ? તને આવવા જવાની હું ટિકિટ કઢાવી દઈશ ને રૂપિયો મચ્છરનો દઈશ. બાઈદરમાં આ વરસતા વરસાદમાં હું વળી ક્યાં મચ્છર ગોતવા જશ ?'

હમાલે કહ્યું : 'બલે, મને કંઈ વાંધો નથી. તમને એકલા મુબંદે જવાનું મનેય ઠીક નહોતું લાગતું, પથુ હું કોઈની વાતમાં માથું શું કામ

મારું? કોઇને કું લાગે, કોઇને વળી કું લાગે !'

રોશનેથી બાઈદરની બે ટિકિટ લઇ ને મચ્છર અને માછ માડીમાં બેઠાં. માછને મચ્છરનાં વર્તનથી તેના પર અમતા જાગી હતી. દુઃખની ચપાટ ખાઇને તે વિલુપલ બન્યા હતા તેમાં મચ્છરનો હાથ જાલીને પોતે આવ્યા...

ડબ્બામાં બેઠા પછી માછએ હમાલ ની બીની પછેડી તેને આપી, ત્યારે હમાલની નજર માછની કોણી પર પડી. લાં છોકું પડી ગયું હતું ને લોહી નીકળતું હતું. ગેર જેવા લાલ રંગની ચીંથરિયા પાધડીમાંથી એક ચીરા ફાડીને તેણે કંઈ પથુ બોલ્યા ચાલ્યા વગર માછને પોટો બાંધી દીધો કંઈ પથુ આનાકાની વગર માછએ તે બંધાવ્યો ને તેમના દિલ માં આશિષને ઉમળકા આવ્યો. તેમનું મન બોલતું હતું બહુ યજ્ઞે તારે દીકરા !'

'માછ, તમે ક્યવાઇને ઘેરથી નીકળ્યા છો, નહિ ?'

'અરે બાઇ, હું તો જન્મી ત્યારથી જ ક્યવાઇ ક્યવાઇને જીવું છું. પથુ હવે ઢરખાઇ ઢરખાઇને જલ્દી મરવું છે.'

મચ્છરે કંઈ જવાબ ન દીધો. માછ એ આગળ ચલાવ્યું : 'અરીય ધરમાં જન્મી ને માર ખાઇ ખાઇને મોટી થઇ પરથી. પહેલો છોકરો યયો ને એના બાપ મુબંદી ગયા. પથુ તે દિંથી પાછી મારા જીવતરની ધડી અવળી રવા માંડી છે.'

'તમારો દીકરો બાઈદરમાં રહે છે ?'

'ના, મારી બહેનનો દીકરો ત્યાં રહે છે. મારો દીકરો તો જ્યાંથી તે આ સામાન લીધો ત્યાં રહે છે. દીકરાને હું ખારી ઝેર લાગું છું. મારું કહ્યું જ માનતો નથી. અને દીકરો જ જ્યાં મારું કહ્યું ન માને લાં દીકરાની વધુ મારા માથે છાણું ન થાયે તો શું કરે ?'

'બાઇ શું ધંધો કરે છે ?'

'કંઈક મોટરના મીશીનનું કામ કરે છે-કરે છે તો કાળી મચ્છરી, પથુ મુઆને પૈસા ઠીક ઠીક મળે છે. એના બાપથી દસ મથા કમાય છે, પથુ પોટલો દારૂ પીવામાં બહુ પ ખલાસ કરે છે. દારૂ પીએ, વહુને મારે, છોકરાને મારે; હું કહું કે બાઇ બે પૈસા બચાવ્યા હશે તો કામ આવશે, પથુ એ માને જ નહિ. મને કહે કે મા, તારે મારી વાતમાં માથું મારવું નહિ. હું તો એને મન કંઈ હિસાબ માં નથી. છોકરાંય કેવાં જોખરાં રહે છે ? આલણનાં છોકરાંનાં કોઇ સંસ્કાર નહિ. વહુને કહું તો વહુ બકાં બરે. આટલું કમાય છે, પથુ મારી આંખના મોતિયાનું કંઈ કરતો નથી. સંભારી દઈ છું, તો કહે છે

કે, હજી મોતિયો કાચો છે, પાકે એટલે ઉતરાવશું...ધુણ ને ઢેકાં !'

લોઅર પરલ રોશને આવ્યું ને ચાલુ માડીએથી ઉતરવા જતાં એક ફોંચાજ છોકરો ઉંધમૂંધ જઇ પડ્યો, એટલે જરાક ગડબડ થઇ. એટલી વાર ડોસીનું ધ્યાન બીજું મથું, પથુ જેવી માડી ઉપડી કે તેનો ઉભરો પાછો ઉભરવા લાગ્યો. મચ્છર આગળ આ બધું કહેવાય કે નહિ, તેનો કશો ય વિચાર કયો વિના આવેશમાં ને આવેશમાં તે બોલ્યે જતા હતા : 'મુઆએ મારા ખારસો રૂપિયા પરમ દહાડે લઇ લીધા ને એવું શું કયું ખબર છે ? બાપડીની બે સાડી લીધી, પોતાના કપડાં કરાવ્યાં ને બાડીના રૂપિયામાંથી વિલાયતી દારૂના ખાટલા લાવીને ધરમાં સંતાડ્યા. ખારસોએ ખારસો-કુંકી દીધા.' પછી રૂદનધેરા અવાજે બોલ્યા : 'મેં મેણું-ટોણું સાંભળીને અને મુસીબત વેડી વેડીને પૈસા બેમા કયાં હતાં. બોલ ! અને તે ય મારા મુવા પછી મારું કારજ કરવા માટે સાચવી રાખ્યા હતા.'

'તમે તેને આપ્યા શું કામ ?'

'અરે બાઇ, કહેવત છે ને જુને કોઇ ન પહેચીને તેને તેનું પેટ પહેચી... મને મુઆએ કહ્યું કે મારે ધરનો ધંધો કરવો છે તે પૈસા આપ. તારા ખારસોના તને બાર હજાર પેલા કરી આપું. હું બોળવાઇ મઇ ને આપ્યા... ત્રીજો દિ' મને ખબર પડી કે મુવો બોડું બોલ્યો'તો. પૈસા મારી પાસે હતા ત્યાં સુધી તો હજી બે દ્યાતો હતો પથુ હવે મારી એને ગરજ જ ક્યાં રહી છે ?-જેવી મુશીબત વેડીને મેં પૈસા બેમા કયાં હતા !'

હમાલ જરાક હસ્યો ને નિસાસો નાંખી બોલ્યા : 'મુશીબત વેડીને પૈસા ભોગ કરવા જ નહિ. જે ધનવાન થાવાનું નસીબમાં લખ્યું હોય છે તો ધન વગર મહેનતે જ આવે છે ને તે ય દમલાખંધ આવે છે. મારા કાકા હતા. અડ્યોતેર વરસના થયા પથુ સુખથી ખાધું પીધું નહિ. સુખથી જીવ્યા જ નાંહ. એમને મળવા ગયો તારે વાતવાતમાં કહેતા હતા : 'બાઇ! મેં પીલાઈ પીલાઇને પૈસો ભેગો કર્યો ...શું કામ ? તો કે મુશીબતમાં કામ આવે. માજી અડ્યોતેર વરસને ચારે આવ્યા પછી મોત સિવાય બીજી તે કંઈ મુશીબત આવવાની છે ? અને મોતની મુશીબત પૈસાથી પાછી વળતી નથી. જમના દુતને લાંચ દબને પાછા કાઢી શકાતા નથી. મારું ભેયું કરેલું ધન મેં ઉમતી ઉમરમાં ભોગવ્યું નહિ, હવે ભોગવવાપણું કંઈ રહ્યું નથી. આ ધન હવે બીજા કોઇક ખાજી ને હું તો હાથ ધરીને ચાલતો ચાલશ.' અને યથું પથુ એમ જ,

એનો નાનો ભાઈ આને એ ધનથી માટેમાં કરે છે.'

માછ આ મચ્છર સામે તાકી તાકી ને જોઈ રહ્યા. મચ્છર તો સરિખત આ વાત બોલી ગયો. પણ માછને તેની જીંડી અસર થઈ. એક મચ્છર માથુસ આટલું બધું જલજે છે? વાહ! અનુસંધાન પકડીને મચ્છર બોલ્યો: 'માટે મુસીખત વેદીને બેઠું કરેલું ધન હોય તો તે આનંદ ને ઉપભોગ માટે વાપરતા રહેવું. તમે એમ ન ક્યું' ને વ્યારસો રૂપિયા તમારા ગયા.'

માછ બોલ્યા: 'પણ બાઈ, મેં રસોયજી બનીને, પુશામત કરીને, શેઠાણીના પગ દાખીને આ પૈસા બેગા કર્યા હતા, ને આ પાછા જેવા દીકરાને મોટા કર્યો હતો કાળી મચ્છરી...મારા બાઈ કાળી મચ્છરી...!'

વાઠાં જોઈ ધમાં હતાં જરા જરા પુશનુમા તડકા દેખાતો હતો. હમાને ચારી ખોલી નાંખી અને પછી આકાશ સામે જોઈને તે બોલ્યો: 'આ દુનિયામાં બધાપ સુખના મચ્છર છે. સુખ માટે મથાપ કાળી મચ્છરી કરે છે, પણ સુખ મેળવવા માટેની મચ્છરીમાં જ એમની જીંડગી પુરી થઈ જાય છે. ધારેલું સુખ છેવટ સુધી માંપડતું નથી. સાધારણ માથુસ ની જ જાન નથી, યોગી પુરો પથ પોતાને જોઈએ છે તેનું સુખ પ્રાપ્ત કરવા તપ કરીને જીંડગી ખરચી નાખે: -રત્નના અનંત સુખ માટે. પણ એ બધાપ સુખના મચ્છરો છે-શું મન, ય શખતાન કે ય સાધારણ મંમારીએ:-બધાપ સુખના મચ્છર છે, સુખનો શો મને તો કોઈ દેખાતો જ નથી.'

મચ્છરની વાત સાંભળીને માછ જીકા ખાઈ ગયા. નરમ પડી ગયા. કુપ અને રોષ પણ બૂધી ગયાં. પણ તેમની પામે આનો જવાબ દેવા નો શરો નહોતા.

મચ્છરે જ પૂછ્યું: 'તમને તમારા દીકરાએ ન સંધર્યો તો બદેનનો દીકરા ય તું સુખથી રાખશે એમ માનો છો? એની વડ, પારકી ડોસીને સાસુપણું નહિ જ કરવા દે.'

હવે ડોસી બોલ્યા: 'પણ મારે સાસુપણું કરવું જ નથી. હું નો મારે મેં ટુંક રોટલા ખાઈશ ને રામ નું નામ સજ્જ. હું ય કામ પારકી પંચાતમાં પડું?'

'હું...આ...હવે વાત બરાબર છે. જે બદેનના દીકરાને ધર જઈને સાસુ પણું નથી કરવું, તો પોતાના દીકરા ને ત્યાં જ એવાં ધરને રહે ને! હું દુનિયાને કહેવાપણું નહિ ને નમને કંઈ ઉપાધિય નહિ. એ નામે બદેન ના દીકરાને ત્યાં જઈને પારકા પંચાત મા પડ્યા નથી માગ્યા, તો સયા દીકરાને ત્યાં 'પોતાની' પંચાતમાં પણ ય કામ પડ્યું? માછ, હવે

આ અવસ્થાએ તમારે રોટલા અને રામ એ બેથી કામ છે. દીકરાની વડ, દીકરાના દીકરા-એ બધાંય એ તમારી આમન્યા નથી રાખતાં તો દોડવા દો એમને રસ્તે. તમે ખાઈ પીને બગવાનું બજન કરો...તમે નજર સામે હતા ત્યારે જે સુધરવા નહોતાં માંમતાં, તે બધાં તમે આમ બાઈદર જેટલે દુર રહેવા જશો તેથી સુધરી જશો? અરે, ઉલટાનાં વધુ છુટથી બગડશે. પણ તમે એ બધી પંચાત મુકી દો એમાં જ ખરો માયાત્યામ છે. મા! આ દુનિયામાં આપણે જીમ જેવા રહેવું. બધાંય સ્વાદ કરવા છતાં ચોખ્ખા ને ચોખ્ખા...'

ડોસી સુમસામ બની ગયા. મચ્છર તરફ ધારી ધારીને જોયું. ભેકલ ગાડી એની ગતિમાં જ ગતિમાન હતી. યોડીક વારના મૌન પછી માછએ પૂછ્યું: 'કયું રોશન આવશે?'

મચ્છરની ને માછની વાત ખ્યાન પુવંક સાંભળી રહેલા એક ત્રીજા ઉતાએ જ વચ્ચેથી જવાબ આપ્યો: 'અંધેરી.'

ડોસી ઉભા થયા છે બોલ્યા: 'અરે હમાલ!'

'હું માડી!'

'આપણે અહીં જ ઉતરી ગયું છે, હું પાછી ધેર જ જવા માંચું છું.'

હમાલે ડોસીનો ખલો પકડીને કહ્યું: 'મારી મા! હવે તું સાચું સમજી' ને નથી જ યવાનું તેને ઉછું કરવા પાછળ માથુસો અમરલી જીંડગીને બાળી નાખે છે. જે દીકરા ને તારી માયા નથી, તેના તરફ શું કામ...માયા રાખે છે? તે જાર પીને હોય તો પીવા દે, તે કમાનો હોય તો કમાવા દે, તે ચોરી કરતો હોય તો કરવા દે...તારું પેટ બરવાની તે ના નથી પાડતો ને?'

'ના.'

'બસ, તો પછી...મા, તું એ માયા મુકીને બગવાનું બજન કર...તારો જ-મારો તો સુધાર...ગાલો આ અંધેરી આંબું.'

ઝરમરિયા વરસાદ વચ્ચે ડોસી ધેર પાઝ કર્યા. મચ્છરે પેડી જોટલે મુકીને માછને કહ્યું: 'ઉપર મુકી જઈને માછ?'

'હા, દીકરા, આ પેડી તારા વિના કોણ ઉપાડશે?' પછી જરા મદમદિત ધરને બોલ્યા: 'હું મરી જઈ ત્યારે તું જ મને ઉપાડીને મસાજો સજ જશો તો મારા આતમાને ચાંતિ માજી...'

ડોસીની આંખમાં ઝળઝળિયાં આવી ગયાં.

માગામાં માખીએ ડોસીની ચર્ચો હજી કરી રહ્યાં હતાં. દીકરા આવી ને હજી તો ડોસીના આંધ્યા જવાની વાતના અંધોણ મેળની રહ્યો હતો ત્યાં માછ ઘંબેરે આવીને ઉભા.

'મા! તું પાછી આવી મહ?'

દીકરાને કંઈ પણ જવાબ આપવાને બદલે માછએ મચ્છર સામે જોઈ ને કહ્યું: 'બસ, દીકરા અંધો મુકી દે...'

માછ પૈસા કાઢવા જાય છે ત્યાં મચ્છર સડસડાટ પગથિયાં ઉતરી ગયો...મચ્છરી લીધા વિના...'

એક પડોશી બોલ્યા: 'કાકા તમને આ મચ્છર ક્યાંથી મળ્યો?'

ડોસી બોલ્યા: 'મમ!'

'અરે એ મચ્છર નથી, એ તો માંડો છે માંડો!-એનું નામ 'અંધેર પામક' છે, એ બી. એસ. સી. સુધી બધ્યો છે ને પડી માંડો મહ ગયો છે.'

બીજ એક પડોશી બોલી: 'માછ, એમાં કો છે-અકમ. માછ કંઈ અવાજે બોલ્યા: 'એ અકમ હતો કે હું?'

પણ એનો મમ સાંભળનારાઓથી થી કોઈ સમજ્યું નહિ.

દીકરાએ પૂછ્યું: 'પણ તું આટલો વારમાં શું મહ ને શું આવી?'

બિલકુલ નિસેપ સ્વરથતાથી માછ બોલ્યા: 'કાચા મોતિયાનું આપરેશન કરાવી આવી દીકરા...'

પણ આ જવાબનો ય કોઈ મમ સમજ્યું નહિ કારણ કે રતનમાં રતન જોઈવાઈ પડ્યું હોય તેમ માછની આંખમાં મોતિયો દેખાતો હતો.

જોઈએ છે
હાડકા

તમારાં સ્ટેશન કે સાઈડિંગે
પહોંચતા કરવા માટે
અમે ટનના
પા. ૭ આપીશું

ખાલી બેગો રેલ કીરાયું ભરી પાછી મોકલી આપીશું.
બધું વિગતો મારે લખો:

THE
BULL BRAND
FERTILIZERS LTD.
SARNIA NATAL.

બે અકવાડીક પંચાંગ

વાર	ખ્રીસ્તી 1૯૫૩ ડીસેમ્બર	દીંદુ ૨૦1૦ માર્ગશીર્ષ	મુસલમાન 13૭3	પારસી 13૨૩ શ્રેદે. કદમી	સુગોદય ક. મી.	સુપોરત ક. મા.
શુક્ર	1૮	૨૬	11	1૮	Y-૫૦	1-૫૪
શનિ	1૯	" 1૪	1૨	1૯	Y-૫૦	1-૫૪
રવિ	૨૦	" 1૫	13	૨૦	Y-૫૧	1-૫૪
સોમ	૨1	16	14	૨1	Y-૫૧	1-૫૪
મંગળ	૨૨	" ૨	14	૨૨	Y-૫૧	1-૫૪
બુધ	૨૩	" ૩	15	૨૩	Y-૫૨	1-૫૪
ગુરુ	૨4	" 4	15	૨4	Y-૫૨	1-૫4
શુક્ર	૨5	" 5	1૬	૨5	Y-૫૨	1-૫4
શનિ	૨6	" 6	1૬	૨6	Y-૫૨	1-૫4
રવિ	૨7	" 7	1૭	૨7	Y-૫૨	1-૫4
સોમ	૨૮	" 8	17	૨૮	Y-૫૨	1-૫4
મંગળ	૨૯	" 9	1૭	૨૯	Y-૫૨	1-૫4
બુધ	૩૦	" 1૦	1૮	૩૦	Y-૫૨	1-૫4
ગુરુ	૩1	" 11	18	1	Y-૫૨	1-૫4

PHONE 33-2651
MASTER BROS.
 (PTY) LTD.
 MANUFACTURERS OF LADIES' & GIRLS' STRAW & FELT HATS
 WHOLESALE MERCHANTS & DIRECT IMPORTERS
 HOUSE FOR KEEN CASH PRICES
 83 West Street, JOHANNESBURG.

मास्टर ब्रदर्स (प्रो.) लीमिटेड
 होलसेल मशयन्ट्स एन्ड हायरकेट इम्पोर्टर्स
 रेशमी टेमल सुतराव हापट, पुवन रस्स. प्लानेट्स—वेणी जाण्डो भाटे
 न्त लतनेा भाव. तेमल इंपोर्टीण न्चोरनेट साजीओ
 नीवेरे भाटे डभारे लां प्रथम तपास करा बलाभष् उ.
 33 वेस्ट स्ट्रीट, जोहानिसबर्ग.
 फोन : 33-2651

नवल कथाओ

मानवी अर्थीचेरे (जेकरत पितीनी आत्म कथा)	१ ०
मज्जार (अंध वेणीका डेलन केवरना पुस्तकेने अतुवाड)	१ ०
आशावरी (दास्य रसथी भरपुर नोवेल)	७ ०
पाल जेवळ (२. व. हेरार्थ इत)	१४ ०
वोड काभवत (नानाकार्थ बडे इत) श्रीमदसागवतनी कथाओ	१९ ०
कीर्तीयाओरे (१८ मदान नरनारीओनेा दुक परीचय)	
यशोधर मडेता	१ ०
सर्वाता हडिया (नवलकार्थ साड) ज्ञान साथे आनंद	
आपती नवल कथा	७ १
नंदयायला हडिया (पुभर बंदरवाकर)	७ १
मानवीनि कथाड (पनावाव पडेव)	१४ ०
प्राण साहित्य	
मदल अने आडक (रमुळ वार्ता)	१ १
कीर्त केअ जेअ सादसथी भरपुर जाण वार्ता	३ ०

मणवानुं ठेकाणुं

'INDIAN OPINION'
P. Bag,
Phoenix, Natal.

वांचवा लायक साहित्य

जेरतेा पीषा छे लक्ष्मी लक्ष्मी (दरार्थ)	५ ६
गीता प्रवचन (विनोबा भावे)	३ ०
सरदार वल्लभभाईने आयुना पत्रे	४ १
धर्मोदय (काका हवेवकर)	२ ०
आ-आयुनी शीण छयाभां (मज्ज गांधी)	३ ४
जा सेवा (गांधीछ)	२ ०
नामधुळु उपनीपड (रामछ)	२ ०
अहिंसा विवेचन (श्रीशारदा मराठवावा)	३ १
सत्याग्रहनी सप्तपदी	३ ०
छवननेा आनंद (काका हवेवकर)	१ ०

मणवानुं ठेकाणुं
'Indian Opinion' P. Bag,
Phoenix, Natal.

अभारा निशाण उपयोगी पुस्तके

धर्तुकास			
देस वीदेस भा. १	२ ६	सुवन जेअन भाजा आ भाजा	वाथी " २ ३
गुजरातनुं भारव	१ ६	भां नीयवा वार पुस्तके आवे	पांयभी " ३ ०
दरिना धर्तीकासनी इपरेभा भा. १	२ २	छ. जे पुस्तके द्वारा जाण्डो ज्ञान	
देस दीपडो	२ ०	जेणवे छ.	
		सुवन जेअन ताळीअ वार्	यालो लक्ष्मीओ
		" " धोरण १-२-३-४	श्रेष्ठी १ १ ३
		प्रत्येकी कीमत १ ०	" २ १ ३
		नवयुअ वाचन भाजा	" ३ १ ६
		पुस्तक जीवू	" ४ १ ६
		पुस्तक नीळ	" ५ १ ८
		" वाधुं २ ३	" ६ १ ८
			" ७ १ ८
		विवापीठ वाचन भाजा	
		यावळु वादी १ ०	
		पडेवी वापदी १ ०	
		जीळ वापदी १ ०	
		नीळ " २ ३	

वांचन भाटे साहित्य

प्राचीन संभयनी रस कथाओ	१ ६
------------------------	-----

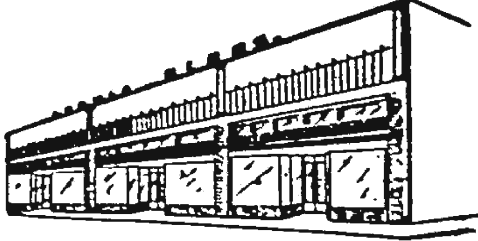
अंक गणित

अंकगणितना मुण ततनेा	२ ०
मीडल स्कूल अंकगणित भा. १	२ ६
मातुं गणित भा. १	१ ३
" " भा. ३	१ ६
" " भा. ४	२ ०

Obtainable From:
'INDIAN OPINION'
P. Bag, PHOENIX, NATAL.

K.M. Lodhia & Co.

Manufacturing Jewellers and General Dealers

22 ct Jewellery made to order in latest designs

આવિસ્કરેટ

સોનાના ઢાગીના ખાસ અમારી ભત્રી દેખરેખ નીચે અમને અપાયેલું કામ સંતોષ પામે એવી રીતે કરીએ છીએ.

મેકસેસ, યુટી યુટી રીઝર્વનની અમરી અગ્રેડા, સાડીની પીન, વીડી અગ્રેડા એરોંગ વીગેરે બનાવીએ છીએ.

106 Prince Edward Street, Durban.

હિંદુસ્તાનથી આપણમાં આવેલ સીનેમાને હવેતાં મળેલાં નવીન અંગ્રેજી એગ્રેજીનો

	શ્રી. નં.
શ્રીમદ્ દેવ	૨ ૩
ધલસરોર વીક્લી	૨ ૩
સ્કીન	૧ ૩
બાર્બર	૨ ૩
કેરેવન	૨ ૧
શ્રીમદ્ ઈન્ડિયા	૭ ૦
તમારી પુસ્તકાલય માટે ઉત્તમ પુસ્તકો	
નવમલ વિધાન (દરિદ્રનો નાશ કરી મુખ આપનાર ઉત્તમ પુસ્તક)	૪ ૬
શ્રી શીવ સહજ નામાવલી	૧ ૦
સોગ સોમવારની કથા	૨ ૧
શ્રી સત્યનારયણની કથા	૨ ૧
નરસીંહ મહેતાનાં ભજનો	૨ ૧
હવન કરવા માટે ઉત્તમ સ્વચ્છ ગુજરાતી પુસ્તક "મનોપાસના"	૧ ૩
શ્રીમદ્ ભગવદ્ગીતા	૫ ૭

પેસ્ટરલ આર્ટ

Obtainable at :

BHARAT MUSIC SALOON

AND BOOKSELLERS

Phone: 26070

286 Grey Street, DURBAN.
(Corner Grey and Lorne Streets)

GIHWALA STORE

(Established 1945)

કેપટાઉનના જુના અને બાહ્યીતા વેપારી

સાપરેક્ટર

ક્રીકાભાઈ છગનરાવ ધીવાલા

અમે હરેક ભત્રીનો દેશી અનાજ અને કરીયાણું
રાખીએ છીએ.

ભાવ કીકાયત

અને મગો યા રૂબો

2 Aspeling Street,
CAPETOWN.

Phone: 23102.

એવું તમે ભણો છો કે કેનેડાની વિશ્વ વિખ્યાત કંપની

સન લાઈફ ઓફ કેનેડા

કંપનીના હમો સત્તાવાર એજન્ટ છીએ.

ઉપરાંત

વિશ્વ આસીમાની વરિષ્ઠ અદાલતની કેપ ઓફ ગ્રેડ હોપ પ્રોવિડેન્સીયલ લીવિંગ ના સરકાર તરફથી નીમણેલા અંગ્રેજી તથા ગુજરાતી ભાષાનાં સરકારી કામો તેમજ અંગ્રેજી કોમ્પ્યુટર અંગ્રેજી કોર્સ પણ ભવ્ય કામગીરી વિના વીલંબ વગર તમને સારું કરી શકે છે.

1. Wherever there is a particular Life Assurance Problem a Sun Life of Canada Plan can solve it.
2. Prompt settlement of claims is a maxm of the Company's Management.
3. During 1951 the Company paid over £11,000,000 to annuitants, policy holders and their families.

The Sun Life of Canada is a Leader in World Wide Assurance.

Consult us first.

C. C. PALSANIA

GENERAL AGENT

Business, Estate, Financial, Insurance and Immigration Consultant.
Sworn Translator.

100 Sir Lowry Road,
P.O. Box 4624.

CAPETOWN
Phone 32390

Kasturba Gandhi Memorial Number

Copies of Kasturba Gandhi Memorial Number can be had at this office at 1s. 3d. including postage.

'Indian Opinion'
Phoenix, Natal